בסיעתא דשמיא

לחיות עם הזמן

שבוע פרשת משפטים

לזכות מו"ר הרב יצחק פייוויש בן ברריינה מלכה שליט"א

יום ראשון י״ח שבט

חומש - ראשון פרשת משפטים

פרק כ"א: **א** וְאֵלֶּה֙ הַמִּשְׁפָּטִ֔ים אֲשֶׁ֥ר תָּשִׂ֖ים לִפְנֵיהֶֽם׃

וְאֵלֶּה הַמִּשְׁפָּטִים. כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "אֵלֶּה" פָּסַל אֶת הָרִאשׁוֹנִים, "וְאֵלֶּה" מוֹסִיף עַל הָרִאשׁוֹנִים, מָה הָרִאשׁוֹנִים מִסִּינַי, אַף אֵלּוּ מִסִּינַי; וְלָמָּה נִסְמְכָה פָּרָשַׁת דִּינִין לְפָרָשַׁת מִזְבֵּחַ? לוֹמַר לָךְ, שֶׁתְּשִׂים סַנְהֶדְרִין אֵצֶל הַמִּקְדָּשׁ (מכילתא): **אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם.** אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה: לֹא תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ לוֹמַר, אֶשְׁנֶה לָהֶם הַפֶּרֶק וְהַהֲלָכָה ב' או ג' פְּעָמִים, עַד שֶׁתְּהֵא סִדּוּרָה בְּפִיהֶם כְּמִשְׁנָתָהּ, וְאֵינִי מַטְרִיחַ עַצְמִי לַהֲבִינָם טַעֲמֵי הַדָּבָר וּפֵרוּשׁוֹ, לְכָךְ נֶאֱמַר אֲשֶׁר תָּשִׂים לִפְנֵיהֶם – כְּשֻׁלְחָן הֶעָרוּךְ וּמוּכָן לֶאֱכֹל לִפְנֵי הָאָדָם (שם): **לִפְנֵיהֶם.** וְלֹא לִפְנֵי גּוֹיִם, וַאֲפִלּוּ יָדַעְתָּ בְּדִין אֶחָד שֶׁהֵם דָּנִין אוֹתוֹ כְּדִינֵי יִשְׂרָאֵל, אַל תְּבִיאֵהוּ בְּעַרְכָּאוֹת שֶׁלָּהֶם, שֶׁהַמֵּבִיא דִּינֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי גּוֹיִם, מְחַלֵּל אֶת הַשֵּׁם וּמְגַלֶּה פָּנִים שֶׁלֹּא כַּהֲלָכָה, שֶׁנֶּאֱמַר כִּי לֹא כְצוּרֵנוּ צוּרָם וְאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים (דברים ל"ב) – כְּשֶׁאוֹיְבֵינוּ פְּלִילִים זֶהוּ עֵדוּת לְעִלּוּי יְרֻאָתָם (תנחומא):

ב כִּ֣י תִקְנֶ֣ה עֶ֣בֶד עִבְרִ֑י שֵׁ֥שׁ שָׁנִ֖ים יַעֲבֹ֑ד וּבַשְּׁבִעִ֣ת יֵצֵ֥א לָחָפְשִׁ֖י חִנָּֽם׃

כִּי תִקְנֶה עֶבֶד עִבְרִי. עֶבֶד שֶׁהוּא עִבְרִי; אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא עַבְדּוֹ שֶׁל עִבְרִי – עֶבֶד כְּנַעֲנִי שֶׁלְּקַחְתּוֹ מִיִּשְׂרָאֵל – וְעָלָיו הוּא אוֹמֵר שֵׁשׁ שָׁנִים יַעֲבֹד? וּמָה אֲנִי מְקַיֵּם וְהִתְנַחַלְתֶּם אֹתָם (ויקרא כ"ה), בְּלִקּוּחַ מִן הַגּוֹי, אֲבָל בְּלָקוּחַ מִיִּשְׂרָאֵל יֵצֵא בְּשֵׁשׁ? תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי (דברים ט"ו), לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בְּאָחִיךָ: **כִּי תִקְנֶה.** מִיַּד בֵּית דִּין שֶׁמְּכָרוּהוּ בִּגְנֵבָתוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר אִם אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּמוֹכֵר עַצְמוֹ מִפְּנֵי דָּחְקוֹ, אֲבָל מְכָרוּהוּ בֵּית דִּין לֹא יֵצֵא בְּשֵׁשׁ? כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר וְכִי יָמוּךְ אָחִיךָ עִמָּךְ וְנִמְכַּר לָךְ (ויקרא כ"ה), הֲרֵי מוֹכֵר עַצְמוֹ מִפְּנֵי דָּחְקוֹ אָמוּר, וּמָה אֲנִי מְקַיֵּם כִּי תִקְנֶה? בִּנְמְכַּר בְּבֵית דִּין: **לָחָפְשִׁי.** לְחֵרוּת:

ג אִם־בְּגַפּ֥וֹ יָבֹ֖א בְּגַפּ֣וֹ יֵצֵ֑א אִם־בַּ֥עַל אִשָּׁ֖ה ה֣וּא וְיָצְאָ֥ה אִשְׁתּ֖וֹ עִמּֽוֹ׃

אִם־בְּגַפּוֹ יָבֹא. שֶׁלֹּא הָיָה נָשׂוּי אִשָּׁה, כְּתַרְגּוּמוֹ אִם בִּלְחוֹדוֹהִי, וּלְשׁוֹן בְּגַפּוֹ – בִּכְנָפוֹ, שֶׁלֹּא בָּא אֶלָּא כְּמוֹת שֶׁהוּא, יְחִידִי, בְּתוֹךְ לְבוּשׁוֹ – בִּכְנַף בִּגְדּוֹ: **בְּגַפּוֹ יֵצֵא.** מַגִּיד שֶׁאִם לֹא הָיָה נָשׂוּי מִתְּחִלָּה, אֵין רַבּוֹ מוֹסֵר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית לְהוֹלִיד מִמֶּנָּה עֲבָדִים (קידושין כ'): **אִם־בַּעַל אִשָּׁה הוּא.** יִשְׂרְאֵלִית: **וְיָצְאָה אִשְׁתּוֹ עִמּוֹ.** וְכִי מִי הִכְנִיסָהּ שֶׁתֵּצֵא? אֶלָּא מַגִּיד הַכָּתוּב שֶׁהַקּוֹנֶה עֶבֶד עִבְרִי חַיָּב בְּמָזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו (שם כ"ב):

ד אִם־אֲדֹנָ֣יו יִתֶּן־לּ֗וֹ אִשָּׁה֙ וְיָלְדָ֣ה־ל֔וֹ בָּנִ֖ים אוֹ־בָנ֑וֹת הָאִשָּׁ֥ה וְיַלְדֶּ֖יהָ תִּהְיֶ֣ה לַאדֹנֶ֑יהָ וְה֖וּא יֵצֵ֥א בְגַפּֽוֹ׃

אִם־אֲדֹנָיו יִתֶּן־לוֹ אִשָּׁה. מִכָּאן שֶׁהָרְשׁוּת בְּיַד רַבּוֹ לִמְסֹר לוֹ שִׁפְחָה כְּנַעֲנִית לְהוֹלִיד מִמֶּנָּה עֲבָדִים. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּיִשְׂרְאֵלִית? תַּלְמוּד לוֹמַר הָאִשָּׁה וִילָדֶיהָ תִּהְיֶה לַאדֹנֶיהָ, הָא אֵינוֹ מְדַבֵּר אֶלָּא בְּכְנַעֲנִית, שֶׁהֲרֵי הָעִבְרִיָּה אַף הִיא יוֹצְאָה בְּשֵׁשׁ – וַאֲפִלּוּ לִפְנֵי שֵׁשׁ אִם הֵבִיאָה סִימָנִין יוֹצְאָה – שֶׁנֶּאֱמַר אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה (דברים ט"ו), מְלַמֵּד שֶׁאַף הָעִבְרִיָּה יוֹצְאָה בְּשֵׁשׁ (מכילתא):

ה וְאִם־אָמֹ֨ר יֹאמַ֜ר הָעֶ֣בֶד אָהַ֣בְתִּי׀ אֶת־אֲדֹנִ֣י אֶת־אִשְׁתִּ֗י וְאֶת־בָּנָי֙ לֹ֣א אֵצֵ֔א חָפְשִֽׁי׃

אֶת־אִשְׁתִּי. הַשִּׁפְחָה:

ו וְהִגִּישׁ֥וֹ אֲדֹנָ֖יו אֶל־הָאֱלֹהִ֑ים וְהִגִּישׁוֹ֙ אֶל־הַדֶּ֣לֶת אוֹ֔ אֶל־הַמְּזוּזָ֖ה וְרָצַ֣ע אֲדֹנָ֣יו אֶת־אָזְנ֔וֹ בַּמַּרְצֵ֖עַ וְעָבַ֣ד לְעֹלָ֑ם׃

אֶל־הָאֱלֹהִים. לְבֵית דִּין; צָרִיךְ שֶׁיִּמָּלֵךְ בְּמוֹכְרָיו שֶׁמְּכָרוּהוּ לוֹ (שם): **אֶל־הַדֶּלֶת אוֹ אֶל־הַמְּזוּזָה.** יָכוֹל שֶׁתְּהֵא הַמְּזוּזָה כְּשֵׁרָה לִרְצֹעַ עָלֶיהָ, תַּלְמוּד לוֹמַר וְנָתַתָּה בְּאָזְנוֹ וּבַדֶּלֶת, בַּדֶּלֶת וְלֹא בַּמְּזוּזָה, הָא מַה תַּלְמוּד לוֹמַר אוֹ אֶל הַמְּזוּזָה? הִקִּישׁ דֶּלֶת לִמְזוּזָה, מַה מְּזוּזָה מְעוּמֶּדֶת אַף דֶּלֶת מְעוּמֶּדֶת (שם): **וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת־אָזְנוֹ בַּמַּרְצֵעַ.** הַיְמָנִית, אוֹ אֵינוֹ, אֶלָּא שֶׁל שְׂמֹאל? תַּלְמוּד לוֹמַר אֹזֶן לְגֶזֶרָה שָׁוָה, נֶאֱמַר כָּאן וְרָצַע אֲדֹנָיו אֶת אָזְנוֹ, וְנֶאֱמַר בְּמִצְרָע תְּנוּךְ אֹזֶן הַמְּטֻהֶרֶת הַיְמָנִית (ויקרא י"ד), מָה לְהַלָּן הַיְמָנִית, אַף כָּאן הַיְמָנִית; וּמָה רָאָה אֹזֶן לֵרָצַע מִכָּל שְׁאָר אֵבָרִים שֶׁבַּגּוּף? אָמַר רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי: אֹזֶן זֹאת שֶׁשָּׁמְעָה עַל הַר סִינַי לֹא תִגְנֹב, וְהָלַךְ וְגָנַב, תֵּרָצַע. וְאִם מוֹכֵר עַצְמוֹ, אֹזֶן שֶׁשָּׁמְעָה עַל הַר סִינַי כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים, וְהָלַךְ וְקָנָה אָדוֹן לְעַצְמוֹ, תֵּרָצַע. רַבִּי שִׁמְעוֹן הָיָה דוֹרֵשׁ מִקְרָא זֶה כְּמִין חוֹמֶר: מַה נִּשְׁתַּנּוּ דֶּלֶת וּמְזוּזָה מִכָּל כֵּלִים שֶׁבַּבַּיִת? אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא דֶּלֶת וּמְזוּזָה שֶׁהָיוּ עֵדִים בְּמִצְרַיִם כְּשֶׁפָּסְחתִּי עַל הַמַּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְאָמַרְתִּי כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים – עֲבָדַי הֵם וְלֹא עֲבָדִים לַעֲבָדִים – וְהָלַךְ זֶה וְקָנָה אָדוֹן לְעַצְמוֹ, יֵרָצַע בְּפָנֵיהֶם (קידושין כ"ב): **וַעֲבָדוֹ לְעֹלָם.** עַד הַיּוֹבֵל; אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לְעוֹלָם כְּמַשְׁמָעוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר וְאִישׁ אֶל מִשְׁפַּחְתּוֹ תָּשׁוּבוּ (ויקרא כ"ה), מַגִּיד שֶׁחֲמִשִּׁים שָׁנָה קְרוּיִים עוֹלָם; וְלֹא שֶׁיִּהֶא עוֹבְדוֹ כָּל חֲמִשִּׁים שָׁנָה, אֶלָּא עוֹבְדוֹ עַד הַיּוֹבֵל, בֵּין סָמוּךְ בֵּין מֻפְלָג (קידושין ט"ו):

ז וְכִֽי־יִמְכֹּ֞ר אִ֣ישׁ אֶת־בִּתּ֗וֹ לְאָמָה֙ לֹ֣א תֵצֵ֔א כְּצֵ֖את הָעֲבָדִֽים׃

וְכִי־יִמְכֹּר אִישׁ אֶת־בִּתּוֹ לְאָמָה. בְּקַטָּנָה הַכָּתוּב מְדַבֵּר; יָכוֹל אֲפִלּוּ הֵבִיאָה סִימָנִים, אָמַרְתָּ קַל וָחוֹמֶר, וּמָה מְכוּרָה קֹדֶם לָכֵן יוֹצְאָה בְּסִימָנִין – כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כֶּסֶף, שֶׁאָנוּ דוֹרְשִׁין אוֹתוֹ לְסִימָנֵי נְעָרוּת – שֶׁאֵינָהּ מְכוּרָה אֵינוֹ דִּין שֶׁלֹּא תִמָּכֵר (ערכין כ"ט): **לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים.** כִּיצִיאַת עֲבָדִים כְּנַעֲנִים שֶׁיּוֹצְאִים בְּשֵׁשׁ וְעִוֵּן, אֲבָל זוֹ לֹא תֵצֵא בְּשֵׁשׁ וְעִוֵּן אֶלָּא עוֹבֶדֶת

שֵׁשׁ, אוֹ עַד הַיּוֹבֵל, אוֹ עַד שֶׁתָּבִיא סִימָנִין, וְכָל הַקּוֹדֵם קוֹדֵם לְחֵרוּתָהּ, וְנוֹתֵן לָהּ דְּמֵי עֵינָהּ אוֹ דְּמֵי שְׁנָהּ. אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לֹא תֵּצֵא כִּיצֵאת הָעֲבָדִים בְּשֵׁשׁ וּבְיוֹבֵל? תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי יִמָּכֵר לְךָ אָחִיךָ הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה, מַקִּישׁ עִבְרִיָּה לְעִבְרִי לְכָל יְצִיאוֹתָיו, מָה עִבְרִי יוֹצֵא בְּשֵׁשׁ וּבְיוֹבֵל, אַף עִבְרִיָּה יוֹצְאָה בְּשֵׁשׁ וּבְיוֹבֵל, וּמַהוּ לֹא תֵּצֵא כִּיצֵאת הָעֲבָדִים? לֹא תֵּצֵא בְּרֹאשֵׁי אֵבָרִים כַּעֲבָדִים כְּנַעֲנִיִּים; יָכוֹל הָעִבְרִי יוֹצֵא בְּרֹאשֵׁי אֵבָרִים? תַּלְמוּד לוֹמַר הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה, מַקִּישׁ עִבְרִי לְעִבְרִיָּה, מָה הָעִבְרִיָּה אֵינָהּ יוֹצְאָה בְּרֹאשֵׁי אֵבָרִים, אַף הוּא אֵינוֹ יוֹצֵא בְּרֹאשֵׁי אֵבָרִים (מכילתא):

ח אִם־רָעָה בְעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ אֲשֶׁר־לֹו (כתיב אשר־לא) יְעָדָהּ וְהֶפְדָּהּ לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ בְּבִגְדוֹ־בָהּ:

אִם־רָעָה בְעֵינֵי אֲדֹנֶיהָ. שֶׁלֹּא נָשְׂאָה חֵן בְּעֵינָיו לְכָנְסָהּ: **אשר לֹא־יְעָדָהּ.** שֶׁהָיָה לוֹ לְיַעֲדָהּ וּלְהַכְנִיסָהּ לוֹ לְאִשָּׁה, וְכֶסֶף קִנְיָתָהּ הוּא כֶּסֶף קִדּוּשֶׁיהָ; וְכָאן רָמַז לְךָ הַכָּתוּב שֶׁמִּצְוָה בְּיִעוּד, וְרָמַז לְךָ שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה קִדּוּשִׁין אֲחֵרִים (קידושין י"ח): **וְהֶפְדָּהּ.** יִתֵּן לָהּ מָקוֹם לְהִפָּדוֹת וְלָצֵאת – שֶׁאַף הוּא מְסַיֵּע בִּפְדְיוֹנָהּ; וּמַה הוּא מָקוֹם שֶׁנּוֹתֵן לָהּ? שֶׁמְּגָרֵעַ מִפִּדְיוֹנָהּ בְּמִסְפַּר הַשָּׁנִים שֶׁעָשְׂתָה אֶצְלוֹ כְּאִלּוּ הִיא שְׁכוּרָה אֶצְלוֹ. כֵּיצַד? הֲרֵי שֶׁקְּנָאָהּ בְּמָנֶה וְעָשְׂתָה אֶצְלוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים, אוֹמְרִים לוֹ, יוֹדֵעַ הָיִיתָ שֶׁעָתִידָה לָצֵאת לְסוֹף שֵׁשׁ, נִמְצָא שֶׁקָּנִיתָ עֲבוֹדַת כָּל שָׁנָה וְשָׁנָה בְּשִׁשִּׁית הַמָּנֶה, וְעָשְׂתָה אֶצְלְךָ שְׁתֵּי שָׁנִים, הֲרֵי שְׁלִישִׁית הַמָּנֶה, טֹל שְׁנֵי שְׁלִישִׁיּוֹת הַמָּנֶה וְתֵצֵא מֵאֶצְלְךָ: **לְעַם נָכְרִי לֹא־יִמְשֹׁל לְמָכְרָהּ.** שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְמָכְרָהּ לְאַחֵר לֹא הָאָדוֹן וְלֹא הָאָב (שם): **בְּבִגְדוֹ־בָהּ.** אִם בָּא לִבְגֹּד בָּהּ, שֶׁלֹּא לְקַיֵּם בָּהּ מִצְוַת יִעוּד, וְכֵן אָבִיהָ מֵאַחַר שֶׁבָּגַד בָּהּ וּמְכָרָהּ לָזֶה:

ט וְאִם־לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת יַעֲשֶׂה־לָּהּ:

וְאִם־לִבְנוֹ יִיעָדֶנָּה. הָאָדוֹן; מְלַמֵּד שֶׁאַף בְּנוֹ קָם תַּחְתָּיו לְיַעֲדָהּ אִם יִרְצֶה אָבִיו, וְאֵינוֹ צָרִיךְ לְקַדְּשָׁהּ קִדּוּשִׁין אֲחֵרִים, אֶלָּא אוֹמֵר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְיֻעֶדֶת לִי בַּכֶּסֶף שֶׁקִּבֵּל אָבִיךְ בְּדָמַיִךְ: **כְּמִשְׁפַּט הַבָּנוֹת.** שֶׁאֵר כְּסוּת וְעוֹנָה (מכילתא):

י אִם־אַחֶרֶת יִקַּח־לֹו שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע:

אִם־אַחֶרֶת יִקַּח־לוֹ. עָלֶיהָ: **שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע.** מִן הָאָמָה שֶׁיִּעֵד לוֹ כְּבָר: **שְׁאֵרָהּ.** מְזוֹנוֹת: **כְּסוּתָהּ.** כְּמַשְׁמָעוֹ. **עֹנָתָהּ.** תַּשְׁמִישׁ (כתובות מ"ז):

יא וְאִם־שְׁלָשׁ־אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ וְיָצְאָה חִנָּם אֵין כָּסֶף:

וְאִם־שְׁלָשׁ־אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ. אִם אַחַת מִשְּׁלֹשׁ אֵלֶּה לֹא יַעֲשֶׂה לָהּ; וּמָה הֵן הַשָּׁלֹשׁ? יִיעָדֶנָּה לוֹ, אוֹ לִבְנוֹ, אוֹ יִגְרַע מִפִּדְיוֹנָהּ וְתֵצֵא, לֹא יָעָדָהּ, לֹא לוֹ וְלֹא לִבְנוֹ, וְהִיא לֹא הָיָה בְּיָדָהּ לִפְדּוֹת אֶת עַצְמָהּ: **וְיָצְאָה חִנָּם.** רַבָּה לָהּ יְצִיאָה לָזוֹ יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁרַבָּה לָעֲבָדִים, וּמָה הִיא הַיְצִיאָה? לְמֻדְּךָ שֶׁתֵּצֵא בְּסִימָנִין וְתִשְׁהֶה עִמּוֹ עוֹד עַד שֶׁתָּבִיא סִימָנִין, – וְאִם הִגִּיעוּ שֵׁשׁ שָׁנִים קֹדֶם סִימָנִין, כְּבָר לָמְדוּנוּ שֶׁתֵּצֵא, שֶׁנֶּאֱמַר הָעִבְרִי אוֹ הָעִבְרִיָּה וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים (דברים ט"ו) – וּמַהוּ הָאָמוּר כָּאן וְיָצְאָה חִנָּם? שֶׁאִם קָדְמוּ סִימָנִים לְשֵׁשׁ שָׁנִים תֵּצֵא בָּהֶן. אוֹ אֵינוֹ אוֹמֵר שֶׁתֵּצֵא אֶלָּא בְּבֵגְרוּת? תַּלְמוּד לוֹמַר אֵין כֶּסֶף לְרַבּוֹת יְצִיאַת בַּגְרוּת; וְאִם לֹא נֶאֶמְרוּ שְׁנֵיהֶם הָיִיתִי אוֹמֵר וְיָצְאָה חִנָּם זוֹ בַּגְרוּת, לְכָךְ נֶאֶמְרוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁלֹּא לִתֵּן פִּתְחוֹן פֶּה לְבַעַל הַדִּין לַחֲלֹק (מכילתא):

יב מַכֵּה אִישׁ וָמֵת מוֹת יוּמָת:

מַכֵּה אִישׁ וָמֵת. כַּמָּה כְתוּבִים נֶאֱמְרוּ בְּפָרָשַׁת רוֹצְחִין, וּמַה שֶּׁבְּיָדִי לְפָרֵשׁ לָמָּה בָּאוּ כֻּלָּם, אֲפָרֵשׁ: **מַכֵּה אִישׁ וָמֵת.** לָמָּה נֶאֱמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר וְאִישׁ כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם (ויקרא כ"ד), שׁוֹמֵעַ אֲנִי הַכָּאָה בִּלֹא מִיתָה, תַּלְמוּד לוֹמַר מַכֵּה אִישׁ וָמֵת – אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא בְּהַכָּאָה שֶׁל מִיתָה; וְאִם נֶאֱמַר מַכֵּה אִישׁ וְלֹא נֶאֱמַר וְאִישׁ כִּי יַכֶּה, הָיִיתִי אוֹמֵר אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּכֶּה אִישׁ, הַכֵּה אֶת הָאִשָּׁה וְאֶת הַקָּטָן מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם – אֲפִלּוּ קָטָן וַאֲפִלּוּ אִשָּׁה; וְעוֹד, אִלּוּ נֶאֱמַר מַכֵּה אִישׁ, שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֲפִלּוּ קָטָן שֶׁהִכָּה וְהָרַג יְהֵא חַיָּב, תַּלְמוּד לוֹמַר וְאִישׁ כִּי יַכֶּה, וְלֹא קָטָן שֶׁהִכָּה; וְעוֹד כִּי יַכֶּה כָּל נֶפֶשׁ אָדָם אֲפִלּוּ נְפָלִים בְּמַשְׁמָע, תַּלְמוּד לוֹמַר מַכֵּה אִישׁ, אֵינוֹ חַיָּב עַד שֶׁיַּכֶּה בֶּן קַיָּמָא הָרָאוּי לִהְיוֹת אִישׁ (מכילתא):

יג וַאֲשֶׁר֙ לֹ֣א צָדָ֔ה וְהָאֱלֹהִ֖ים אִנָּ֣ה לְיָדֹ֑ו וְשַׂמְתִּ֤י לְךָ֙ מָקֹ֔ום אֲשֶׁ֥ר יָנ֖וּס שָׁמָּֽה:

וַאֲשֶׁר לֹא צָדָה. לֹא אָרַב לוֹ וְלֹא נִתְכַּוֵּן: **צָדָה.** לְשׁוֹן אֹרֶב, וְכֵן הוּא אוֹמֵר "וְאַתָּה צֹדֶה אֶת נַפְשִׁי" (שמואל א כ"ד); וְלֹא יִתָּכֵן לוֹמַר צָדָה לְשׁוֹן "הַצָּד צַיִד" (בראשית כ"ז), שֶׁצַּיִדַּת חַיּוֹת אֵין נוֹפֵל ה"א בְּפֹעַל שָׁלָּהּ, וְשֵׁם דָּבָר בָּהּ צַיִד, וְזֶה שֵׁם דָּבָר בּוֹ צְדָיָה, וּפֹעַל שֶׁלּוֹ צוֹדֶה, וְזֶה הַפֹּעַל שֶׁלּוֹ צָד. וְאוֹמֵר אֲנִי פִּתְרוֹנוֹ כְּתַרְגּוּמוֹ – וּדְלָא כְמַן דְּהִ. וּמְנַחֵם חִבְּרוֹ בְּחֵלֶק צָד צַיִד, וְאֵין אֲנִי מוֹדֶה לוֹ; וְאִם יֵשׁ לְחַבְּרוֹ בְּאַחַת מִמַּחְלְקוֹת שֶׁל צָד, נְחַבְּרֵנוּ בְּחֵלֶק "עַל צַד תִּנָּשְׂאוּ" (ישעיהו ס"ו), "צְדָה אוֹרֶה" (שמואל א כ'), "וּמֵלִין לְצַד עִלָּאָה יְמַלֵּל" (דניאל ז'), אַף כָּאן אֲשֶׁר לֹא צָדָה – לֹא צָדַד לְמִצֹּא לוֹ שׁוּם צַד מִיתָה; וְאַף זֶה יֵשׁ לְהַרְהֵר עָלָיו, מִכָּל מָקוֹם לְשׁוֹן אוֹרֵב הוּא: **וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ.** זִמֵּן לְיָדוֹ, לְשׁוֹן "לֹא תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה" (תהילים צ"א), "לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן" (משלי י"ב), "מִתְאַנֶּה הוּא לִי" (מלכים ב ה') – מְזַדַּמֵּן לְמִצֹּא לִי עִלָּה: **וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ.** וְלָמָּה תֵּצֵא זֹאת מִלְּפָנֵינוּ? הוּא שֶׁאָמַר דָּוִד "כַּאֲשֶׁר יֹאמַר מְשַׁל הַקַּדְמֹנִי מֵרְשָׁעִים יֵצֵא רֶשַׁע" (שמואל א כ"ד); וּמְשַׁל הַקַּדְמוֹנִי הִיא הַתּוֹרָה, שֶׁהִיא מְשַׁל הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא קַדְמוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם; וְהֵיכָן אָמְרָה תּוֹרָה מֵרְשָׁעִים יֵצֵא רֶשַׁע? וְהָאֱלֹהִים אִנָּה לְיָדוֹ. בַּמֶּה הַכָּתוּב מְדַבֵּר? בִּשְׁנֵי בְנֵי אָדָם, אֶחָד הָרַג שׁוֹגֵג וְאֶחָד הָרַג מֵזִיד, וְלֹא הָיוּ עֵדִים בַּדָּבָר שֶׁיָּעִידוּ, זֶה לֹא נֶהֱרַג, וְזֶה לֹא גָלָה, וְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְזַמְּנָן לְפָנְדָּק אֶחָד, זֶה שֶׁהָרַג בְּמֵזִיד יוֹשֵׁב תַּחַת הַסֶּלָּם וְזֶה שֶׁהָרַג שׁוֹגֵג עוֹלֶה בַּסֶּלָּם וְנוֹפֵל עַל זֶה שֶׁהָרַג בְּמֵזִיד וְהוֹרְגוֹ, וְעֵדִים מְעִידִים עָלָיו וּמְחַיְּבִים אוֹתוֹ לְגָלוֹת, נִמְצָא זֶה שֶׁהָרַג בְּשׁוֹגֵג גּוֹלֶה, וְזֶה שֶׁהָרַג בְּמֵזִיד נֶהֱרָג (מכות י'): **וְשַׂמְתִּי לְךָ מָקוֹם.** אַף בַּמִּדְבָּר, שֶׁיְּנוּס שָׁמָּה, וְאֵי זֶה מָקוֹם קוֹלְטוֹ? זֶה מַחֲנֵה לְוִיָּה (מכילתא):

יד וְכִי־יָזִד אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ לְהָרְגוֹ בְעָרְמָה מֵעִם מִזְבְּחִי תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת:

וְכִי־יָזִד. לָמָּה נֶאֱמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר מַכֵּה אִישׁ וְגוֹ' שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֲפִלּוּ גּוֹי, וְרוֹפֵא שֶׁהֲמִית וּשְׁלִיחַ בֵּית דִּין שֶׁהֲמִית בְּמַלְקוּת אַרְבָּעִים, וְהָאָב הַמַּכֶּה אֶת בְּנוֹ וְהָרַב הָרוֹדֶה אֶת תַּלְמִידוֹ, וְהַשּׁוֹגֵג, תַּלְמוּד לוֹמַר וְכִי יָזִד – וְלֹא שׁוֹגֵג, עַל רֵעֵהוּ – וְלֹא עַל גּוֹי, לְהָרְגוֹ בְּעָרְמָה – וְלֹא שְׁלִיחַ בֵּית דִּין וְהָרוֹפֵא וְרוֹדֶה בְּנוֹ וְתַלְמִידוֹ, שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁהֵם מְזִידִין אֵין מַעֲרִימִין (מכילתא): **מֵעִם מִזְבְּחִי.** אִם הָיָה כֹּהֵן וְרוֹצֶה לַעֲבֹד עֲבוֹדָה תִּקָּחֶנּוּ לָמוּת (יומא פ"ה):

טו וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת:

וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ. לְפִי שֶׁלִּמְּדָנוּ עַל הַחוֹבֵל בַּחֲבֵרוֹ שֶׁהוּא בְּתַשְׁלוּמִין וְלֹא בְּמִיתָה, הֲצָרָךְ לוֹמַר עַל הַחוֹבֵל בְּאָבִיו שֶׁהוּא בְּמִיתָה, וְאֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא בְּהַכָּאָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ חַבּוּרָה (סנהדרין פ"ה): **אָבִיו וְאִמּוֹ.** אוֹ זֶה אוֹ זֶה: **מוֹת יוּמָת.** בְּחֶנֶק (מכילתא):

טז וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ וְנִמְצָא בְיָדוֹ מוֹת יוּמָת:

וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ. לָמָּה נֶאֱמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִמָּצֵא אִישׁ גוֹנֵב נֶפֶשׁ מֵאֶחָיו (דברים כ"ד), אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ שֶׁגָּנַב נֶפֶשׁ, אִשָּׁה אוֹ טֻמְטוּם אוֹ אַנְדְּרוֹגִינוּס שֶׁגָּנְבוּ מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר וְגֹנֵב אִישׁ וּמְכָרוֹ. וּלְפִי שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן וְגֹנֵב אִישׁ, אֵין לִי אֶלָּא גוֹנֵב אִישׁ, גּוֹנֵב אִשָּׁה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר גֹּנֵב נֶפֶשׁ, לְכָךְ הֻצְרְכוּ שְׁנֵיהֶם, מַה שֶּׁחִסֵּר זֶה גִּלָּה זֶה (סנהדרין שם): **וְנִמְצָא בְיָדוֹ.** שֶׁרָאוּהוּ עֵדִים שֶׁגְּנָבוֹ וּמְכָרוֹ, וְנִמְצָא כְבָר בְּיָדוֹ קֹדֶם מְכִירָה (שם): **מוֹת יוּמָת.** בְּחֶנֶק; כָּל מִיתָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה סְתָם חֶנֶק הִיא (וְהִפְסִיק הָעִנְיָן וְכָתַב וְגֹנֵב אִישׁ בֵּין מַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ לְמְקַלֵּל אָבִיו, וְנִרְאֶה לִי הֵינוּ פְּלוּגְתָּא, דְּמַר סָבַר מַקְשִׁינַן הַכָּאָה לְקִלְלָה וּמַר סָבַר לָא מַקְשִׁינַן (שם)):

יז וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוּמָת:

וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ. לָמָּה נֶאֱמַר? לְפִי שֶׁהוּא אוֹמֵר אִישׁ אִישׁ אֲשֶׁר יְקַלֵּל אֶת אָבִיו (ויקרא כ'), אֵין לִי אֶלָּא אִישׁ שֶׁקִּלֵּל אֶת אָבִיו, אִשָּׁה שֶׁקִּלְּלָה אֶת אָבִיהָ מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר וּמְקַלֵּל אָבִיו וְאִמּוֹ סְתָם, בֵּין אִישׁ וּבֵין אִשָּׁה, אִם כֵּן לָמָּה נֶאֱמַר אִישׁ אֲשֶׁר יְקַלֵּל? לְהוֹצִיא אֶת הַקָּטָן (מכילתא): **מוֹת יוּמָת.** בִּסְקִילָה; וְכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר דָּמָיו בּוֹ בִּסְקִילָה, וּבְנִין אָב לְכֻלָּם בָּאֶבֶן יִרְגְּמוּ אֹתָם דְּמֵיהֶם בָּם (ויקרא כ'), וּבְמַקְלֵל אָבִיו וְאִמּוֹ נֶאֱמַר דָּמָיו בּוֹ:

יח וְכִי־יְרִיבֻן אֲנָשִׁים וְהִכָּה־אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ בְּאֶבֶן אוֹ בְאֶגְרֹף וְלֹא יָמוּת וְנָפַל לְמִשְׁכָּב:

וְכִי־יְרִיבֻן אֲנָשִׁים. לָמָּה נֶאֱמַר? לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר עַיִן תַּחַת עַיִן, לֹא לָמַדְנוּ אֶלָּא דְּמֵי אֲבָרִיו אֲבָל שֶׁבֶת וְרִפּוּי לֹא לָמַדְנוּ, לְכָךְ נֶאֱמְרָה פָּרָשָׁה זוֹ: **וְנָפַל לְמִשְׁכָּב.** כְּתַרְגּוּמוֹ וְיִפֵּל לְבוּטְלָן – לְחֹלִי שֶׁמְּבַטְּלוֹ מִמְּלַאכְתּוֹ:

יט אִם־יָקוּם וְהִתְהַלֵּךְ בַּחוּץ עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ וְנִקָּה הַמַּכֶּה רַק שִׁבְתּוֹ יִתֵּן וְרַפֹּא יְרַפֵּא:

עַל־מִשְׁעַנְתּוֹ. עַל בֶּרְיוֹ וְכֹחוֹ (מכילתא): **וְנִקָּה הַמַּכֶּה.** וְכִי תַעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שֶׁיֵּהָרֵג זֶה שֶׁלֹּא הָרַג? אֶלָּא לְמֶדְךָ כָּאן שֶׁחוֹבְשִׁים אוֹתוֹ עַד שֶׁנִּרְאֶה אִם יִתְרַפֵּא זֶה; וְכֵן מַשְׁמָעוֹ: כְּשֶׁקָּם זֶה וְהוֹלֵךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ אָז נְקָה הַמַּכֶּה, אֲבָל עַד שֶׁלֹּא יָקוּם זֶה לֹא נְקָה הַמַּכֶּה (כתובות ל"ג): **רַק שִׁבְתּוֹ.** בְּטוּל מְלַאכְתּוֹ מֻחֶמֶת הַחֹלִי; אִם קָטַע יָדוֹ אוֹ רַגְלוֹ, רוֹאִין בְּטוּל מְלַאכְתּוֹ מֻחֶמֶת הַחֹלִי כְּאִלּוּ שׁוֹמֵר קִשּׁוּאִין, שֶׁהֲרֵי אַף לְאַחַר הַחֹלִי אֵינוֹ רָאוּי לְמְלֶאכֶת יָד וְרֶגֶל, וְהוּא כְּבָר נָתַן לוֹ מֻחֶמֶת נִזְקוֹ דְּמֵי יָדוֹ וְרַגְלוֹ, שֶׁנִּי יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת רֶגֶל: **וְרַפֹּא יְרַפֵּא.** כְּתַרְגּוּמוֹ – יְשַׁלֵּם שְׂכַר הָרוֹפֵא:

תהלים - פרקים פ"ח-פ"ט

פרק פח: א שִׁיר מִזְמוֹר לִבְנֵי קֹרַח לַמְנַצֵּחַ עַל־מָחֲלַת לְעַנּוֹת מַשְׂכִּיל לְהֵימָן הָאֶזְרָחִי: ב יְ־הוָ־ה אֱלֹהֵי יְשׁוּעָתִי יוֹם צָעַקְתִּי בַלַּיְלָה נֶגְדֶּךָ: ג תָּבוֹא לְפָנֶיךָ תְּפִלָּתִי הַטֵּה אָזְנְךָ לְרִנָּתִי: ד כִּי־שָׂבְעָה בְרָעוֹת נַפְשִׁי וְחַיַּי לִשְׁאוֹל הִגִּיעוּ: ה נֶחְשַׁבְתִּי עִם־יוֹרְדֵי בוֹר הָיִיתִי כְּגֶבֶר אֵין־אֱיָל: ו בַּמֵּתִים חָפְשִׁי כְּמוֹ חֲלָלִים שֹׁכְבֵי קֶבֶר אֲשֶׁר לֹא זְכַרְתָּם עוֹד וְהֵמָּה מִיָּדְךָ נִגְזָרוּ: ז שַׁתַּנִי בְּבוֹר תַּחְתִּיּוֹת בְּמַחֲשַׁכִּים בִּמְצֹלוֹת: ח עָלַי סָמְכָה חֲמָתֶךָ וְכָל־מִשְׁבָּרֶיךָ עִנִּיתָ סֶלָה: ט הִרְחַקְתָּ מְיֻדָּעַי מִמֶּנִּי שַׂתַּנִי תוֹעֵבוֹת לָמוֹ כָּלֻא וְלֹא אֵצֵא: י עֵינִי דָאֲבָה מִנִּי עָנִי קְרָאתִיךָ יְ־הוָ־ה בְּכָל־יוֹם שִׁטַּחְתִּי אֵלֶיךָ כַּפָּי: יא הֲלַמֵּתִים תַּעֲשֶׂה־פֶּלֶא אִם רְפָאִים יָקוּמוּ יוֹדוּךְ סֶלָה: יב הֲיְסֻפַּר בַּקֶּבֶר חַסְדֶּךָ אֱמוּנָתְךָ בָּאֲבַדּוֹן: יג הֲיִוָּדַע בַּחֹשֶׁךְ פִּלְאֶךָ וְצִדְקָתְךָ בְּאֶרֶץ נִשְׁיָה: יד וַאֲנִי אֵלֶיךָ יְ־הוָ־ה שִׁוַּעְתִּי וּבַבֹּקֶר תְּפִלָּתִי תְקַדְּמֶךָּ: טו לָמָּה יְ־הוָ־ה תִּזְנַח נַפְשִׁי תַּסְתִּיר פָּנֶיךָ מִמֶּנִּי: טז עָנִי אֲנִי וְגוֵֹעַ מִנֹּעַר נָשָׂאתִי אֵמֶיךָ אָפוּנָה: יז עָלַי עָבְרוּ חֲרוֹנֶיךָ בִּעוּתֶיךָ צִמְּתֻתְנִי: יח סַבּוּנִי כַמַּיִם כָּל־הַיּוֹם הִקִּיפוּ עָלַי יָחַד: יט הִרְחַקְתָּ מִמֶּנִּי אֹהֵב וָרֵעַ מְיֻדָּעַי מַחְשָׁךְ:

פרק פט: א מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן הָאֶזְרָחִי: ב חַסְדֵי יְ־הוָ־ה עוֹלָם אָשִׁירָה לְדֹר וָדֹר אוֹדִיעַ אֱמוּנָתְךָ בְּפִי: ג כִּי־אָמַרְתִּי עוֹלָם חֶסֶד יִבָּנֶה שָׁמַיִם תָּכִן אֱמוּנָתְךָ בָהֶם: ד כָּרַתִּי בְרִית לִבְחִירִי נִשְׁבַּעְתִּי לְדָוִד עַבְדִּי: ה עַד־עוֹלָם אָכִין זַרְעֶךָ וּבָנִיתִי לְדֹר־וָדוֹר כִּסְאֶךָ סֶלָה: ו וְיוֹדוּ שָׁמַיִם פִּלְאֲךָ יְ־הוָ־ה אַף־אֱמוּנָתְךָ בִּקְהַל קְדֹשִׁים: ז כִּי מִי בַשַּׁחַק יַעֲרֹךְ לַי־הוָ־ה יִדְמֶה לַי־הוָ־ה בִּבְנֵי אֵלִים: ח אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד־קְדֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל־כָּל־סְבִיבָיו: ט יְ־הוָ־ה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת מִי־כָמוֹךְ חָסִין יָהּ וֶאֱמוּנָתְךָ סְבִיבוֹתֶיךָ: י אַתָּה מוֹשֵׁל בְּגֵאוּת הַיָּם בְּשׂוֹא גַלָּיו אַתָּה תְשַׁבְּחֵם: יא אַתָּה דִכִּאתָ כֶחָלָל רַהַב בִּזְרוֹעַ עֻזְּךָ פִּזַּרְתָּ אוֹיְבֶיךָ: יב לְךָ שָׁמַיִם אַף־לְךָ אֶרֶץ תֵּבֵל וּמְלֹאָהּ אַתָּה יְסַדְתָּם: יג צָפוֹן וְיָמִין אַתָּה בְרָאתָם תָּבוֹר וְחֶרְמוֹן בְּשִׁמְךָ יְרַנֵּנוּ: יד לְךָ זְרוֹעַ עִם־גְּבוּרָה תָּעֹז יָדְךָ תָּרוּם יְמִינֶךָ: טו צֶדֶק וּמִשְׁפָּט מְכוֹן כִּסְאֶךָ חֶסֶד וֶאֱמֶת יְקַדְּמוּ פָנֶיךָ: טז אַשְׁרֵי הָעָם יֹדְעֵי תְרוּעָה יְ־הוָ־ה בְּאוֹר־פָּנֶיךָ יְהַלֵּכוּן: יז בְּשִׁמְךָ יָגִילוּן כָּל־הַיּוֹם וּבְצִדְקָתְךָ יָרוּמוּ: יח כִּי־תִפְאֶרֶת עֻזָּמוֹ אָתָּה וּבְרְצוֹנְךָ (תָּרִים) [תָּרוּם] קַרְנֵנוּ: יט כִּי לַי־הוָ־ה מָגִנֵּנוּ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מַלְכֵּנוּ: כ אָז דִּבַּרְתָּ בְחָזוֹן לַחֲסִידֶיךָ וַתֹּאמֶר שִׁוִּיתִי עֵזֶר עַל־גִּבּוֹר הֲרִימוֹתִי בָחוּר מֵעָם: כא מָצָאתִי דָּוִד עַבְדִּי בְּשֶׁמֶן קָדְשִׁי מְשַׁחְתִּיו: כב אֲשֶׁר יָדִי תִּכּוֹן עִמּוֹ אַף־זְרוֹעִי תְאַמְּצֵנּוּ: כג לֹא־יַשִּׁיא אוֹיֵב בּוֹ וּבֶן־עַוְלָה לֹא יְעַנֶּנּוּ: כד וְכַתּוֹתִי מִפָּנָיו צָרָיו וּמְשַׂנְאָיו אֶגּוֹף: כה וֶאֱמוּנָתִי וְחַסְדִּי עִמּוֹ וּבְשְׁמִי תָּרוּם קַרְנוֹ: כו וְשַׂמְתִּי בַיָּם יָדוֹ וּבַנְּהָרוֹת יְמִינוֹ: כז הוּא יִקְרָאֵנִי אָבִי אָתָּה אֵלִי וְצוּר יְשׁוּעָתִי: כח אַף־אָנִי בְּכוֹר אֶתְּנֵהוּ עֶלְיוֹן לְמַלְכֵי־אָרֶץ: כט לְעוֹלָם (אֶשְׁמָר־לוֹ) [חַסְדִּי וּבְרִיתִי

נָאֻמָנֶת לוֹ׃ ל וְשַׁמְתִּי לָעַד זַרְעוֹ וְכִסְאוֹ כִּימֵי שָׁמָיִם׃ לא אִם־ יַעַזְבוּ בָנָיו תּוֹרָתִי וּבְמִשְׁפָּטַי לֹא יֵלֵכוּן׃ לב אִם־חֻקֹּתַי יְחַלֵּלוּ וּמִצְוֹתַי לֹא יִשְׁמֹרוּ׃ לג וּפָקַדְתִּי בְשֵׁבֶט פִּשְׁעָם וּבִנְגָעִים עֲוֹנָם׃ לד וְחַסְדִּי לֹא־אָפִיר מֵעִמּוֹ וְלֹא אֲשַׁקֶּר בֶּאֱמוּנָתִי׃ לה לֹא־אֲחַלֵּל בְּרִיתִי וּמוֹצָא שְׂפָתַי לֹא אֶשְׁנֶה׃ לו אַחַת נִשְׁבַּעְתִּי בְקָדְשִׁי אִם־לְדָוִד אֲכַזֵּב׃ לז זַרְעוֹ לְעוֹלָם יִהְיֶה וְכִסְאוֹ כַשֶּׁמֶשׁ נֶגְדִּי׃ לח כְּיָרֵחַ יִכּוֹן עוֹלָם וְעֵד בַּשַּׁחַק נֶאֱמָן סֶלָה׃ לט וְאַתָּה זָנַחְתָּ וַתִּמְאָס הִתְעַבַּרְתָּ עִם־מְשִׁיחֶךָ׃ מ נֵאַרְתָּה בְּרִית עַבְדֶּךָ חִלַּלְתָּ לָאָרֶץ נִזְרוֹ׃ מא פָּרַצְתָּ כָל־גְּדֵרֹתָיו שַׂמְתָּ מִבְצָרָיו מְחִתָּה׃ מב שַׁסֻּהוּ כָּל־עֹבְרֵי דָּרֶךְ הָיָה חֶרְפָּה לִשְׁכֵנָיו׃ מג הֲרִימוֹתָ יְמִין צָרָיו הִשְׂמַחְתָּ כָּל־אוֹיְבָיו׃ מד אַף־תָּשִׁיב צוּר חַרְבּוֹ וְלֹא הֲקִמתוֹ בַּמִּלְחָמָה׃ מה הִשְׁבַּתָּ מִטֳּהָרוֹ וְכִסְאוֹ לָאָרֶץ מִגַּרְתָּה׃ מו הִקְצַרְתָּ יְמֵי עֲלוּמָיו הֶעֱטִיתָ עָלָיו בּוּשָׁה סֶלָה׃ מז עַד־מָה יְ־הוָ־ה תִּסָּתֵר לָנֶצַח תִּבְעַר כְּמוֹ־אֵשׁ חֲמָתֶךָ׃ מח זְכָר־אֲנִי מָה־חָלֶד עַל־מַה־ שָׁוְא בָּרָאתָ כָּל־בְּנֵי־אָדָם׃ מט מִי גֶּבֶר יִחְיֶה וְלֹא יִרְאֶה־מָּוֶת יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ מִיַּד־שְׁאוֹל סֶלָה׃ נ אַיֵּה חֲסָדֶיךָ הָרִאשֹׁנִים אֲדֹנָי נִשְׁבַּעְתָּ לְדָוִד בֶּאֱמוּנָתֶךָ׃ נא זְכֹר אֲדֹנָי חֶרְפַּת עֲבָדֶיךָ שְׂאֵתִי בְחֵיקִי כָּל־רַבִּים עַמִּים׃ נב אֲשֶׁר חֵרְפוּ אוֹיְבֶיךָ יְ־הוָ־ה אֲשֶׁר חֵרְפוּ עִקְבוֹת מְשִׁיחֶךָ׃ נג בָּרוּךְ יְ־הוָ־ה לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן׃

תניא - ליקוטי אמרים פרק כ״ה

והן בבחי' ועשה טוב להתגבר כארי בגבורה ואומץ הלב נגד היצר המכביד את גופו ומפיל עליו עצלה מבחי' יסוד העפר שבנפש הבהמית מלהטריח גופו בזריזות בכל מיני טורח ועבוד' משא בעבודת ה' שיש בה טורח ועמל כגון לעמול בתורה בעיון ובפה לא פסיק פומיה מגירסא וכמארז"ל לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשאוי וכן לתפלה בכונה בכל כחו ממש וכן בעבודת ה' שהוא בדבר שבממון כמו עבודת הצדקה וכיוצא באלו ממלחמות היצר ותחבולותיו לקרר נפש האדם שלא להפקיר ממונו ובריאות גופו שלעמוד נגדו ולכבשו קרוב מאד אל האדם כשישים אל לבו שלנצח היצר בכל זה ויותר מזה ולעשות הפכו ממש קל מאד מיסורי מיתה ה' ישמרנו ויסורי מיתה ה' ישמרנו היה מקבל באהבה וברצון שלא ליפרד מיחודו ואחדותו ית' אפי' לפי שעה להשתחות לע"ז ח"ו וכ"ש שיש לו לקבל באהבה וברצון כדי לדבקה בו לעולם ועד דהיינו כשיעשה רצונו ית' בעבודה זו יתגלה בה פנימית רצון העליון בבחי' פנים וגילוי רב ולא בהסתר כלל וכשאין שום הסתר פנים ברצון העליון אזי אין דבר נפרד כלל וכלל להיות יש ודבר בפני עצמו ולזאת תהיינה נפשו האלהית והחיונית ולבושיהן כולן מיוחדות בתכלית היחוד ברצון העליון ואור א"ס ב"ה כנ"ל. ויחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד כי הוא ית' ורצונו למעלה מהזמן וכן גילוי רצונו שבדבורו שהיא התורה הוא נצחי וכמ"ש ודבר אלהינו יקום לעולם ודבריו חיים וקיימים כו' ולא יחליף ולא ימיר דתו לעולמים כו'.

היום-יום - י״ח שבט

ה"צמח צדק" סיפר לבנו אאזמו"ר [המהר"ש], אשר הדרוש "ומראיהם ומעשיהם" - "תורה אור" פ' יתרו - הוא דרוש הראשון שאמר הרב המגיד ממעזריטש בשעת קבלו את הנשיאות - חג השבועות תקכ"א, - כפי אשר שמעו רבינו הזקן מפי הרמ"מ מהאראדאק - בעל "פרי הארץ" - שהיה באותו מעמד, רק שרבינו ביאר [את] הדרוש ע"פ סגנונו.

ספר המצוות לרמב״ם - שיעור שכ״ז

מצות לא תעשה מצוה רפה הזהיר מהעיד עדות שקר. והוא אמרו לא תענה ברעך עד שקר, ונכפל זה במקום אחר ובלשון אחר והוא עד שוא, והעובר על לאו זה כבר גזרה עליו התורה ואמרה ועשיתם לו כאשר זמם. ולשון מכילתא לא תענה ברעך אזהרה לעדים זוממין, ובזה הלאו גם כן מלקות כמו שהתבאר בריש מכות (דף ב':). (יתרו, הלכות עדות פי"ז):

נ״ך - דברי הימים ב׳ פרק י״ד

א וַיַּעַשׂ אָסָא הַטּוֹב וְהַיָּשָׁר, בְּעֵינֵי יְהוָה אֱלֹהָיו. ב וַיָּסַר אֶת-מִזְבְּחוֹת הַנֵּכָר, וְהַבָּמוֹת; וַיְשַׁבֵּר, אֶת-הַמַּצֵּבוֹת, וַיְגַדַּע, אֶת-הָאֲשֵׁרִים. ג וַיֹּאמֶר, לִיהוּדָה, לִדְרוֹשׁ, אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם--וְלַעֲשׂוֹת, הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה. ד וַיָּסַר מִכָּל-עָרֵי יְהוּדָה, אֶת-הַבָּמוֹת וְאֶת-הַחַמָּנִים; וַתִּשְׁקֹט הַמַּמְלָכָה, לְפָנָיו. ה וַיִּבֶן עָרֵי מְצוּרָה, בִּיהוּדָה: כִּי-שָׁקְטָה הָאָרֶץ, וְאֵין-עִמּוֹ מִלְחָמָה בַּשָּׁנִים הָאֵלֶּה--כִּי-הֵנִיחַ יְהוָה, לוֹ. ו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה נִבְנֶה אֶת-הֶעָרִים

הָאֵלֶּה, וְנָסֵב חוֹמָה וּמִגְדָּלִים דְּלָתַיִם וּבְרִיחִים, עוֹדֶנּוּ הָאָרֶץ לְפָנֵינוּ כִּי דָרַשְׁנוּ אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ, דָּרַשְׁנוּ וַיָּנַח לָנוּ מִסָּבִיב; וַיִּבְנוּ, וַיַּצְלִיחוּ. {פ} ז וַיְהִי לְאָסָא, חַיִל נֹשֵׂא צִנָּה וָרֹמַח, מִיהוּדָה שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אֶלֶף, {ס} וּמִבִּנְיָמִן נֹשְׂאֵי מָגֵן וְדֹרְכֵי קָשֶׁת מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים אָלֶף: כָּל-אֵלֶּה, גִּבּוֹרֵי חָיִל. ח וַיֵּצֵא אֲלֵיהֶם זֶרַח הַכּוּשִׁי, בְּחַיִל אֶלֶף אֲלָפִים, וּמַרְכָּבוֹת, שְׁלֹשׁ מֵאוֹת; וַיָּבֹא, עַד-מָרֵשָׁה. ט וַיֵּצֵא אָסָא, לְפָנָיו; וַיַּעַרְכוּ, מִלְחָמָה, בְּגֵיא צְפַתָה, לְמָרֵשָׁה. י וַיִּקְרָא אָסָא אֶל-יְהוָה אֱלֹהָיו, וַיֹּאמַר, יְהוָה אֵין-עִמְּךָ לַעְזֹר בֵּין רַב לְאֵין כֹּחַ, עָזְרֵנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ כִּי-עָלֶיךָ נִשְׁעַנּוּ וּבְשִׁמְךָ בָּאנוּ עַל-הֶהָמוֹן הַזֶּה: יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אַתָּה, אַל-יַעְצֹר עִמְּךָ אֱנוֹשׁ. {ס} יא וַיִּגֹּף יְהוָה אֶת-הַכּוּשִׁים, לִפְנֵי אָסָא וְלִפְנֵי יְהוּדָה; וַיָּנֻסוּ, הַכּוּשִׁים. יב וַיִּרְדְּפֵם אָסָא וְהָעָם אֲשֶׁר-עִמּוֹ, עַד-לִגְרָר, וַיִּפֹּל מִכּוּשִׁים לְאֵין לָהֶם מִחְיָה, כִּי-נִשְׁבְּרוּ לִפְנֵי-יְהוָה וְלִפְנֵי מַחֲנֵהוּ; וַיִּשְׂאוּ שָׁלָל, הַרְבֵּה מְאֹד. יג וַיַּכּוּ, אֵת כָּל-הֶעָרִים סְבִיבוֹת גְּרָר--כִּי-הָיָה פַּחַד-יְהוָה, עֲלֵיהֶם; וַיָּבֹזּוּ, אֶת-כָּל-הֶעָרִים, כִּי-בִזָּה רַבָּה, הָיְתָה בָהֶם. יד וְגַם-אָהֳלֵי מִקְנֶה, הִכּוּ; וַיִּשְׁבּוּ צֹאן לָרֹב וּגְמַלִּים, וַיָּשֻׁבוּ יְרוּשָׁלָם. {ס}

יום שני י״ט שבט

חומש - שני פרשת משפטים

כ וְכִי־יַכֶּה אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ אוֹ אֶת־אֲמָתוֹ בַּשֵּׁבֶט וּמֵת תַּחַת יָדוֹ נָקֹם יִנָּקֵם׃

וְכִי־יַכֶּה אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ אוֹ אֶת־אֲמָתוֹ. בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי הַכָּתוּב מְדַבֵּר, אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא בְּעִבְרִי? תַּלְמוּד לוֹמַר כִּי כַסְפּוֹ הוּא, מַה כַּסְפּוֹ קָנוּי לוֹ עוֹלָמִית, אַף עֶבֶד הַקָּנוּי לוֹ עוֹלָמִית; וַהֲרֵי הָיָה בִּכְלַל מַכֵּה אִישׁ וָמֵת? אֶלָּא בָּא הַכָּתוּב וְהוֹצִיאוֹ מִן הַכְּלָל, לִהְיוֹת נָדוֹן בְּדִין יוֹם אוֹ יוֹמַיִם, שֶׁאִם לֹא מֵת תַּחַת יָדוֹ וְשָׁהָה מְעַט לְעֵת פָּטוּר (מכילתא)׃ **בַּשֵּׁבֶט.** כְּשֵׁשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית הַכָּתוּב מְדַבֵּר. אוֹ אֲפִלּוּ אֵין בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית? תַּלְמוּד לוֹמַר בְּיִשְׂרָאֵל וְאִם בְּאֶבֶן יָד אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ הִכָּהוּ (במדבר ל״ה), וַהֲלֹא דְּבָרִים קַל וָחֹמֶר: מַה יִשְׂרָאֵל חָמוּר אֵין חַיָּב עָלָיו אֶלָּא אִם כֵּן הִכָּהוּ בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ כְּדֵי לְהָמִית וְעַל אֵבֶר שֶׁהוּא כְּדֵי לָמוּת בְּהַכָּאָה זוֹ, עֶבֶד הַקַּל לֹא כָּל שֶׁכֵּן (מכילתא)׃ **נָקֹם יִנָּקֵם.** מִיתַת סַיִף, וְכֵן הוּא אוֹמֵר חֶרֶב נֹקֶמֶת נְקַם בְּרִית (ויקרא כ״ו)׃

כא אַךְ אִם־יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד לֹא יִנָּקֵם כִּי כַסְפּוֹ הוּא׃

אַךְ אִם־יוֹם אוֹ יוֹמַיִם יַעֲמֹד לֹא יִנָּקֵם. אִם עַל יוֹם אֶחָד הוּא פָּטוּר עַל יוֹמַיִם לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא יוֹם שֶׁהוּא כְּיוֹמַיִם, וְאֵיזֶה? זֶה מֵעֵת לְעֵת (מכילתא)׃ **לֹא יִנָּקֵם כִּי כַסְפּוֹ הוּא.** הָא אַחֵר שֶׁהִכָּהוּ, אַף עַל פִּי שֶׁשָּׁהָה מֵעֵת לְעֵת קֹדֶם שֶׁמֵּת, חַיָּב׃

כב וְכִי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים וְנָגְפוּ אִשָּׁה הָרָה וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה וְנָתַן בִּפְלִלִים׃

וְכִי־יִנָּצוּ אֲנָשִׁים. זֶה עִם זֶה, וְנִתְכַּוֵּן לְהַכּוֹת אֶת חֲבֵרוֹ וְהִכָּה אֶת הָאִשָּׁה׃ **וְנָגְפוּ.** אֵין נְגִיפָה אֶלָּא לְשׁוֹן דְּחִיפָה וְהַכָּאָה, כְּמוֹ פֶּן תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ (תהילים צ״א), בְּטֶרֶם יִתְנַגְּפוּ רַגְלֵיכֶם (ירמיהו י״ג) וּלְאֶבֶן נֶגֶף (ישעיהו ח׳)׃ **וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן.** בָּאִשָּׁה׃ **עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ.** לְשַׁלֵּם דְּמֵי וְלָדוֹת לַבַּעַל; שָׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה הָיְתָה רְאוּיָה לִמָּכֵר בַּשּׁוּק לְהַעֲלוֹת בְּדָמֶיהָ בְּשִׁבְיָל הֶרְיוֹנָהּ׃ **עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ.** יִגְבּוּ מָמוֹן מִמֶּנּוּ, כְּמוֹ וְעָנְשׁוּ אֹתוֹ מֵאָה כֶּסֶף (דברים כ״ב)׃ **כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו וגו׳.** כְּשֶׁיִּתְבָּעֶנּוּ הַבַּעַל בְּבֵית דִּין לְהָשִׁית עָלָיו עֹנֶשׁ עַל כָּךְ׃ **וְנָתַן.** הַמַּכֶּה דְּמֵי וְלָדוֹת׃ **בִּפְלִלִים.** – עַל פִּי הַדַּיָּנִים (מכילתא)׃

כג וְאִם־אָסוֹן יִהְיֶה וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ׃

וְאִם־אָסוֹן יִהְיֶה. בָּאִשָּׁה׃ **וְנָתַתָּה נֶפֶשׁ תַּחַת נָפֶשׁ.** רַבּוֹתֵינוּ חוֹלְקִים בַּדָּבָר, יֵשׁ אוֹמְרִים מָמוֹן אֲבָל לֹא נֶפֶשׁ מַמָּשׁ, שֶׁהַמִּתְכַּוֵּן לַהֲרֹג אֶת זֶה וְהָרַג אֶת זֶה פָּטוּר מִמִּיתָה, וּמְשַׁלֵּם לְיוֹרְשָׁיו דָּמָיו כְּמוֹ שֶׁהָיָה נִמְכָּר בַּשּׁוּק (שם)׃

כד עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן יָד תַּחַת יָד רֶגֶל תַּחַת רָגֶל׃

עַיִן תַּחַת עַיִן. סְמֹא עַיִן חֲבֵרוֹ נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי עֵינוֹ כַּמָּה שֶׁפָּחֲתוּ דָּמָיו לִמְכֹּר בַּשּׁוּק, וְכֵן כֻּלָּם; וְלֹא נִטְיֹלַת אֵבֶר מַמָּשׁ, כְּמוֹ שֶׁדָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּפֶרֶק הַחוֹבֵל (בבא קמא דף פ״ג)׃

כה כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה פֶּצַע תַּחַת פָּצַע חַבּוּרָה תַּחַת חַבּוּרָה׃

כְּוִיָּה תַּחַת כְּוִיָּה. מִכְוֹת אֵשׁ; וְעוֹד עַכְשָׁו דִּבֵּר בְּחַבָּלָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ פְּחַת דָּמִים, וְעַכְשָׁיו בְּשֶׁאֵין בָּהּ פְּחַת דָּמִים אֶלָּא צַעַר, כְּגוֹן כְּוִיאוֹ בְּשִׁפּוּד עַל צַפָּרְנָיו, אוֹמְדִים כַּמָּה אָדָם כַּיּוֹצֵא בָּזֶה רוֹצֶה לִטֹּל לִהְיוֹת מִצְטַעֵר כָּךְ (בבא קמא פ״ג)׃ **פָּצַע.** הֵיא מַכָּה הַמּוֹצִיאָה דָּם, שֶׁפָּצַע אֶת בְּשָׂרוֹ, נברי״ורא בְּלַעַז; הַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהוּא – אִם יֵשׁ בּוֹ פְּחַת דָּמִים, נוֹתֵן נָזָק, וְאִם נָפַל לְמִשְׁכָּב, נוֹתֵן שָׁבֶת וְרִפּוּי וּבֹשֶׁת וְצַעַר; וּמִקְרָא זֶה יָתֵר הוּא, וּבְהַחוֹבֵל דְּרָשׁוּהוּ רַבּוֹתֵינוּ לְחַיֵּב עַל הַצַּעַר אֲפִלּוּ בְּמָקוֹם נָזָק – שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁנּוֹתֵן לוֹ דְּמֵי יָדוֹ, אֵין פּוֹטְרִים אוֹתוֹ מִן הַצַּעַר, לוֹמַר, הוֹאִיל וְקָנָה יָדוֹ יֵשׁ עָלָיו לְחָתְכָהּ בְּכָל מַה שֶּׁיִּרְצֶה, אֶלָּא אוֹמְרִים, יֵשׁ לוֹ לְחָתְכָהּ בְּסַם, שֶׁאֵינוֹ מִצְטַעֵר כָּל כָּךְ, וְזֶה חָתְכָהּ בְּבַרְזֶל וְצָעַר׃ **חַבּוּרָה.** הִיא מַכָּה שֶׁהַדָּם נִצָּרָר בָּהּ וְאֵינוֹ יוֹצֵא, אֶלָּא שֶׁמַּאֲדִים הַבָּשָׂר כְּנֶגְדּוֹ, וּלְשׁוֹן חַבּוּרָה טק״א בְּלַעַז, כְּמוֹ וְנָמַר חֲבַרְבְּרֹתָיו (ירמיהו י״ג), וְתַרְגּוּמוֹ מַשְׁקוֹפֵי, לְשׁוֹן חֲבָטָה, בטדו״רא בְּלַעַז, וְכֵן שְׁדוּפוֹת קָדִים (בראשית מ״א), שְׁקִיפָן קָדוּם – חֲבוּטוֹת בָּרוּחַ, וְכֵן עַל הַמַּשְׁקוֹף, עַל שֵׁם שֶׁהַדֶּלֶת נוֹקֶשׁ עָלָיו׃

כו וְכִי־יַכֶּה אִישׁ אֶת־עֵין עַבְדּוֹ אוֹ־אֶת־עֵין אֲמָתוֹ וְשִׁחֲתָתָהּ לָחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת עֵינוֹ׃

אֶת־עֵין עַבְדּוֹ. כְּנַעֲנִי, אֲבָל עִבְרִי אֵינוֹ יוֹצֵא בְּשֵׁן וְעַיִן, כְּמוֹ שֶׁאָמַרְנוּ לֹא תֵצֵא כְּצֵאת הָעֲבָדִים׃ **תַּחַת עֵינוֹ.** וְכֵן בְּכ״ד רָאשֵׁי אֲבָרִים׃ אֲצְבָעוֹת הַיָּדַיִם וְהָרַגְלַיִם, וּשְׁתֵּי אָזְנַיִם, וְהַחֹטֶם, וְרֹאשׁ הַגְּוִיָּה שֶׁהוּא גִּיד הָאָמָּה. וְלָמָּה נֶאֱמַר שֵׁן וְעַיִן? שֶׁאִם נֶאֱמַר עַיִן וְלֹא נֶאֱמַר שֵׁן, הָיִיתִי אוֹמֵר מָה עַיִן שֶׁנִּבְרָא עִמּוֹ אַף כָּל שֶׁנִּבְרָא עִמּוֹ, וַהֲרֵי שֵׁן לֹא נִבְרָא עִמּוֹ; וְאִם נֶאֱמַר שֵׁן וְלֹא נֶאֱמַר עַיִן, הָיִיתִי אוֹמֵר אֲפִלּוּ שֵׁן תִּינוֹק שֶׁיֵּשׁ לָהּ חֲלִיפִין, לְכָךְ נֶאֱמַר עַיִן (מכילתא)׃

כז וְאִם־שֵׁן עַבְדּוֹ אוֹ־שֵׁן אֲמָתוֹ יַפִּיל לָחָפְשִׁי יְשַׁלְּחֶנּוּ תַּחַת שִׁנּוֹ׃

כח וְכִי־יִגַּח שׁוֹר אֶת־אִישׁ אוֹ אֶת־אִשָּׁה וָמֵת סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי׃

וְכִי־יִגַּח שׁוֹר. אֶחָד שׁוֹר וְאֶחָד כָּל בְּהֵמָה וְחַיָּה וְעוֹף, אֶלָּא שֶׁדִּבֵּר הַכָּתוּב בַּהוֹוֶה (בבא קמא נ״ד)׃ **וְלֹא יֵאָכֵל אֶת־בְּשָׂרוֹ.** מִמַּשְׁמָע שֶׁנֶּאֱמַר סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא נִבְלָה וּנְבֵלָה אֲסוּרָה בַּאֲכִילָה? אֶלָּא מַה תַּלְמוּד לוֹמַר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ? שֶׁאֲפִלּוּ שְׁחָטוֹ לְאַחַר שֶׁנִּגְמַר דִּינוֹ אָסוּר בַּאֲכִילָה, בַּהֲנָאָה מְנַיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי, כְּאָדָם הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ יָצָא פְּלוֹנִי נָקִי מִנְּכָסַיו וְאֵין לוֹ בָּהֶם הַנָּאָה שֶׁל כְּלוּם, זֶהוּ מִדְרָשׁוֹ (בבא קמא מ״א). וּפְשׁוּטוֹ כְּמַשְׁמָעוֹ, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בַּמּוּעָד וְגַם בְּעָלָיו

יוּמָת, הֲצָרַךְ לוֹמַר בְּתָם וּבַעַל הַשּׁוֹר נָקִי:

כט וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם־בְּעָלָיו יוּמָת:

מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם. הֲרֵי שָׁלֹשׁ נְגִיחוֹת (מכילתא): **וְהוּעַד בִּבְעָלָיו.** לְשׁוֹן הַתְרָאָה בְּעֵדִים, כְּמוֹ הָעֵד הֵעִד בָּנוּ הָאִישׁ (בראשית מ"ג): **וְהֵמִית אִישׁ וגו'.** לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר כִּי יִגַּח אֵין לִי אֶלָּא שֶׁהֵמִיתוֹ בִּנְגִיחָה, הֱמִיתוֹ בִּנְשִׁיכָה, דְּחִיפָה, בְּעִיטָה, מַנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר וְהֵמִית: **וְגַם־בְּעָלָיו יוּמָת.** בִּידֵי שָׁמַיִם. יָכוֹל בִּידֵי אָדָם? תַּלְמוּד לוֹמַר מוֹת יוּמַת הַמַּכֶּה רוֹצֵחַ הוּא, עַל רְצִיחָתוֹ אַתָּה הוֹרְגוֹ וְאִי אַתָּה הוֹרְגוֹ עַל רְצִיחַת שׁוֹרוֹ (סנהדרין ט"ו):

ל אִם־כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל אֲשֶׁר־יוּשַׁת עָלָיו:

אִם־כֹּפֶר יוּשַׁת עָלָיו. "אִם" זֶה אֵינוֹ תָּלוּי, וַהֲרֵי הוּא כְּמוֹ "אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה" – לְשׁוֹן אֲשֶׁר, זֶה מִשְׁפָּטוֹ שֶׁיְּשִׁיתוּ עָלָיו בֵּית דִּין כֹּפֶר: **וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ.** דְּמֵי נְזָק דִּבְרֵי רַ' יִשְׁמָעֵאל, רַ' עֲקִיבָא אוֹמֵר דְּמֵי מַזִּיק (מכילתא):

לא אוֹ־בֵן יִגָּח אוֹ־בַת יִגָּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לוֹ:

אוֹ־בֵן יִגָּח. בֵּן שֶׁהוּא קָטָן: **אוֹ־בַת.** שֶׁהִיא קְטַנָּה; לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה, יָכוֹל אֵינוֹ חַיָּב אֶלָּא עַל הַגְּדוֹלִים, תַּלְמוּד לוֹמַר אוֹ בֵן יִגָּח וְגוֹ', לְחַיֵּב עַל הַקְּטַנִּים כַּגְּדוֹלִים (שם):

לב אִם־עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ אָמָה כֶּסֶף | שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל:

אִם־עֶבֶד אוֹ אָמָה. כְּנַעֲנִיִּים: **שְׁלֹשִׁים שְׁקָלִים יִתֵּן.** גְּזֵרַת הַכָּתוּב הוּא, בֵּין שֶׁהוּא שָׁוֶה אֶלֶף זוּז בֵּין שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה אֶלָּא דִּינָר. וְהַשֶּׁקֶל מִשְׁקָלוֹ אַרְבָּעָה זְהוּבִים שֶׁהֵם חֲצִי אֲנְקִיא לְמִשְׁקַל הַיָּשָׁר שֶׁל קוֹלוֹנְי"א:

לג וְכִי־יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִי־יִכְרֶה אִישׁ בֹּר וְלֹא יְכַסֶּנּוּ וְנָפַל־שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר:

וְכִי־יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר. שֶׁהָיָה מְכֻסֶּה וּגְלָהוּ: **אוֹ כִי־יִכְרֶה.** לָמָּה נֶאֱמַר? אִם עַל הַפְּתִיחָה חַיָּב עַל הַכְּרִיָּה לֹא כָל שֶׁכֵּן? אֶלָּא לְהָבִיא כּוֹרֶה אַחֵר כּוֹרֶה שֶׁהוּא חַיָּב (בבא קמא נ"א): **וְלֹא יְכַסֶּנּוּ.** הָא אִם כִּסָּהוּ פָּטוּר; וּבְחוֹפֵר בִּרְשׁוּת הָרַבִּים דִּבֵּר הַכָּתוּב: **שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר.** הוּא הַדִּין לְכָל בְּהֵמָה וְחַיָּה, שֶׁבְּכָל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר אָנוּ לְמֵדִין אוֹתוֹ שׁוֹר שׁוֹר מִשַּׁבָּת, שֶׁנֶּאֱמַר לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ (שמות כ"ג), מַה לְּהַלָּן כָּל בְּהֵמָה וְחַיָּה כְּשׁוֹר – שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בְּמָקוֹם אַחֵר וְכָל בְּהֶמְתְּךָ (דברים ה') – אַף כָּאן כָּל בְּהֵמָה וְחַיָּה כְּשׁוֹר, וְלֹא נֶאֱמַר שׁוֹר וַחֲמוֹר אֶלָּא שׁוֹר וְלֹא אָדָם, חֲמוֹר וְלֹא כֵלִים (בבא קמא נ"ג):

לד בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו וְהַמֵּת יִהְיֶה־לוֹ:

בַּעַל הַבּוֹר. בַּעַל הַתַּקָּלָה; אַף עַל פִּי שֶׁאֵין הַבּוֹר שֶׁלּוֹ – שֶׁעָשָׂאוּ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים – עָשָׂאוּ הַכָּתוּב בְּעָלָיו לְהִתְחַיֵּב עָלָיו בְּנִזְקָיו: **כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו.** יָשִׁיב לְרַבּוֹת שׁוֹר כֶּסֶף וַאֲפִלּוּ סְבִּין (שם ז'): **וְהַמֵּת יִהְיֶה־לּוֹ.** לַנִּזָּק; שְׁמִין אֶת הַנִּבֵּלָה וְנוֹטְלָהּ בְּדָמִים וּמְשַׁלֵּם לוֹ הַמַּזִּיק עָלֶיהָ תַּשְׁלוּמֵי נִזְקוֹ (בבא קמא י'):

לה וְכִי־יִגֹּף שׁוֹר־אִישׁ אֶת־שׁוֹר רֵעֵהוּ וָמֵת וּמָכְרוּ אֶת־הַשּׁוֹר הַחַי וְחָצְצוּ אֶת־כַּסְפּוֹ וְגַם אֶת־הַמֵּת יֶחֱצוּן:

וְכִי־יִגֹּף. יִדְחֹף; בֵּין בְּקַרְנָיו, בֵּין בְּגוּפוֹ, בֵּין בְּרַגְלוֹ, בֵּין שֶׁנְּשָׁכוֹ בְּשִׁנָּיו, כֻּלָּן בִּכְלַל נְגִיפָה הֵם, שֶׁאֵין נְגִיפָה אֶלָּא לְשׁוֹן מַכָּה: **שׁוֹר־אִישׁ.** שׁוֹר שֶׁל אִישׁ: **וּמָכְרוּ אֶת־הַשּׁוֹר וגו'.** בְּשָׁוִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר – שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם שֶׁהֵמִית שׁוֹר שָׁוֶה מָאתַיִם – בֵּין שֶׁהַנִּבֵּלָה שָׁוָה הַרְבֵּה, בֵּין שֶׁהִיא שָׁוָה מְעַט, כְּשֶׁנּוֹטֵל זֶה חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת וְזֶה חֲצִי הַחַי וַחֲצִי הַמֵּת, נִמְצָא כָּל אֶחָד מַפְסִיד חֲצִי נֶזֶק שֶׁהַזִּיקָה הַמִּיתָה; לְמָדְנוּ שֶׁהַתָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, שִׁמְּוּ הַשָּׁווּין אַתָּה לָמֵד לְשַׁאֵינָן שָׁווּין, כִּי דִּין הַתָּם לְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק – לֹא פָחוֹת וְלֹא יוֹתֵר. אוֹ יָכוֹל אַף בְּשֶׁאֵינָן שָׁווּין בְּדָמֶיהָן כְּשֶׁהֵן חַיִּים אָמַר הַכָּתוּב יֶחֱצוּ אֶת שְׁנֵיהֶם? אִם אָמַרְתָּ כֵּן, פְּעָמִים שֶׁהַמַּזִּיק מְשַׁתֵּכֵר הַרְבֵּה, כְּשֶׁהַנִּבֵּלָה שָׁוָה לְמֻכָּר לְנָכְרִים הַרְבֵּה יוֹתֵר מִדְּמֵי שׁוֹר הַמַּזִּיק, וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁיֹּאמַר הַכָּתוּב שֶׁיְּהֵא הַמַּזִּיק נִשְׂכָּר; אוֹ פְּעָמִים שֶׁהַנִּזָּק נוֹטֵל הַרְבֵּה יוֹתֵר מִדְּמֵי נֶזֶק שָׁלֵם – שֶׁחֲצִי דְּמֵי שׁוֹר הַמַּזִּיק שָׁווּין יוֹתֵר מִכָּל דְּמֵי שׁוֹר הַנִּזָּק – וְאִם אָמַרְתָּ כֵּן, הֲרֵי תָּם חָמוּר מְמוּעָד. עַל כָּרְחֲךָ לֹא דִּבֶּר הַכָּתוּב אֶלָּא בְּשָׁווּין, וְלִמֶּדְךָ שֶׁהַתָּם מְשַׁלֵּם חֲצִי נֶזֶק, וּמִן הַשָּׁווּין תִּלְמֹד לְשֶׁאֵינָן שָׁווּין, שֶׁהַמְּשַׁתֵּלֵם חֲצִי נִזְקוֹ שָׁמִין לוֹ אֶת הַנִּבֵּלָה, וּמַה שֶּׁפָּחֲתוּ דָּמָיו בְּשִׁבְיל הַמִּיתָה, נוֹטֵל חֲצִי הַפְּחָת וְהוֹלֵךְ. וְלָמָּה אָמַר הַכָּתוּב בַּלְּשׁוֹן הַזֶּה וְלֹא אָמַר יְשַׁלֵּם חֲצִי? לְלַמֵּד, שֶׁאֵין הַתָּם מְשַׁלֵּם אֶלָּא מִגּוּפוֹ, וְאִם נָגַח וּמֵת, אֵין נִזָּק נוֹטֵל אֶלָּא הַנִּבֵּלָה, וְאִם אֵינָהּ מַגַּעַת לַחֲצִי נִזְקוֹ יַפְסִיד; אוֹ שׁוֹר שָׁוֶה מָנֶה, שֶׁנָּגַח שׁוֹר שָׁוֶה חֲמִשִּׁים מָאוֹת זוּז, אֵינוֹ נוֹטֵל אֶלָּא אֶת הַשּׁוֹר, שֶׁלֹּא נִתְחַיֵּב הַתָּם לְחַיֵּב אֶת בְּעָלָיו לְשַׁלֵּם מִן הָעֲלִיָּה (בבא קמא ל"ג):

לו אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר וְהַמֵּת יִהְיֶה־לּוֹ:

אוֹ נוֹדַע. אוֹ לֹא הָיָה תָּם, אֶלָּא נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא, הַיּוֹם וּמִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם הֲרֵי שָׁלֹשׁ נְגִיחוֹת: **שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם שׁוֹר.** נֶזֶק שָׁלֵם: **וְהַמֵּת יִהְיֶה־לּוֹ.** לַנִּזָּק; וְעָלָיו יְשַׁלִּים הַמַּזִּיק עַד שֶׁיְּשַׁתְּלֵם נִזְקוֹ כָּל נִזְקוֹ:

לז כִּי יִגְנֹב־אִישׁ שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וּטְבָחוֹ אוֹ מְכָרוֹ חֲמִשָּׁה בָקָר יְשַׁלֵּם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע־צֹאן תַּחַת הַשֶּׂה:

חֲמִשָּׁה בָקָר וגו'. אָמַר רַ' יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי חָס הַמָּקוֹם עַל כְּבוֹדָן שֶׁל בְּרִיּוֹת – שׁוֹר שֶׁהוֹלֵךְ בְּרַגְלָיו וְלֹא נִתְבַּזָּה בּוֹ הַגַּנָּב לְנָשְׂאוֹ עַל כְּתֵפוֹ, מְשַׁלֵּם חֲמִשָּׁה, שֶׂה שֶׁנּוֹשְׂאוֹ עַל כְּתֵפוֹ, מְשַׁלֵּם אַרְבָּעָה הוֹאִיל וְנִתְבַּזָּה בּוֹ. אָמַר רַבִּי מֵאִיר בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה גָּדוֹל כֹּחָהּ שֶׁל מְלָאכָה – שׁוֹר שֶׁבִּטְּלוּ מִמְּלַאכְתּוֹ חֲמִשָּׁה, שֶׂה שֶׁלֹּא בִּטְּלוּ מִמְּלַאכְתּוֹ אַרְבָּעָה (מכילתא, בבא קמא ע"ט): **תַּחַת הַשּׁוֹר תַּחַת הַשֶּׂה.** שְׁנָאָן הַכָּתוּב, לוֹמַר שֶׁאֵין מִדַּת תַּשְׁלוּמֵי אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה נוֹהֶגֶת אֶלָּא בְּשׁוֹר וְשֶׂה בִּלְבַד (בבא קמא ס"ז):

פרק כ"ב: **א** אִם־בַּמַּחְתֶּרֶת יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְהֻכָּה וָמֵת אֵין לוֹ דָּמִים:

אִם־בַּמַּחְתֶּרֶת. כְּשֶׁהָיָה חוֹתֵר אֶת הַבַּיִת: **אֵין לוֹ דָּמִים.** אֵין זוֹ רְצִיחָה, הֲרֵי הוּא כְּמֵת מֵעַצְמוֹ וְרוֹאֶה שֶׁנּוֹטְלִין מָמוֹנוֹ בְּפָנָיו וְשׁוֹתֵק, לְפִיכָךְ עַל מִנַּת כֵּן בָּא שֶׁאִם יַעֲמֹד בַּעַל הַמָּמוֹן כְּנֶגְדּוֹ יַהֲרְגֶנּוּ (סנהדרין ע"ב):

ב אִם־זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו דָּמִים לוֹ שַׁלָּם יְשַׁלֵּם אִם־אֵין לוֹ וְנִמְכַּר בִּגְנֵבָתוֹ:

אִם־זָרְחָה הַשֶּׁמֶשׁ עָלָיו. אֵין זֶה אֶלָּא כְּמִין מָשָׁל: אִם בָּרוּר לְךָ הַדָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ שָׁלוֹם עִמְּךָ, כַּשֶּׁמֶשׁ הַזֶּה שֶׁהוּא שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, כָּךְ

פְּשׁוּט לְךָ שֶׁאֵינוֹ בָּא לַהֲרֹג אֶפִלּוּ יַעֲמֹד בַּעַל הַמָּמוֹן כְּנֶגְדּוֹ, כְּגוֹן אָב הַחוֹתֵר לִגְנֹב מָמוֹן הַבֵּן, בְּיָדוּעַ שֶׁרַחֲמֵי הָאָב עַל הַבֵּן וְאֵינוֹ בָּא עַל עִסְקֵי נְפָשׁוֹת (שם): **דָּמִים לוֹ.** כְּחֵי הוּא חָשׁוּב, וּרְצִיחָה הִיא אִם יַהֲרְגֶנּוּ בַּעַל הַבַּיִת: **שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם.** הַגַּנָּב מָמוֹן שֶׁגָּנַב וְאֵינוֹ חַיָּב מִיתָה; וְאֶנְקְלוֹס שֶׁתִּרְגֵּם אִם עֵינָא דְּסַהֲדָיָא נְפַלַת עֲלוֹהִי, לָקַח לוֹ שִׁטָּה אַחֶרֶת, לוֹמַר, שֶׁאִם מָצְאוּהוּ עֵדִים קֹדֶם שֶׁבָּא בַּעַל הַבַּיִת, וּכְשֶׁבָּא בַּעַל הַבַּיִת נֶגְדּוֹ הִתְרוּ בּוֹ שֶׁלֹּא יַהַרְגֵהוּ, דמים לו – חַיָּב עָלָיו אִם הָרָגוֹ, שֶׁמַּאַחַר שֶׁיֵּשׁ רוֹאִים לוֹ, אֵין הַגַּנָּב הַזֶּה בָּא עַל עִסְקֵי נְפָשׁוֹת, וְלֹא יַהֲרֹג אֶת בַּעַל הַמָּמוֹן:

ג אִם־הַמָּצֹא תִמָּצֵא בְיָדוֹ הַגְּנֵבָה מִשּׁוֹר עַד־חֲמוֹר עַד־שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם:

הַמָּצֹא תִמָּצֵא. בִּרְשׁוּתוֹ, שֶׁלֹּא טָבַח וְלֹא מָכַר: **מִשּׁוֹר עַד־חֲמוֹר.** כָּל דָּבָר בִּכְלַל תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל, בֵּין שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רוּחַ חַיִּים, בֵּין שֶׁאֵין בּוֹ רוּחַ חַיִּים, שֶׁהֲרֵי נֶאֱמַר בְּמִדְרַשׁ אַגָּדָה "עַל שֶׂה עַל שַׂלְמָה עַל כָּל אֲבֵדָה ... יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ" (בבא קמא ס"ב): **חַיִּים שְׁנַיִם יְשַׁלֵּם.** וְלֹא יְשַׁלֵּם לוֹ מֵתִים, אֶלָּא חַיִּים אוֹ דְּמֵי חַיִּים (מכילתא):

תהלים - פרקים צ׳-צ״ו

פרק צ: א תְּפִלָּה לְמֹשֶׁה אִישׁ־הָאֱלֹהִים אֲדֹנָי מָעוֹן אַתָּה הָיִיתָ לָּנוּ בְּדֹר וָדֹר: ב בְּטֶרֶם הָרִים יֻלָּדוּ וַתְּחוֹלֵל אֶרֶץ וְתֵבֵל וּמֵעוֹלָם עַד־עוֹלָם אַתָּה אֵל: ג תָּשֵׁב אֱנוֹשׁ עַד־דַּכָּא וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי־אָדָם: ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאַשְׁמוּרָה בַלָּיְלָה: ה זְרַמְתָּם שֵׁנָה יִהְיוּ בַּבֹּקֶר כֶּחָצִיר יַחֲלֹף: ו בַּבֹּקֶר יָצִיץ וְחָלָף לָעֶרֶב יְמוֹלֵל וְיָבֵשׁ: ז כִּי־כָלִינוּ בְאַפֶּךָ וּבַחֲמָתְךָ נִבְהָלְנוּ: ח (שַׁתָּ) [שַׁתָּה] עֲוֹנֹתֵינוּ לְנֶגְדֶּךָ עֲלֻמֵנוּ לְמאוֹר פָּנֶיךָ: ט כִּי כָל־יָמֵינוּ פָּנוּ בְעֶבְרָתֶךָ כִּלִּינוּ שָׁנֵינוּ כְמוֹ־הֶגֶה: י יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ בָהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה וְאִם בִּגְבוּרֹת שְׁמוֹנִים שָׁנָה וְרָהְבָּם עָמָל וָאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וַנָּעֻפָה: יא מִי־יוֹדֵעַ עז אַפֶּךָ וּכְיִרְאָתְךָ עֶבְרָתֶךָ: יב לִמְנוֹת יָמֵינוּ כֵּן הוֹדַע וְנָבֵא לְבַב חָכְמָה: יג שׁוּבָה יְ־הוָ־ה עַד־מָתָי וְהִנָּחֵם עַל־עֲבָדֶיךָ: יד שַׂבְּעֵנוּ בַבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וּנְרַנְּנָה וְנִשְׂמְחָה בְּכָל־יָמֵינוּ: טו שַׂמְּחֵנוּ כִּימוֹת עִנִּיתָנוּ שְׁנוֹת רָאִינוּ רָעָה: טז יֵרָאֶה אֶל־עֲבָדֶיךָ פָּעֳלֶךָ וַהֲדָרְךָ עַל־בְּנֵיהֶם: יז וִיהִי נֹעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ כּוֹנְנֵהוּ:

פרק צא: א יֹשֵׁב בְּסֵתֶר עֶלְיוֹן בְּצֵל שַׁדַּי יִתְלוֹנָן: ב אֹמַר לַי־הוָ־ה מַחְסִי וּמְצוּדָתִי אֱלֹהַי אֶבְטַח־בּוֹ: ג כִּי הוּא יַצִּילְךָ מִפַּח יָקוּשׁ מִדֶּבֶר הַוּוֹת: ד בְּאֶבְרָתוֹ יָסֹךְ לָךְ וְתַחַת כְּנָפָיו תֶּחְסֶה צִנָּה וְסֹחֵרָה אֲמִתּוֹ: ה לֹא־תִירָא מִפַּחַד לָיְלָה מֵחֵץ יָעוּף יוֹמָם: ו מִדֶּבֶר בָּאֹפֶל יַהֲלֹךְ מִקֶּטֶב יָשׁוּד צָהֳרָיִם: ז יִפֹּל מִצִּדְּךָ אֶלֶף וּרְבָבָה מִימִינֶךָ אֵלֶיךָ לֹא יִגָּשׁ: ח רַק בְּעֵינֶיךָ תַבִּיט וְשִׁלֻּמַת רְשָׁעִים תִּרְאֶה: ט כִּי־אַתָּה יְ־הוָ־ה מַחְסִי עֶלְיוֹן שַׂמְתָּ מְעוֹנֶךָ: י לֹא־תְאֻנֶּה אֵלֶיךָ רָעָה וְנֶגַע לֹא־יִקְרַב בְּאָהֳלֶךָ: יא כִּי מַלְאָכָיו יְצַוֶּה־לָּךְ לִשְׁמָרְךָ בְּכָל־דְּרָכֶיךָ: יב עַל־כַּפַּיִם יִשָּׂאוּנְךָ פֶּן־ תִּגֹּף בָּאֶבֶן רַגְלֶךָ: יג עַל־שַׁחַל וָפֶתֶן תִּדְרֹךְ תִּרְמֹס כְּפִיר וְתַנִּין: יד כִּי בִי חָשַׁק וַאֲפַלְּטֵהוּ אֲשַׂגְּבֵהוּ כִּי־יָדַע שְׁמִי: טו יִקְרָאֵנִי וְאֶעֱנֵהוּ עִמּוֹ־אָנכִי בְצָרָה אֲחַלְּצֵהוּ וַאֲכַבְּדֵהוּ: טז אֹרֶךְ יָמִים אַשְׂבִּיעֵהוּ וְאַרְאֵהוּ בִּישׁוּעָתִי:

פרק צב: א מִזְמוֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת: ב טוֹב לְהֹדוֹת לַי־הוָ־ה וּלְזַמֵּר לְשִׁמְךָ עֶלְיוֹן: ג לְהַגִּיד בַּבֹּקֶר חַסְדֶּךָ וֶאֱמוּנָתְךָ בַּלֵּילוֹת: ד עֲלֵי־עָשׂוֹר וַעֲלֵי־נָבֶל עֲלֵי הִגָּיוֹן בְּכִנּוֹר: ה כִּי שִׂמַּחְתַּנִי יְ־הוָ־ה בְּפָעֳלֶךָ בְּמַעֲשֵׂי יָדֶיךָ אֲרַנֵּן: ו מַה־גָּדְלוּ מַעֲשֶׂיךָ יְ־הוָ־ה מְאֹד עָמְקוּ מַחְשְׁבֹתֶיךָ: ז אִישׁ בַּעַר לֹא יֵדָע וּכְסִיל לֹא־יָבִין אֶת־זֹאת: ח בְּפָרַח רְשָׁעִים כְּמוֹ עֵשֶׂב וַיָּצִיצוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן לְהִשָּׁמְדָם עֲדֵי־עַד: ט וְאַתָּה מָרוֹם לְעֹלָם יְ־הוָ־ה: י כִּי הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יְ־הוָ־ה כִּי־הִנֵּה אֹיְבֶיךָ יֹאבֵדוּ יִתְפָּרְדוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: יא וַתָּרֶם כִּרְאֵים קַרְנִי בַּלֹּתִי בְּשֶׁמֶן רַעֲנָן: יב וַתַּבֵּט עֵינִי בְּשׁוּרָי בַּקָּמִים עָלַי מְרֵעִים תִּשְׁמַעְנָה אָזְנָי: יג צַדִּיק כַּתָּמָר יִפְרָח כְּאֶרֶז בַּלְּבָנוֹן יִשְׂגֶּה: יד שְׁתוּלִים בְּבֵית יְ־הוָ־ה בְּחַצְרוֹת אֱלֹהֵינוּ יַפְרִיחוּ: טו עוֹד יְנוּבוּן בְּשֵׂיבָה דְּשֵׁנִים וְרַעֲנַנִּים יִהְיוּ: טז לְהַגִּיד כִּי־יָשָׁר יְ־הוָ־ה צוּרִי וְלֹא־ (עַ לָתָה) [עַוְלָתָה] בּוֹ:

פרק צג: א יְ־הוָ־ה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ לָבֵשׁ יְ־הוָ־ה עֹז הִתְאַזָּר אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט: ב נָכוֹן כִּסְאֲךָ מֵאָז מֵעוֹלָם אָתָּה: ג נָשְׂאוּ נְהָרוֹת יְ־הוָ־ה נָשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת דָּכְיָם: ד מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי־יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְ־הוָ־ה: ה עֵדֹתֶיךָ נֶאֶמְנוּ מְאֹד לְבֵיתְךָ נַאֲוָה־קֹדֶשׁ יְ־הוָ־ה לְאֹרֶךְ יָמִים:

פרק צד: א אֵל־נְקָמוֹת יְ־הוָ־ה אֵל נְקָמוֹת הוֹפִיעַ: ב הִנָּשֵׂא שֹׁפֵט הָאָרֶץ הָשֵׁב גְּמוּל עַל־גֵּאִים: ג עַד־ מָתַי רְשָׁעִים יְ־הוָ־ה עַד־מָתַי רְשָׁעִים יַעֲלֹזוּ: ד יַבִּיעוּ יְדַבְּרוּ עָתָק יִתְאַמְּרוּ כָּל־פֹּעֲלֵי אָוֶן: ה עַמְּךָ יְ־הוָ־ה יְדַכְּאוּ וְנַחֲלָתְךָ יְעַנּוּ: ו אַלְמָנָה וְגֵר יַהֲרֹגוּ וְיתוֹמִים יְרַצֵּחוּ: ז וַיֹּאמְרוּ לֹא יִרְאֶה־ יָהּ וְלֹא יָבִין אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: ח בִּינוּ בֹעֲרִים בָּעָם וּכְסִילִים מָתַי תַּשְׂכִּילוּ: ט הֲנטַע אֹזֶן הֲלֹא יִשְׁמָע אִם־ יצֵר עַיִן הֲלֹא יַבִּיט: י הֲיסֵר גּוֹיִם הֲלֹא יוֹכִיחַ הַמְלַמֵּד אָדָם דָּעַת: יא יְ־הוָ־ה יֹדֵעַ מַחְשְׁבוֹת אָדָם כִּי הֵמָּה הָבֶל: יב אַשְׁרֵי הַגֶּבֶר אֲשֶׁר־תְּיִסְּרֶנּוּ יָהּ וּמִתּוֹרָתְךָ תְלַמְּדֶנּוּ: יג לְהַשְׁקִיט לוֹ מִימֵי רָע עַד־יִכָּרֶה לָרָשָׁע שָׁחַת: יד כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְ־הוָ־ה עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ לֹא יַעֲזֹב: טו כִּי־עַד־צֶדֶק יָשׁוּב מִשְׁפָּט וְאַחֲרָיו כָּל־יִשְׁרֵי־לֵב: טז מִי־יָקוּם לִי עִם־מְרֵעִים מִי־יִתְיַצֵּב לִי עִם־פֹּעֲלֵי אָוֶן: יז לוּלֵי יְ־הוָ־ה עֶזְרָתָה לִּי כִּמְעַט שָׁכְנָה דוּמָה נַפְשִׁי: יח אִם־אָמַרְתִּי מָטָה רַגְלִי חַסְדְּךָ יְ־הוָ־ה יִסְעָדֵנִי: יט בְּרֹב שַׂרְעַפַּי בְּקִרְבִּי תַּנְחוּמֶיךָ יְשַׁעַשְׁעוּ נַפְשִׁי: כ הֲיִחְבָּרְךָ כִּסֵּא הַוּוֹת יֹצֵר עָמָל עָלֵי־חֹק: כא יָגוֹדּוּ עַל־נֶפֶשׁ צַדִּיק

וְדָם נָקִי יַרְשִׁיעוּ: כב וַיְהִי יְ־הוָ־ה לִי לְמִשְׂגָּב וֵאלֹהַי לְצוּר מַחְסִי: כג וַיָּשֶׁב עֲלֵיהֶם אֶת־אוֹנָם וּבְרָעָתָם יַצְמִיתֵם יַצְמִיתֵם יְ־הוָ־ה אֱלֹהֵינוּ:

פרק צה: א לְכוּ נְרַנְּנָה לַי־הוָ־ה נָרִיעָה לְצוּר יִשְׁעֵנוּ: ב נְקַדְּמָה פָנָיו בְּתוֹדָה בִּזְמִרוֹת נָרִיעַ לוֹ: ג כִּי אֵל גָּדוֹל יְ־הוָ־ה וּמֶלֶךְ גָּדוֹל עַל־כָּל־אֱלֹהִים: ד אֲשֶׁר בְּיָדוֹ מֶחְקְרֵי־אָרֶץ וְתוֹעֲפוֹת הָרִים לוֹ: ה אֲשֶׁר־לוֹ הַיָּם וְהוּא עָשָׂהוּ וְיַבֶּשֶׁת יָדָיו יָצָרוּ: ו בֹּאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרָעָה נִבְרְכָה לִפְנֵי־יְ־הוָ־ה עֹשֵׂנוּ: ז כִּי הוּא אֱלֹהֵינוּ וַאֲנַחְנוּ עַם מַרְעִיתוֹ וְצֹאן יָדוֹ הַיּוֹם אִם־בְּקֹלוֹ תִשְׁמָעוּ: ח אַל־ תַּקְשׁוּ לְבַבְכֶם כִּמְרִיבָה כְּיוֹם מַסָּה בַּמִּדְבָּר: ט אֲשֶׁר נִסּוּנִי אֲבוֹתֵיכֶם בְּחָנוּנִי גַּם־רָאוּ פָּעֳלִי: י אַרְבָּעִים שָׁנָה אָקוּט בְּדוֹר וָאֹמַר עַם תֹּעֵי לֵבָב הֵם וְהֵם לֹא־יָדְעוּ דְרָכָי: יא אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתִּי בְאַפִּי אִם־יְבאוּן אֶל־מְנוּחָתִי:

פרק צו: א שִׁירוּ לַי־הוָ־ה שִׁיר חָדָשׁ שִׁירוּ לַי־הוָ־ה כָּל־הָאָרֶץ: ב שִׁירוּ לַי־הוָ־ה בָּרֲכוּ שְׁמוֹ בַּשְּׂרוּ מִיּוֹם־ לְיוֹם יְשׁוּעָתוֹ: ג סַפְּרוּ בַגּוֹיִם כְּבוֹדוֹ בְּכָל־הָעַמִּים נִפְלְאוֹתָיו: ד כִּי גָדוֹל יְ־הוָ־ה וּמְהֻלָּל מְאֹד נוֹרָא הוּא עַל־כָּל־אֱלֹהִים: ה כִּי כָּל־אֱלֹהֵי הָעַמִּים אֱלִילִים וַי־הוָ־ה שָׁמַיִם עָשָׂה: ו הוֹד־וְהָדָר לְפָנָיו עֹז וְתִפְאֶרֶת בְּמִקְדָּשׁוֹ: ז הָבוּ לַי־הוָ־ה מִשְׁפְּחוֹת עַמִּים הָבוּ לַי־הוָ־ה כָּבוֹד וָעֹז: ח הָבוּ לַי־הוָ־ה כְּבוֹד שְׁמוֹ שְׂאוּ מִנְחָה וּבֹאוּ לְחַצְרוֹתָיו: ט הִשְׁתַּחֲווּ לַי־הוָ־ה בְּהַדְרַת־קֹדֶשׁ חִילוּ מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ: י אִמְרוּ בַגּוֹיִם יְ־הוָ־ה מָלָךְ אַף־תִּכּוֹן תֵּבֵל בַּל־תִּמּוֹט יָדִין עַמִּים בְּמֵישָׁרִים: יא יִשְׂמְחוּ הַשָּׁמַיִם וְתָגֵל הָאָרֶץ יִרְעַם הַיָּם וּמְלֹאוֹ: יב יַעֲלֹז שָׂדַי וְכָל־אֲשֶׁר־בּוֹ אָז יְרַנְּנוּ כָּל־ עֲצֵי־יָעַר: יג לִפְנֵי יְ־הוָ־ה כִּי בָא כִּי בָא לִשְׁפֹּט הָאָרֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק וְעַמִּים בֶּאֱמוּנָתוֹ:

תניא - ליקוטי אמרים פרק כ"ה

אלא שלמטה הוא תחת הזמן ובאותה שעה לבדה שעוסק בה בתור' או במצוה כי אח"כ אם עוסק בדבר אחר נפרד מהיחוד העליון למטה. והיינו כשעוסק בדברים בטלים לגמרי שאין בהם צורך כלל לעבודת ה' ואעפ"כ כשחוזר ושב לעבודת ה' אח"כ לתורה ולתפלה ומבקש מחילה מה' על שהיה אפשר לו לעסוק אז בתורה ולא עסק ה' יסלח לו כמארז"ל עבר על מצות עשה ושב לא זז משם עד שמוחלין לו. ולזה תקנו ברכת סלח לנו שלש פעמים בכל יום על עון ביטול תורה שאין אדם ניצול ממנו בכל יום וכמו התמיד שהיה מכפר על מצות עשה. ואין זה אחטא ואשוב אא"כ שבשעת החטא ממש הוא סומך על התשובה ולכך חוטא כמ"ש במ"א: ובזה יובן למה צוה משה רבינו ע"ה במשנה תורה לדור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש פעמים בכל יום לקבל עליו מלכות שמים במסירת נפש והלא הבטיח להם פחדכם ומוראכם יתן ה' וגו' אלא משום שקיום התורה ומצותיה תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' על יחודו שיהיה קבוע בלבו תמיד ממש יומם ולילה לא ימיש מזכרונו כי בזה יוכל לעמוד נגד יצרו לנצחו תמיד בכל עת ובכל שעה כנ"ל:

היום יום - י"ט שבט

מצות עשה הראשונה, ובלשון הרמב"ם "לידע שיש שם מצוי ראשון ממציא כל נמצא כו' וידיעת דבר זה מצות עשה וכמ"ש אנכי ה' אלוקיך" - היא מצות המוח והשכל, והיינו, דהגם דכל אחד ואחד מישראל הוא מאמין בה' באמונה פשוטה ולבבו תמים עם ה', חובת המוח והשכל להביא אמונה זו בידיעה והשגה. וזהו "לידע שיש שם מצוי ראשון" - שיידע בהשגה והבנה דוקא. וכמ"ש "דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם", וכתיב: "וידעת היום גו'".

ספר המצוות לרמב"ם - שיעור שכ"ח

מצות עשה מצוה קפ היא שצונו שנחייב מן העונש בעדים שהעידו שקר כמו מה שחשבו לעשות בעדותם, והוא אמרו יתברך ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו, וזה דין עדים זוממין, אם העידו לאבד ממון נאבד להם כמותו, ואם העידו במה שיתחייב מיתה נמיתם באותה מיתה, ואם העידו במה שיתחייב מלקות נלקה אותם. וכבר התבארו משפטי מצוה זו ומה שיתחדש מהשאלות ואיך יתאמת על העדים שהם זוממין עד שנדון בהם בזה הדין במסכת מכות. (שופטים ושוטרים, הלכות עדות פי"ח):

נ"ך - דברי הימים ב' פרק ט"ו

א וַעֲזַרְיָהוּ, בֶּן-עוֹדֵד, הָיְתָה עָלָיו, רוּחַ אֱלֹהִים. ב וַיֵּצֵא, לִפְנֵי אָסָא, וַיֹּאמֶר לוֹ, שְׁמָעוּנִי אָסָא וְכָל-יְהוּדָה וּבִנְיָמִן:

יְהוָה עִמָּכֶם, בִּהְיוֹתְכֶם עִמּוֹ, וְאִם-תִּדְרְשֻׁהוּ יִמָּצֵא לָכֶם, וְאִם-תַּעַזְבֻהוּ יַעֲזֹב אֶתְכֶם. {ס} ג וְיָמִים רַבִּים,
לְיִשְׂרָאֵל: לְלֹא אֱלֹהֵי אֱמֶת, וּלְלֹא כֹהֵן מוֹרֶה--וּלְלֹא תוֹרָה. ד וַיָּשָׁב, בַּצַּר-לוֹ, עַל-יְהוָה, אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל; וַיְבַקְשֻׁהוּ,
וַיִּמָּצֵא לָהֶם. ה וּבָעִתִּים הָהֵם, אֵין שָׁלוֹם לַיּוֹצֵא וְלַבָּא: כִּי מְהוּמֹת רַבּוֹת, עַל כָּל-יֹשְׁבֵי הָאֲרָצוֹת. ו וְכֻתְּתוּ
גוֹי-בְּגוֹי, וְעִיר בְּעִיר: כִּי-אֱלֹהִים הֵמָם, בְּכָל-צָרָה. ז וְאַתֶּם חִזְקוּ, וְאַל-יִרְפּוּ יְדֵיכֶם: כִּי יֵשׁ שָׂכָר, לִפְעֻלַּתְכֶם.
{ס} ח וְכִשְׁמֹעַ אָסָא הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְהַנְּבוּאָה עֹדֵד הַנָּבִיא, הִתְחַזַּק וַיַּעֲבֵר הַשִּׁקּוּצִים מִכָּל-אֶרֶץ יְהוּדָה
וּבִנְיָמִן, וּמִן-הֶעָרִים אֲשֶׁר לָכַד מֵהַר אֶפְרָיִם; וַיְחַדֵּשׁ, אֶת-מִזְבַּח יְהוָה, אֲשֶׁר, לִפְנֵי אוּלָם יְהוָה. ט וַיִּקְבֹּץ,
אֶת-כָּל-יְהוּדָה וּבִנְיָמִן, וְהַגֵּרִים עִמָּהֶם, מֵאֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה וּמִשִּׁמְעוֹן: כִּי-נָפְלוּ עָלָיו מִיִּשְׂרָאֵל, לָרֹב, בִּרְאֹתָם,
כִּי-יְהוָה אֱלֹהָיו עִמּוֹ. {פ} י וַיִּקָּבְצוּ יְרוּשָׁלַם, בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁלִשִׁי, לִשְׁנַת חֲמֵשׁ-עֶשְׂרֵה, לְמַלְכוּת אָסָא. יא וַיִּזְבְּחוּ
לַיהוָה בַּיּוֹם הַהוּא, מִן-הַשָּׁלָל הֵבִיאוּ: בָּקָר שִׁבַּע מֵאוֹת, וְצֹאן שִׁבְעַת אֲלָפִים. יב וַיָּבֹאוּ בַּבְּרִית--לִדְרוֹשׁ,
אֶת-יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם: בְּכָל-לְבָבָם, וּבְכָל-נַפְשָׁם. יג וְכֹל אֲשֶׁר לֹא-יִדְרֹשׁ לַיהוָה אֱלֹהֵי-יִשְׂרָאֵל, יוּמָת--
לְמִן-קָטֹן, וְעַד-גָּדוֹל, לְמֵאִישׁ, וְעַד-אִשָּׁה. יד וַיִּשָּׁבְעוּ, לַיהוָה, בְּקוֹל גָּדוֹל, וּבִתְרוּעָה--וּבַחֲצֹצְרוֹת, וּבְשׁוֹפָרוֹת. טו
וַיִּשְׂמְחוּ כָל-יְהוּדָה עַל-הַשְּׁבוּעָה, כִּי בְכָל-לְבָבָם נִשְׁבָּעוּ, וּבְכָל-רְצוֹנָם בִּקְשֻׁהוּ; וַיִּמָּצֵא לָהֶם; וַיָּנַח יְהוָה לָהֶם,
מִסָּבִיב. טז וְגַם-מַעֲכָה אֵם אָסָא הַמֶּלֶךְ, הֱסִירָהּ מִגְּבִירָה, אֲשֶׁר-עָשְׂתָה לַאֲשֵׁרָה, מִפְלָצֶת; וַיְכָרֹת אָסָא,
אֶת-מִפְלַצְתָּהּ, וַיָּדֶק, וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן. יז וְהַבָּמוֹת--לֹא-סָרוּ, מִיִּשְׂרָאֵל: רַק לְבַב-אָסָא הָיָה שָׁלֵם, כָּל-יָמָיו.
יח וַיָּבֵא אֶת-קָדְשֵׁי אָבִיו, וְקָדָשָׁיו--בֵּית הָאֱלֹהִים: כֶּסֶף וְזָהָב, וְכֵלִים. יט וּמִלְחָמָה, לֹא הָיָתָה, עַד
שְׁנַת-שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ, לְמַלְכוּת אָסָא. {פ}

יום שלישי כ׳ שבט

חומש - שלישי פרשת משפטים

ד כִּי יַבְעֶר־אִישׁ שָׂדֶה אוֹ־כֶרֶם וְשִׁלַּח אֶת־בְּעִירוֹ (כתיב בעירה) וּבִעֵר בִּשְׂדֵה אַחֵר מֵיטַב שָׂדֵהוּ וּמֵיטַב כַּרְמוֹ יְשַׁלֵּם׃

כִּי יַבְעֶר־אֶת־בְּעִירָה וּבִעֵר. כֻּלָּם לְשׁוֹן בְּהֵמָה, כְּמוֹ אֲנַחְנוּ וּבְעִירֵנוּ (במדבר כ'): **כִּי יַבְעֶר־.** יוֹלִיךְ בְּהֵמוֹתָיו בְּשָׂדֶה אוֹ בְכֶרֶם שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְיֵזִיק אוֹתוֹ בְּאַחַת מִשְׁתֵּי אֵלּוּ, אוֹ בְּשִׁלּוּחַ בְּעִירוֹ אוֹ בְּבִעוּר, וּפֵרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ "וְשִׁלַּח" הוּא נִזְקֵי מִדְּרָךְ כַּף רֶגֶל, "וּבִעֵר" הוּא נִזְקֵי הַשֵּׁן, הָאוֹכֶלֶת וּמְבַעֶרֶת (בבא קמא ב'): **בִּשְׂדֵה אַחֵר.** בְּשָׂדֶה שֶׁל אִישׁ אַחֵר: **מֵיטַב שָׂדֵהוּ ... יְשַׁלֵּם.** שָׁמִין אֶת הַנִּזָּק, וְאִם בָּא לְשַׁלֵּם לוֹ קַרְקַע דְּמֵי נִזְקוֹ, יְשַׁלֵּם לוֹ מִמֵּיטַב שְׂדוֹתָיו – אִם הָיָה נִזְקוֹ סֶלַע, יִתֵּן לוֹ שְׁוֵה סֶלַע מֵעִדִּית שֶׁיֵּשׁ לוֹ; לְמֶדְךָ הַכָּתוּב שֶׁהַנִּזָּקִין שָׁמִין לָהֶם בְּעִדִּית (מכילתא, בבא קמא ו'):

ה כִּי־תֵצֵא אֵשׁ וּמָצְאָה קֹצִים וְנֶאֻכַל גָּדִישׁ אוֹ הַקָּמָה אוֹ הַשָּׂדֶה שַׁלֶּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעֵר אֶת־הַבְּעֵרָה׃

כִּי־תֵצֵא אֵשׁ. אֲפִלּוּ מֵעַצְמָהּ (בבא קמא כ"ב): **וּמָצְאָה קֹצִים.** קרדו"נש בְּלַעַז: **וְנֶאֱכַל גָּדִישׁ.** שֶׁלְּחָכָה בַּקּוֹצִים עַד שֶׁהִגִּיעָה לַגָּדִישׁ אוֹ לַקָּמָה הַמְחֻבָּרֶת בַּקַּרְקַע: **אוֹ הַשָּׂדֶה.** שֶׁלְּחָכָה אֶת נִירוֹ וְצָרִיךְ לְנַיֵּר אוֹתָהּ פַּעַם שְׁנִיָּה (בבא קמא ס'): **שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם הַמַּבְעֵר.** אַף עַל פִּי שֶׁהִדְלִיק בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְהִיא יָצְאָה מֵעַצְמָהּ עַל יְדֵי קוֹצִים שֶׁמָּצְאָה, חַיָּב לְשַׁלֵּם, לְפִי שֶׁלֹּא שָׁמַר אֶת גַּחֶלְתּוֹ שֶׁלֹּא תֵצֵא וְתַזִּיק׃

ו כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ כֶּסֶף אוֹ־כֵלִים לִשְׁמֹר וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ אִם־יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם שְׁנָיִם׃

וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ. לְפִי דְּבָרָיו (שם ס"ג): **אִם־יִמָּצֵא הַגַּנָּב יְשַׁלֵּם.** הַגַּנָּב שנים לַבְּעָלִים׃

ז אִם־לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל־הַבַּיִת אֶל־הָאֱלֹהִים אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ׃

אִם־לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב. וּבָא הַשּׁוֹמֵר הַזֶּה, שֶׁהוּא בַּעַל הַבַּיִת: **וְנִקְרַב.** אֶל הַדַּיָּנִין, לָדוּן עִם זֶה וְלִשָּׁבַע לוֹ שֶׁלֹּא שָׁלַח יָדוֹ בְּשֶׁלּוֹ (שם)׃

ח עַל־כָּל־דְּבַר־פֶּשַׁע עַל־שׁוֹר עַל־חֲמוֹר עַל־שֶׂה עַל־שַׂלְמָה עַל־כָּל־אֲבֵדָה אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי־הוּא זֶה עַד הָאֱלֹהִים יָבֹא דְּבַר־שְׁנֵיהֶם אֲשֶׁר יַרְשִׁיעֻן אֱלֹהִים יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ׃

עַל־כָּל־דְּבַר־פָּשַׁע. שֶׁיִּמָּצֵא שׁוֹמֵר בִּשְׁבוּעָתוֹ – שֶׁיְּעִידוּ עֵדִים שֶׁהוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ – וְיִרְשִׁיעוּהוּ אֱלֹהִים עַל פִּי הָעֵדִים. **יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ.** לְמֶדְךָ הַכָּתוּב, שֶׁהַטּוֹעֵן בְּפִקָּדוֹן לוֹמַר נִגְנַב הַיְמֵנוּ, וְנִמְצָא שֶׁהוּא עַצְמוֹ גְּנָבוֹ, מְשַׁלֵּם תַּשְׁלוּמֵי כֶּפֶל; וְאֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁנִּשְׁבַּע וְאַחַר כַּךְ בָּאוּ עֵדִים, שֶׁכְּבָר דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ: וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת אֶל הָאֱלֹהִים, קְרִיבָה זוֹ שְׁבוּעָה הִיא, אָתָּה אוֹמֵר לִשְׁבוּעָה אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא לַדַּיִן, שֶׁכְּיָוֹן שֶׁבָּא לַדַּיִן וְכָפַר לוֹמַר נִגְנְבָה, מִיָּד יִתְחַיֵּב כֶּפֶל אִם בָּאוּ עֵדִים שֶׁהוּא בְיָדוֹ? נֶאֱמַר כָּאן שְׁלִיחוּת יָד וְנֶאֱמַר לְמַטָּה שְׁלִיחוּת יָד – שְׁבוּעַת ה' תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם לֹא שָׁלַח יָדוֹ – מַה לְּהַלָּן שְׁבוּעָה, אַף כָּאן שְׁבוּעָה (שם): **אֲשֶׁר יֹאמַר כִּי־הוּא זֶה.** לְפִי פְּשׁוּטוֹ אֲשֶׁר יֹאמַר הָעֵד כִּי הוּא זֶה שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ עָלָיו, הֲרֵי הוּא אֶצְלְךָ, עַד הַדַּיָּנִין יָבֹא דְּבַר שְׁנֵיהֶם, וְיַחְקְרוּ אֶת הָעֵדִים, אִם כְּשֵׁרִים הֵם וְיַרְשִׁיעוּהוּ לְשׁוֹמֵר זֶה, יְשַׁלֵּם שְׁנַיִם, וְאִם יַרְשִׁיעוּ אֶת הָעֵדִים, שֶׁנִּמְצְאוּ זוֹמְמִין, יְשַׁלְּמוּ הֵם שְׁנַיִם לַשּׁוֹמֵר. וְרַבּוֹתֵינוּ דָּרְשׁוּ כִּי הוּא זֶה לְלַמֵּד, שֶׁאֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ שְׁבוּעָה אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדָה בְּמִקְצָת, לוֹמַר כָּךְ וְכָךְ אֲנִי חַיָּב לָךְ, וְהַמּוֹתָר נִגְנַב מִמֶּנִּי (שם ק"ז):

ט כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ־שׁוֹר אוֹ־שֶׂה וְכָל־בְּהֵמָה לִשְׁמֹר וּמֵת אוֹ־נִשְׁבַּר אוֹ־נִשְׁבֶּה אֵין רֹאֶה׃

כִּי־יִתֵּן אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ חֲמוֹר אוֹ־שׁוֹר. פָּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה נֶאֶמְרָה בְּשׁוֹמֵר חִנָּם, לְפִיכָךְ פָּטַר בּוֹ אֶת הַגְּנֵבָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (פסוק ו) וְגֻנַּב מִבֵּית הָאִישׁ, אִם לֹא יִמָּצֵא הַגַּנָּב וְנִקְרַב בַּעַל הַבַּיִת לִשְׁבוּעָה, לְמַדְתָּ שֶׁפּוֹטֵר עַצְמוֹ בִּשְׁבוּעָה זוֹ. וּפָרָשָׁה זוֹ אֲמוּרָה בְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, לְפִיכָךְ אֵינוֹ פָּטוּר אִם נִגְנְבָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (פסוק יא) אִם גָּנוֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם, אֲבָל עַל הָאָנֻס, כְּגוֹן מֵת מֵעַצְמוֹ, אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבָּה בְּחָזְקָה עַל יְדֵי לִסְטִים, וְאֵין רוֹאֶה שֶׁיָּעִיד בַּדָּבָר׃

י שְׁבֻעַת יְהוָה תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם אִם־לֹא שָׁלַח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יְשַׁלֵּם׃

שְׁבֻעַת ה' תִּהְיֶה. יִשָּׁבַע שֶׁכֵּן הוּא כְּדָבָרָיו, וְהוּא לֹא שָׁלַח בָּהּ יָד לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ לְעַצְמוֹ, שֶׁאִם שָׁלַח בָּהּ יָד וְאַחַר כַּךְ נֶאֱנָסָה, חַיָּב בֶּאֱנָסִים (בבא מציעא צ"ד): **וְלָקַח בְּעָלָיו.** הַשְּׁבוּעָה: **וְלֹא יְשַׁלֵּם.** לוֹ הַשּׁוֹמֵר כְּלוּם (בבא קמא ק"ו)׃

יא וְאִם־גָּנוֹב יִגָּנֵב מֵעִמּוֹ יְשַׁלֵּם לִבְעָלָיו׃

יב אִם־טָרֹף יִטָּרֵף יְבִאֵהוּ עֵד הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם׃

אִם־טָרֹף יִטָּרֵף. עַל יְדֵי חַיָּה רָעָה: **יְבִיאֵהוּ עֵד.** יָבִיא עֵדִים שֶׁנִּטְרְפָה בְּאֹנֶס וּפְטוּר: **הַטְּרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם.** אֵינוֹ אוֹמֵר טְרֵפָה לֹא יְשַׁלֵּם אֶלָּא הַטְּרֵפָה, יֵשׁ טְרֵפָה שֶׁהוּא מְשַׁלֵּם וְיֵשׁ טְרֵפָה שֶׁאֵינוֹ מְשַׁלֵּם; טְרֵפַת חָתוּל וְשׁוּעָל וּנְמִיָּה מְשַׁלֵּם, טְרֵפַת זְאֵב, אֲרִי, וְדֹב וְנָחָשׁ אֵינוֹ מְשַׁלֵּם; וּמִי לְחָשַׁךְ לָדוּן כֵּן? שֶׁהֲרֵי כָּתוּב וּמֵת אוֹ נִשְׁבַּר אוֹ נִשְׁבֶּה – מַה מִּיתָה שֶׁאֵין יָכוֹל לְהַצִּיל, אַף שֶׁבֶר וּשְׁבִיָּה שֶׁאֵין יָכוֹל לְהַצִּיל (מכילתא)׃

יג וְכִי־יִשְׁאַל אִישׁ מֵעִם רֵעֵהוּ וְנִשְׁבַּר אוֹ־מֵת בְּעָלָיו אֵין־עִמּוֹ שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם׃

וְכִי־יִשְׁאַל. בָּא לְלַמֵּד עַל הַשּׁוֹאֵל שֶׁהוּא חַיָּב בָּאֲנָסִין: **בְּעָלָיו אֵין־עִמּוֹ.** אִם בְּעָלָיו שֶׁל שׁוֹר אֵינוֹ עִם הַשּׁוֹאֵל בִּמְלַאכְתּוֹ (בבא מציעא צ"ה):

יד אִם־בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יִשַּׁלֵּם אִם־שָׂכִיר הוּא בָּא בִּשְׂכָרוֹ:

אִם־בְּעָלָיו עִמּוֹ. בֵּין שֶׁהוּא בְּאוֹתָהּ מְלָאכָה בֵּין שֶׁהוּא בִּמְלָאכָה אַחֶרֶת, הָיָה עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁאֵלָה אֵינוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת עִמּוֹ בִּשְׁעַת שְׁבִירָה וּמִיתָה (שם): **אִם־שָׂכִיר הוּא.** אִם הַשּׁוֹר אֵינוֹ שָׁאוּל אֶלָּא שָׂכוּר, בָּא בִּשְׂכָרוֹ לְיַד הַשּׁוֹכֵר הַזֶּה, וְלֹא בִּשְׁאֵלָה, וְאֵין כָּל הֲנָאָה שֶׁלּוֹ, שֶׁהֲרֵי עַל יְדֵי שְׂכָרוֹ נִשְׁתַּמֵּשׁ, וְאֵין לוֹ מִשְׁפַּט שׁוֹאֵל לְהִתְחַיֵּב בָּאֲנָסִין; וְלֹא פֵּרֵשׁ מַה דִּינוֹ, אִם כְּשׁוֹמֵר חִנָּם אוֹ כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר, לְפִיכָךְ נָחְלְקוּ בּוֹ חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל שׁוֹכֵר כַּיצַד מְשַׁלֵּם, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, רַ' יְהוּדָה אוֹמֵר כְּשׁוֹמֵר שָׂכָר (בבא מציעא צ"ה):

טו וְכִי־יִפְתֶּה אִישׁ בְּתוּלָה אֲשֶׁר לֹא־אֹרָשָׂה וְשָׁכַב עִמָּהּ מָהֹר יִמְהָרֶנָּה לּוֹ לְאִשָּׁה:

וְכִי־יִפְתֶּה. מְדַבֵּר עַל לִבָּהּ עַד שֶׁשּׁוֹמַעַת לוֹ, וְכֵן תַּרְגּוּמוֹ וַאֲרֵי יְשַׁדֵּל, שִׁדּוּל בִּלְשׁוֹן אֲרַמִּי כְּפִתּוּי בִּלְשׁוֹן עִבְרִי: **מָהֹר יִמְהָרֶנָּה.** יִפְסֹק לָהּ מֹהַר כְּמִשְׁפַּט אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ – שֶׁכּוֹתֵב לָהּ כְּתֻבָּה וְיִשָּׂאֶנָּה (מכילתא):

טז אִם־מָאֵן יְמָאֵן אָבִיהָ לְתִתָּהּ לוֹ כֶּסֶף יִשְׁקֹל כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת:

כְּמֹהַר הַבְּתוּלֹת. שֶׁהוּא קָצוּב חֲמִשִּׁים כֶּסֶף אֵצֶל הַתּוֹפֵס אֶת הַבְּתוּלָה וְשׁוֹכֵב עִמָּהּ בְּאוֹנֶס, שֶׁנֶּאֱמַר וְנָתַן הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִמָּהּ לַאֲבִי הַנַּעֲרָה חֲמִשִּׁים כָּסֶף (דברים כ"ב):

יז מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה:

מְכַשֵּׁפָה לֹא תְחַיֶּה. אֶלָּא תּוּמַת בֵּית דִּין; וְאֶחָד זְכָרִים וְאֶחָד נְקֵבוֹת, אֶלָּא שֶׁדִּבֶּר הַכָּתוּב בַּהוֹוֶה, שֶׁהַנָּשִׁים מְצוּיוֹת מְכַשֵּׁפוֹת (סנהדרין ס"ז):

יח כָּל־שֹׁכֵב עִם־בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת:

כָּל־שֹׁכֵב עִם־בְּהֵמָה מוֹת יוּמָת. בִּסְקִילָה, רוֹבֵעַ כַּנִּרְבַּעַת, שֶׁכָּתוּב בָּהֶם דְּמֵיהֶם בָּם (ויקרא כ'):

יט זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יֶחֱרָם בִּלְתִּי לַיהוָה לְבַדּוֹ:

לָאֱלֹהִים. לַעֲבוֹדָה זָרָה; אִלּוּ הָיָה נָקוּד לֵאלֹהִים, הָיָה צָרִיךְ לְפָרֵשׁ וְלִכְתֹּב "אֲחֵרִים", עַכְשָׁו שֶׁאָמַר לָאֱלֹהִים, אֵין צָרִיךְ לְפָרֵשׁ אֲחֵרִים, שֶׁכָּל לְמ"ד וּבי"ת הַמְשַׁמֶּשֶׁת בְּרֹאשׁ הַתֵּבָה אִם נְקוּדָה בַּחֲטָף, כְּגוֹן לְמֶלֶךְ, לְמִדְבָּר, לְעִיר, צָרִיךְ לְפָרֵשׁ לְאֵיזֶה מֶלֶךְ, לְאֵיזֶה מִדְבָּר, לְאֵיזֶה עִיר, וְכֵן לִמְלָכִים וְלִרְגָלִים צָרִיךְ לְפָרֵשׁ לְאֵיזֶה, וְאִם אֵינוֹ מְפֹרָשׁ, כָּל מִלָּכִים בְּמַשְׁמָע, כֵּן לֵאלֹהִים כָּל אֱלֹהִים בְּמַשְׁמָע – אֲפִלּוּ קָדֵשׁ, אֲבָל כְּשֶׁהִיא נְקוּדָה פַּתָּח, כְּמוֹ לַמֶּלֶךְ, לַמִּדְבָּר, לָעִיר, נוֹדַע בְּאֵיזֶה מֶלֶךְ מִדַּבֵּר, וְכֵן לָעִיר נוֹדַע בְּאֵיזֶה עִיר מִדַּבֵּר, וְכֵן לָאֱלֹהִים – לְאוֹתָן שֶׁהַזְהַרְתָּם עֲלֵיהֶם בְּמָקוֹם אַחֵר; כְּיוֹצֵא בוֹ אֵין כָּמוֹךָ בָאֱלֹהִים, לְפִי שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ, הֻצְרַךְ לִנָּקֵד פַּתָּח: **יֶחֱרָם.** יוּמַת; לָמָּה נֶאֱמַר יֶחֱרָם וַהֲלֹא כְבָר נֶאֱמְרָה בּוֹ מִיתָה בְּמָקוֹם אַחֵר וְהוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ הַהוּא אוֹ אֶת הָאִשָּׁה הַהִוא וְגוֹ' (דברים י"ז)? אֶלָּא לְפִי שֶׁלֹּא פֵּרֵשׁ עַל אֵיזוֹ עֲבוֹדָה חַיָּב מִיתָה – שֶׁלֹּא תֹּאמַר כָּל עֲבוֹדוֹת בְּמִיתָה – בָּא וּפֵרֵשׁ לְךָ כָּאן "זֹבֵחַ" לָאֱלֹהִים, לוֹמַר לְךָ, מָה זְּבִיחָה עֲבוֹדָה הַנַּעֲשֵׂית בִּפְנִים לַשָּׁמַיִם, אַף אֲנִי מְרֻבֶּה הַמַּקְטִיר וְהַמְנַסֵּךְ שֶׁהֵם עֲבוֹדוֹת בִּפְנִים, וְחַיָּבִים עֲלֵיהֶם לְכָל עֲבוֹדָה זָרָה בֵּין שֶׁדַּרְכָּהּ לְעָבְדָהּ בְּכָךְ, בֵּין שֶׁאֵין דַּרְכָּהּ לְעָבְדָהּ בְּכָךְ. אֲבָל שְׁאָר עֲבוֹדוֹת, כְּגוֹן הַמְכַבֵּד וְהַמְרַבֵּץ וְהַמְגַפֵּף וְהַמְנַשֵּׁק אֵינוֹ בְּמִיתָה:

כ וְגֵר לֹא־תוֹנֶה וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם:

וְגֵר לֹא־תוֹנֶה. אוֹנָאַת דְּבָרִים, קונטראריי"ר בְּלַעַז, כְּמוֹ וְהַאֲכַלְתִּי אֶת מוֹנַיִךְ אֶת בְּשָׂרָם (ישעיהו מ"ט): **וְלֹא תִלְחָצֶנּוּ.** בְּגֶזֶלַת מָמוֹן: **כִּי־גֵרִים הֱיִיתֶם.** אִם הוֹנִיתוֹ, אַף הוּא יָכוֹל לְהוֹנוֹתְךָ וְלוֹמַר לְךָ, אַף אַתָּה מִגֵּרִים בָּאתָ, "מוּם שֶׁבְּךָ אַל תֹּאמַר לַחֲבֵרְךָ"; כָּל לְשׁוֹן גֵּר אָדָם שֶׁלֹּא נוֹלַד בְּאוֹתָהּ מְדִינָה, אֶלָּא בָּא מִמְּדִינָה אַחֶרֶת לָגוּר שָׁם:

כא כָּל־אַלְמָנָה וְיָתוֹם לֹא תְעַנּוּן:

כָּל־אַלְמָנָה וְיָתוֹם לֹא תְעַנּוּן. הוּא הַדִּין לְכָל אָדָם, אֶלָּא שֶׁדִּבֶּר הַכָּתוּב בַּהוֹוֶה, לְפִי שֶׁהֵם תְּשׁוּשֵׁי כֹחַ וְדָבָר מָצוּי לְעַנּוֹתָם (מכילתא):

כב אִם־עַנֵּה תְעַנֶּה אֹתוֹ כִּי אִם־צָעֹק יִצְעַק אֵלַי שָׁמֹעַ אֶשְׁמַע צַעֲקָתוֹ:

אִם־עַנֵּה תְעַנֶּה אֹתוֹ. הֲרֵי זֶה מִקְרָא קָצָר, גָּזַם וְלֹא פֵּרֵשׁ עָנְשׁוֹ, כְּמוֹ לָכֵן כָּל הֹרֵג קַיִן (בראשית ד'), גָּזַם וְלֹא פֵּרֵשׁ עָנְשׁוֹ, אַף כָּאן אִם עַנֵּה תְעַנֶּה אוֹתוֹ לְשׁוֹן גְּזוּם, כְּלוֹמַר סוֹפְךָ לִטֹּל אֶת שֶׁלְּךָ לָמָּה? כִּי אִם צָעֹק יִצְעַק אֵלַי וְגוֹ':

כג וְחָרָה אַפִּי וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם בֶּחָרֶב וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתֹמִים:

וְהָיוּ נְשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת. מִמַּשְׁמָע שֶׁנֶּאֱמַר וְהָרַגְתִּי אֶתְכֶם אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁנְּשֵׁיכֶם אַלְמָנוֹת וּבְנֵיכֶם יְתוֹמִים? אֶלָּא הֲרֵי זוֹ קְלָלָה אַחֶרֶת, שֶׁיִּהְיוּ הַנָּשִׁים צְרוּרוֹת כְּאַלְמָנוֹת חַיּוֹת, שֶׁלֹּא יִהְיוּ עֵדִים לְמִיתַת בַּעֲלֵיהֶן וְתִהְיֶינָה אֲסוּרוֹת לְהִנָּשֵׂא, וְהַבָּנִים יִהְיוּ יְתוֹמִים, שֶׁלֹּא יַנִּיחוּם בֵּית דִּין לֵירֵד לְנִכְסֵי אֲבִיהֶם, לְפִי שֶׁאֵין יוֹדְעִים אִם מֵתוּ אִם נִשְׁבּוּ (בבא מציעא ל"ח):

כד אִם־כֶּסֶף | תַּלְוֶה אֶת־עַמִּי אֶת־הֶעָנִי עִמָּךְ לֹא־תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה לֹא־תְשִׂימוּן עָלָיו נֶשֶׁךְ:

אִם־כֶּסֶף תַּלְוֶה אֶת־עַמִּי. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר כָּל אִם וְאִם שֶׁבַּתּוֹרָה רְשׁוּת חוּץ מִשְּׁלֹשָׁה, וְזֶה אֶחָד מֵהֶן (מכילתא): **אֶת־עַמִּי.** עַמִּי וְגוֹי עַמִּי קוֹדֶם, עָנִי וְעָשִׁיר עָנִי קוֹדֶם, עֲנֵיֶיךָ וַעֲנֵיֵי עִירְךָ עֲנֵיֶיךָ קוֹדְמִין, עֲנֵיֵי עִירְךָ וַעֲנֵיֵי עִיר אַחֶרֶת עֲנֵיֵי עִירְךָ קוֹדְמִין; וְזֶה מַשְׁמָעוֹ: אִם כֶּסֶף תַּלְוֶה – אֶת עַמִּי תַּלְוֶה וְלֹא לְגוֹי, וּלְאֵיזֶה מֵעַמִּי? אֶת הֶעָנִי, וּלְאֵיזֶה עָנִי? לְאוֹתוֹ שֶׁעִמָּךְ. (דָּבָר אַחֵר, אֶת עַמִּי, שֶׁלֹּא תִנְהַג בּוֹ בְּזִיּוֹן בְּהַלְוָאָה שֶׁהוּא עַמִּי: **אֶת־הֶעָנִי עִמָּךְ.** הֱוֵי מִסְתַּכֵּל בְּעַצְמְךָ כְּאִלּוּ אַתָּה עָנִי: **לֹא־תִהְיֶה לוֹ כְּנֹשֶׁה.** לֹא תִתְבָּעֶנּוּ בְּחָזְקָה. אִם אַתָּה יוֹדֵעַ שֶׁאֵין לוֹ, אַל תְּהִי דּוֹמֶה עָלָיו כְּאִלּוּ הִלְוִיתוֹ אֶלָּא כְּאִלּוּ לֹא הִלְוִיתוֹ, כְּלוֹמַר לֹא תַכְלִימֶנּוּ: **נֶשֶׁךְ.** רִבִּית, שֶׁהוּא כִּנְשִׁיכַת נָחָשׁ שֶׁנּוֹשֵׁךְ חֲבוּרָה קְטַנָּה בְּרַגְלוֹ וְאֵינוֹ מַרְגִּישׁ, וּפִתְאֹם הוּא מְבַטְבֵּט וְנוֹפֵחַ עַד קִדְקֳדוֹ, כָּךְ רִבִּית אֵינוֹ מַרְגִּישׁ וְאֵינוֹ נִכָּר עַד שֶׁהָרִבִּית עוֹלָה וּמְחַסְּרוֹ מָמוֹן הַרְבֵּה (תנחומא):

כה אִם־חָבֹל תַּחְבֹּל שַׂלְמַת רֵעֶךָ עַד־בֹּא הַשֶּׁמֶשׁ תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ:

פרק צז: א יְ־הוָ֥ה מָלָ֗ךְ תָּגֵ֣ל הָאָ֑רֶץ יִשְׂמְח֥וּ אִיִּ֝֗ים רַבִּֽים׃ ב עָנָ֣ן וַעֲרָפֶ֣ל סְבִיבָ֑יו צֶ֥דֶק וּמִשְׁפָּ֝֗ט מְכ֣וֹן כִּסְאֽוֹ׃ ג אֵ֣שׁ לְפָנָ֣יו תֵּלֵ֑ךְ וּתְלַהֵ֖ט סָבִ֣יב צָרָֽיו׃ ד הֵאִ֣ירוּ בְרָקָ֣יו תֵּבֵ֣ל רָ֭אֲתָה וַתָּ֣חֶל הָאָֽרֶץ׃ ה הָרִ֗ים כַּדּוֹנַ֥ג נָמַ֑סּוּ מִלִּ֝פְנֵ֗י יְ־הוָ֥ה מִלִּפְנֵ֖י אֲד֣וֹן כָּל־הָאָֽרֶץ׃ ו הִגִּ֣ידוּ הַשָּׁמַ֣יִם צִדְקֽוֹ וְרָא֖וּ כָּל־ הָעַמִּ֣ים כְּבוֹדֽוֹ׃ ז יֵבֹ֤שׁוּ כָל־עֹבְדֵ֨י פֶ֪סֶל הַמִּתְהַלְלִ֡ים בָּאֱלִילִ֗ים הִשְׁתַּחֲוּ־לוֹ֮ כָּל־אֱלֹהִֽים׃ ח שָׁמְעָ֣ה וַתִּשְׂמַ֣ח צִיּ֑וֹן וַתָּגֵ֥לְנָה בְּנ֖וֹת יְהוּדָ֣ה לְמַ֣עַן מִשְׁפָּטֶ֣יךָ יְ־הוָֽה׃ ט כִּֽי־אַתָּ֣ה יְ־הוָ֣ה עֶלְי֣וֹן עַל־ כָּל־הָאָ֑רֶץ מְאֹ֥ד נַעֲלֵ֝֗יתָ עַל־כָּל־אֱלֹהִֽים׃ י אֹהֲבֵ֣י יְ־הוָ֣ה שִׂנְא֣וּ רָ֭ע שֹׁמֵ֣ר נַפְשׁ֣וֹת חֲסִידָ֑יו מִיַּ֥ד רְשָׁעִ֝֗ים יַצִּילֵֽם׃ יא א֣וֹר זָ֭רַע לַצַּדִּ֑יק וּלְיִשְׁרֵי־לֵ֥ב שִׂמְחָֽה׃ יב שִׂמְח֣וּ צַדִּיקִ֣ים בַּֽי־הוָ֑ה וְהוֹד֥וּ לְזֵ֝כֶ֗ר קָדְשֽׁוֹ׃

פרק צח: א מִזְמ֑וֹר שִׁ֤ירוּ ׀ לַֽי־הוָ֥ה שִׁ֗יר חָדָ֥שׁ כִּֽי־נִ֭פְלָאוֹת עָשָׂ֑ה הוֹשִׁ֥יעָה־ל֥וֹ יְמִינ֗וֹ וּזְר֣וֹעַ קָדְשֽׁוֹ׃ ב הוֹדִ֣יעַ יְ־הוָ֣ה יְשׁוּעָת֑וֹ לְעֵינֵ֥י הַגּ֝וֹיִ֗ם גִּלָּ֥ה צִדְקָתֽוֹ׃ ג זָ֭כַר חַסְדּ֣וֹ וֶאֱמוּנָת֑וֹ לְבֵ֥ית יִשְׂרָאֵ֗ל רָא֥וּ כָל־אַפְסֵי־ אָ֑רֶץ אֵ֥ת יְשׁוּעַ֖ת אֱלֹהֵֽינוּ׃ ד הָרִ֣יעוּ ׀ לַֽי־הוָ֣ה כָּל־הָאָ֑רֶץ פִּצְח֥וּ וְרַנְּנ֖וּ וְזַמֵּֽרוּ׃ ה זַמְּר֣וּ לַֽי־הוָ֣ה בְּכִנּ֑וֹר בְּכִנּ֥וֹר וְקוֹל֥ זִמְרָֽה׃ ו בַּחֲצֹצְר֣וֹת וְקוֹל֮ שׁוֹפָ֪ר הָרִ֫יעוּ֥ לִפְנֵ֥י הַמֶּ֗לֶךְ יְ־הוָֽה׃ ז יִרְעַ֣ם הַ֭יָּם וּמְלֹא֑וֹ תֵּבֵ֥ל וְיֹשְׁבֵ֖י בָּֽהּ׃ ח נְהָר֥וֹת יִמְחֲא֣וּ־כָ֑ף יַ֝חַ֗ד הָרִ֥ים יְרַנֵּֽנוּ׃ ט לִפְנֵ֣י ׀ יְ־הוָ֣ה כִּי־ בָ֭א לִשְׁפֹּ֣ט הָאָ֑רֶץ יִשְׁפֹּט־תֵּבֵ֥ל בְּצֶ֝֗דֶק וְעַמִּ֥ים בְּמֵישָׁרִֽים׃

פרק צט: א יְ־הוָ֣ה מָ֭לָךְ יִרְגְּז֣וּ עַמִּ֑ים יֹשֵׁ֥ב כְּרוּבִ֝֗ים תָּנ֣וּט הָאָֽרֶץ׃ ב יְ־הוָ֥ה בְּצִיּ֑וֹן גָּד֥וֹל ה֝֗וּא עַל־כָּל־ הָעַמִּֽים׃ ג יוֹד֣וּ שִׁמְךָ֣ גָּד֣וֹל וְנוֹרָ֑א קָד֖וֹשׁ הֽוּא׃ ד וְעֹ֤ז מֶ֣לֶךְ מִשְׁפָּ֣ט אָהֵ֑ב אַתָּ֥ה כוֹנַ֝נְתָּ֗ מֵישָׁרִ֥ים מִשְׁפָּ֥ט וּצְדָקָ֗ה בְּיַעֲקֹ֥ב אַתָּ֥ה עָשִׂ֗יתָ׃ ה רוֹמְמ֣וּ ׀ יְ־הוָ֣ה אֱלֹהֵ֑ינוּ וְהִשְׁתַּחֲוּ֥ו לַהֲדֹ֥ם רַגְלָ֗יו קָד֥וֹשׁ הֽוּא׃ ו מֹשֶׁ֣ה וְאַהֲרֹ֣ן בְּכֹהֲנָ֑יו וּשְׁמוּאֵ֥ל בְּקֹרְאֵ֥י שְׁמ֗וֹ קֹרְאִ֥ים אֶל־יְ־הוָ֥ה וְה֝֗וּא יַעֲנֵֽם׃ ז בְּעַמּ֣וּד עָ֭נָן יְדַבֶּ֣ר אֲלֵיהֶ֑ם שָׁמְר֥וּ עֵדֹתָ֝֗יו וְחֹ֥ק נָתַן־לָֽמוֹ׃ ח יְ־הוָ֣ה אֱלֹהֵ֣ינוּ אַתָּ֣ה עֲנִיתָ֣ם אֵ֣ל נֹשֵׂ֣א הָיִ֣יתָ לָהֶ֑ם וְנֹקֵ֖ם עַל־עֲלִילוֹתָֽם׃ ט רוֹמְמ֣וּ ׀ יְ־הוָ֣ה אֱלֹהֵ֣ינוּ וְהִשְׁתַּחֲוּ֥ו לְהַ֖ר קָדְשׁ֑וֹ כִּ֤י קָד֖וֹשׁ יְ־הוָ֣ה אֱלֹהֵֽינוּ׃

פרק ק: א מִזְמ֑וֹר לְתוֹדָ֥ה הָרִ֖יעוּ לַֽי־הוָ֣ה כָּל־הָאָֽרֶץ׃ ב עִבְד֣וּ אֶת־יְ־הוָ֣ה בְּשִׂמְחָ֑ה בֹּ֥אוּ לְפָנָ֖יו בִּרְנָנָֽה׃ ג דְּע֣וּ כִּֽי־ יְ־הוָ֣ה ה֭וּא אֱלֹהִ֑ים ה֥וּא עָשָׂ֝נוּ (וְלֹא) [וְל֗וֹ] אֲנַ֣חְנוּ עַמּ֣וֹ וְצֹ֣אן מַרְעִיתֽוֹ׃ ד בֹּ֤אוּ שְׁעָרָיו֮ בְּתוֹדָ֪ה חֲצֵרֹתָ֫יו֥ בִּתְהִלָּ֑ה הוֹד֖וּ לֽוֹ בָּרֲכ֣וּ שְׁמֽוֹ׃ ה כִּֽי־ט֣וֹב יְ־הוָ֑ה לְעוֹלָ֥ם חַסְדּ֗וֹ וְעַד־דֹּ֥ר וָדֹ֖ר אֱמוּנָתֽוֹ׃

פרק קא: א לְדָוִ֥ד מִזְמ֑וֹר חֶ֤סֶד־וּ֭מִשְׁפָּט אָשִׁ֣ירָה לְ֝ךָ֗ יְ־הוָ֥ה אֲזַמֵּֽרָה׃ ב אַשְׂכִּ֣ילָה בְּדֶ֣רֶךְ תָּמִ֑ים מָתַ֥י תָּ֝בוֹא֗ אֵלָ֥֫י אֶתְהַלֵּ֥ךְ בְּתָם־לְבָבִ֗י בְּקֶ֣רֶב בֵּיתִֽי׃ ג לֹא־אָשִׁ֣ית לְנֶ֣גֶד עֵינַ֑י דְּבַר־בְּלִיָּ֗עַל עֲשֹׂ֣ה־סֵטִ֣ים שָׂנֵ֣אתִי לֹ֣א יִדְבַּ֣ק בִּֽי׃ ד לֵ֣בָב עִ֭קֵּשׁ יָס֣וּר מִמֶּ֑נִּי רָ֝֗ע לֹ֣א אֵדָֽע׃ ה (מְלָשְׁנִ֥י) [מְלָשְׁנִ֗י] בַּסֵּ֫תֶר֥ רֵעֵ֑הוּ אֹת֥וֹ אַצְמִ֗ית גְּבַהּ־עֵינַ֥יִם וּרְחַב־ לֵ֝֗בָב אוֹת֥וֹ לֹ֣א אוּכָֽל׃ ו עֵינַ֤י בְּנֶאֱמְנֵי־אֶ֨רֶץ֮ לָשֶׁ֪בֶת עִמָּדִ֫י֥ הֹלֵ֣ךְ בְּדֶ֣רֶךְ תָּמִ֑ים הוּא֮ יְשָׁרְתֵ֢נִי׃ ז לֹא־יֵ֭שֵׁב בְּקֶ֣רֶב בֵּיתִ֑י עֹשֵׂ֥ה רְמִיָּ֝֗ה דֹּבֵ֣ר שְׁקָרִ֥ים לֹא־ יִכּ֗וֹן לְנֶ֫גֶד֥ עֵינָֽי׃ ח לַבְּקָרִ֗ים אַצְמִ֥ית כָּל־רִשְׁעֵי־אָ֑רֶץ לְהַכְרִ֥ית מֵעִ֖יר־יְ־הוָ֣ה כָּל־פֹּעֲלֵי־ אָֽוֶן׃

פרק קב: א תְּפִלָּ֗ה לְעָנִ֥י כִֽי־יַעֲטֹ֑ף וְלִפְנֵ֖י יְ־הוָ֣ה יִשְׁפֹּ֣ךְ שִׂיחֽוֹ׃ ב יְ־הוָ֥ה שִׁמְעָ֣ה תְפִלָּתִ֑י וְשַׁוְעָתִ֖י אֵלֶ֣יךָ תָּבֽוֹא׃ ג אַל־תַּסְתֵּ֣ר פָּנֶ֣יךָ מִמֶּ֑נִּי בְּי֥וֹם צַ֝֗ר לִ֣י הַטֵּה־אֵלַ֣י אָזְנֶ֑ךָ בְּי֥וֹם אֶקְרָ֗א מַהֵ֥ר עֲנֵֽנִי׃ ד כִּֽי־ כָלּ֣וּ בָעָ֣שָׁן יָמָ֑י וְעַצְמוֹתַ֖י כְּמוֹקֵ֣ד נִחָֽרוּ׃ ה הוּכָּ֣ה כָעֵ֣שֶׂב וַיִּבַ֣שׁ לִבִּ֑י כִּי שָׁכַ֥חְתִּי מֵאֲכֹ֖ל לַחְמִֽי׃ ו מִקּ֣וֹל אַנְחָתִ֑י דָּבְקָ֖ה עַצְמִ֣י לִבְשָׂרִֽי׃ ז דָּמִ֥יתִי לְקָאַ֣ת מִדְבָּ֑ר הָ֝יִ֗יתִי כְּכ֣וֹס חָרָבֽוֹת׃ ח שָׁקַ֥דְתִּי וָאֱהִ֑יֶה כְּצִפּ֖וֹר בּ֣וֹדֵד עַל־גָּֽג׃ ט כָּל־הַ֭יּוֹם חֵרְפ֣וּנִי אוֹיְבָ֑י מְהוֹלָלַ֖י בִּ֣י נִשְׁבָּֽעוּ׃ י כִּֽי־אֵ֭פֶר כַּלֶּ֣חֶם אָכָ֑לְתִּי וְשִׁקֻּוַ֖י בִּבְכִ֣י מָסָֽכְתִּי׃ יא מִפְּנֵ֣י זַעַמְךָ֣ וְקִצְפֶּ֑ךָ כִּ֥י נְשָׂאתַ֝נִי֗ וַתַּשְׁלִיכֵֽנִי׃ יב יָמַ֥י כְּצֵ֗ל נָטוּ֮ וַאֲנִ֪י כָּעֵ֫שֶׂ֥ב אִיבָֽשׁ׃ יג וְאַתָּ֣ה יְ־הוָ֣ה לְעוֹלָ֣ם תֵּשֵׁ֑ב וְזִכְרְךָ֖ לְדֹ֣ר וָדֹֽר׃ יד אַתָּ֤ה תָקוּם֮ תְּרַחֵ֪ם צִ֫יּ֥וֹן כִּֽי־עֵ֣ת לְחֶ֭נְנָהּ כִּֽי־בָ֣א מוֹעֵֽד׃ טו כִּֽי־רָצ֣וּ עֲבָדֶ֣יךָ אֶת־אֲבָנֶ֑יהָ וְאֶת־עֲפָרָ֖הּ יְחֹנֵֽנוּ׃ טז וְיִירְא֣וּ גוֹיִ֣ם אֶת־שֵׁ֣ם יְ־הוָ֑ה וְכָל־מַלְכֵ֖י הָאָ֣רֶץ אֶת־כְּבוֹדֶֽךָ׃ יז כִּֽי־בָנָ֣ה יְ־הוָ֣ה צִיּ֑וֹן נִרְאָ֖ה בִּכְבוֹדֽוֹ׃ יח פָּנָ֣ה אֶל־תְּפִלַּ֣ת הָעַרְעָ֑ר וְלֹא־בָזָ֖ה אֶת־תְּפִלָּתָֽם׃ יט תִּכָּ֣תֶב זֹ֣את לְדוֹר֮ אַחֲר֪וֹן וְעַ֥֫ם נִבְרָ֥א יְהַלֶּל־יָֽהּ׃ כ כִּֽי־הִשְׁקִ֣יף מִמְּר֣וֹם קָדְשׁ֑וֹ יְ־הוָ֥ה מִשָּׁמַ֖יִם אֶל־אֶ֣רֶץ הִבִּֽיט׃ כא לִשְׁמֹ֣עַ אֶ֭נְקַת אָסִ֑יר לְפַתֵּ֥חַ בְּנֵי־ תְמוּתָֽה׃ כב לְסַפֵּ֣ר בְּצִיּ֣וֹן שֵׁ֣ם יְ־הוָ֑ה וּתְהִלָּתוֹ֖ בִּירוּשָׁלָֽם׃ כג בְּהִקָּבֵ֣ץ עַמִּ֣ים יַחְדָּ֑ו וּ֝מַמְלָכ֗וֹת לַעֲבֹ֥ד אֶת־יְ־הוָֽה׃ כד עִנָּ֣ה בַדֶּ֣רֶךְ (כֹּחִ֑ו) [כֹּחִ֥י] קִצַּ֖ר יָמָֽי׃ כה אמַ֣ר אֵלִ֣י אַל־ תַּעֲלֵ֣נִי בַחֲצִ֣י יָמָ֑י בְּדֹ֖ר דּוֹרִ֣ים שְׁנוֹתֶֽיךָ׃ כו לְפָנִ֗ים הָאָ֥רֶץ יָסַ֑דְתָּ וּ֝מַעֲשֵׂ֗ה יָדֶ֥יךָ שָׁמָֽיִם׃ כז הֵ֭מָּה יאבֵ֣דוּ וְאַתָּ֣ה תַעֲמֹ֑ד וְכֻלָּ֥ם כַּבֶּ֗גֶד יִבְל֥וּ כַלְבּ֑וּשׁ תַּחֲלִיפֵ֥ם וְיַחֲלֹֽפוּ׃ כח וְאַתָּ֥ה־ה֗וּא וּשְׁנוֹתֶ֥יךָ לֹ֣א יִתָּמּֽוּ׃ כט בְּנֵ֣י־עֲבָדֶ֣יךָ יִשְׁכֹּ֑נוּ וְזַרְעָ֖ם לְפָנֶ֣יךָ יִכּֽוֹן׃

פרק קג: א לְדָוִ֥ד בָּרְכִ֖י נַפְשִׁ֣י אֶת־יְ־הוָ֑ה וְכָל־קְרָבַ֖י אֶת־שֵׁ֣ם קָדְשֽׁוֹ׃ ב בָּרְכִ֥י נַפְשִׁ֖י אֶת־יְ־הוָ֑ה וְאַל־ תִּשְׁכְּחִ֖י כָּל־גְּמוּלָֽיו׃ ג הַסֹּלֵ֥חַ לְכָל־עֲוֹנֵ֑כִי הָרֹפֵ֥א לְכָל־תַּחֲלוּאָֽיְכִי׃ ד הַגּוֹאֵ֥ל מִשַּׁ֖חַת חַיֶּ֑יְכִי הַמְעַטְּרֵ֥כִי חֶ֖סֶד וְרַחֲמִֽים׃ ה הַמַּשְׂבִּ֣יעַ בַּטּ֣וֹב עֶדְיֵ֑ךְ תִּתְחַדֵּ֖שׁ כַּנֶּ֣שֶׁר נְעוּרָֽיְכִי׃ ו עֹשֶׂ֣ה צְדָקוֹת֮ יְ־הוָ֪ה וּמִשְׁפָּטִ֥֫ים לְכָל־עֲשׁוּקִֽים׃ ז יוֹדִ֣יעַ דְּרָכָ֣יו לְמֹשֶׁ֑ה לִבְנֵ֖י יִשְׂרָאֵ֣ל עֲלִילוֹתָֽיו׃ ח רַח֣וּם וְחַנּ֣וּן יְ־הוָ֑ה אֶ֝רֶךְ אַפַּ֗יִם וְרַב־חָֽסֶד׃ ט לֹא־לָנֶ֣צַח יָרִ֑יב וְלֹא֖ לְעוֹלָ֣ם יִטּֽוֹר׃ י לֹא כַחֲטָאֵ֥ינוּ עָשָׂ֖ה לָ֑נוּ וְלֹא֥ כַעֲוֹנֹתֵ֝֗ינוּ גָּמַ֥ל עָלֵֽינוּ׃ יא כִּֽי כִגְבֹ֣הַ שָׁמַ֣יִם עַל־הָאָ֑רֶץ גָּבַ֥ר חַסְדּ֖וֹ עַל־יְרֵאָֽיו׃ יב

כִּרְחֹק מִזְרָח מִמַּעֲרָב הִרְחִיק מִמֶּנּוּ אֶת־פִּשְׁעֵינוּ׃ יג כְּרַחֵם אָב עַל־בָּנִים רִחַם יְ־הוָ־ה עַל־יְרֵאָיו׃ יד כִּי הוּא יָדַע יִצְרֵנוּ זָכוֹר כִּי־עָפָר אֲנָחְנוּ׃ טו אֱנוֹשׁ כֶּחָצִיר יָמָיו כְּצִיץ הַשָּׂדֶה כֵּן יָצִיץ׃ טז כִּי רוּחַ עָבְרָה־בּוֹ וְאֵינֶנּוּ וְלֹא־יַכִּירֶנּוּ עוֹד מְקוֹמוֹ׃ יז וְחֶסֶד יְ־הוָ־ה מֵעוֹלָם וְעַד־ עוֹלָם עַל־יְרֵאָיו וְצִדְקָתוֹ לִבְנֵי בָנִים׃ יח לְשֹׁמְרֵי בְרִיתוֹ וּלְזֹכְרֵי פִקֻּדָיו לַעֲשׂוֹתָם׃ יט יְ־הוָ־ה בַּשָּׁמַיִם הֵכִין כִּסְאוֹ וּמַלְכוּתוֹ בַּכֹּל מָשָׁלָה׃ כ בָּרְכוּ יְ־הוָ־ה מַלְאָכָיו גִּבֹּרֵי כֹחַ עֹשֵׂי דְבָרוֹ לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל דְּבָרוֹ׃ כא בָּרְכוּ יְ־הוָ־ה כָּל־צְבָאָיו מְשָׁרְתָיו עֹשֵׂי רְצוֹנוֹ׃ כב בָּרְכוּ יְ־הוָ־ה כָּל־ מַעֲשָׂיו בְּכָל־מְקֹמוֹת מֶמְשַׁלְתּוֹ בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְ־הוָ־ה׃

תניא - ליקוטי אמרים פרק כ"ו

פרק כו: ברם כגון דא צריך לאודעי כלל גדול כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה. הנה אם האחד הוא בעצלות וכבדות ינוצח בקל ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו ככה ממש בנצחון היצר אי אפשר לנצחו בעצלות וכבדות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן כ"א בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם. ומ"ש בכל עצב יהיה מותר פי' שיהיה איזה יתרון ומעלה מזה הנה אדרבה מלשון זה משמע שהעצב מצד עצמו אין בו מעלה רק שיגיע ויבא ממנו איזה יתרון והיינו השמחה האמיתית בה' אלהיו הבאה אחר העצב האמיתי לעתים מזומנים על עונותיו במר נפשו ולב נשבר שע"י זה נשברה רוח הטומאה וס"א ומחיצה של ברזל המפסקת בינו לאביו שבשמים כמ"ש בזהר ע"פ רוח נשברה לב נשבר וגו' ואזי יקוים בו רישיה דקרא תשמיעני ששון ושמחה וגו' השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה וגו' וזהו טעם הפשוט לתיקון האר"י ז"ל לומר מזמור זה אחר תיקון חצות קודם הלימוד כדי ללמוד בשמחה אמיתית בה' הבאה אחר העצב שיש לשמחה זו יתרון כיתרון האור הבא מן החשך דוקא כמ"ש בזהר על פסוק וראיתי שיש יתרון לחכמה מן הסכלות כיתרון האור כו' ע"ש וד"ל ומקרא מלא דבר הכתוב תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה וגו' ונודע לכל פי' האר"י ז"ל על פסוק זה:

היום יום - כ' שבט

אאמו"ר [הרש"ב] כותב באחד מכתביו: על פי "הגהות אשר"י" - נטילת ידים לסעודה ג' פעמים רצופות, כן היה עושה אאמו"ר - (מהר"ש נ"ע) - ומניח משפיכה הג' מעט מים בכף ידו השמאלית ובזה משפשף שתי ידיו.

ספר המצוות לרמב"ם - שיעור שכ"ט

מצות עשה מצוה קעד היא שצונו לשמוע לבית דין הגדול ולעשות כל מה שיצוו מאיסור והיתר ואין הבדל בזה בין הדבר שיסברוהו או דבר שיוציאוהו מן ההיקשים שהתורה נדרשת בהן או הדבר שיסכימו עליו שהוא איסור תורה או לפי ענין מן הענינים שיהיה דעתם שהוא ישר ושבו חזוק לתורה הכל אנחנו חייבין לשמוע ולעשות ולעמוד על פיהם לא נעבור ממנו. והוא אמרו יתברך על פי התורה אשר יורוך. ולשון ספרי כל המצוה אשר יאמרו לך תעשה זו מצות עשה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בסוף סנהדרין. (שופטים ושוטרים, הלכות ממרים פ"א):

מצות לא תעשה מצוה שיב הזהירנו מחלוק על בעל הקבלה ומצאת ממצותיו ממעשה התורה. והוא אמרו לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל. ולשון ספרי לא תסור זו מצות לא תעשה, והעובר על לאו זה הוא זקן ממרא וחייב חנק ובתנאים המקובלים המבוארים בסוף סנהדרין. (שופטים, הלכות ממרים פ"א):

מצות לא תעשה מצוה שיג הזהירנו מהוסיף בתורה לא בכתוב ולא במקובל, והוא אמרו לא תוסיף עליו, ובבאור אמרו במקומות רבים ועובר משום בל תוסיף, עברת על בל תוסיף. (ראה, הלכות ממרים פ"ב):

מצות לא תעשה מצוה שיד הזהירנו מגרוע התורה לא מהכתוב ולא מהמקובל. והוא אמרו ולא תגרע ממנו, ובמקומות רבים אמרו עובר משום בל תגרע, עברת על בל תגרע. (ראה, שם):

נ"ך - דברי הימים ב' פרק ט"ז

א בִּשְׁנַת שְׁלֹשִׁים וָשֵׁשׁ, לְמַלְכוּת אָסָא, עָלָה בַּעְשָׁא מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל עַל-יְהוּדָה, וַיִּבֶן אֶת-הָרָמָה--לְבִלְתִּי, תֵּת יוֹצֵא וָבָא, לְאָסָא, מֶלֶךְ יְהוּדָה. ב וַיּוֹצֵא אָסָא כֶּסֶף וְזָהָב, מֵאֹצְרוֹת בֵּית יְהוָה--וּבֵית הַמֶּלֶךְ; וַיִּשְׁלַח, אֶל-בֶּן-הֲדַד מֶלֶךְ אֲרָם, הַיּוֹשֵׁב בְּדַרְמֶשֶׂק, לֵאמֹר. ג בְּרִית בֵּינִי וּבֵינֶךָ, וּבֵין אָבִי וּבֵין אָבִיךָ: הִנֵּה שָׁלַחְתִּי לְךָ, כֶּסֶף וְזָהָב--לֵךְ הָפֵר בְּרִיתְךָ אֶת-בַּעְשָׁא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְיַעֲלֶה מֵעָלָי. ד וַיִּשְׁמַע בֶּן-הֲדַד אֶל-הַמֶּלֶךְ אָסָא, וַיִּשְׁלַח אֶת-שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר-לוֹ אֶל-עָרֵי יִשְׂרָאֵל, וַיַּכּוּ אֶת-עִיּוֹן וְאֶת-דָּן, וְאֵת אָבֵל מָיִם; וְאֵת כָּל-מִסְכְּנוֹת, עָרֵי נַפְתָּלִי. ה וַיְהִי, כִּשְׁמֹעַ בַּעְשָׁא, וַיֶּחְדַּל, מִבְּנוֹת אֶת-הָרָמָה; וַיַּשְׁבֵּת, אֶת-מְלַאכְתּוֹ. {ס} ו וְאָסָא הַמֶּלֶךְ, לָקַח אֶת-כָּל-יְהוּדָה, וַיִּשְׂאוּ אֶת-אַבְנֵי הָרָמָה וְאֶת-עֵצֶיהָ, אֲשֶׁר בָּנָה בַּעְשָׁא; וַיִּבֶן בָּהֶם, אֶת-גֶּבַע וְאֶת-הַמִּצְפָּה. {ס} ז וּבָעֵת הַהִיא, בָּא חֲנָנִי הָרֹאֶה, אֶל-אָסָא, מֶלֶךְ יְהוּדָה; וַיֹּאמֶר אֵלָיו, בְּהִשָּׁעֲנְךָ עַל-מֶלֶךְ אֲרָם וְלֹא נִשְׁעַנְתָּ עַל-יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, עַל-כֵּן נִמְלַט חֵיל מֶלֶךְ-אֲרָם, מִיָּדֶךָ. ח הֲלֹא הַכּוּשִׁים וְהַלּוּבִים, הָיוּ לְחַיִל לָרֹב לְרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים--לְהַרְבֵּה מְאֹד; וּבְהִשָּׁעֲנְךָ עַל-יְהוָה, נְתָנָם בְּיָדֶךָ. ט כִּי יְהוָה, עֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל-הָאָרֶץ לְהִתְחַזֵּק עִם-לְבָבָם שָׁלֵם אֵלָיו--נִסְכַּלְתָּ עַל-זֹאת: כִּי מֵעַתָּה, יֵשׁ עִמְּךָ מִלְחָמוֹת. י וַיִּכְעַס אָסָא אֶל-הָרֹאֶה, וַיִּתְּנֵהוּ בֵּית הַמַּהְפֶּכֶת--כִּי-בָזַעַף עִמּוֹ, עַל-זֹאת; וַיְרַצֵּץ אָסָא מִן-הָעָם, בָּעֵת הַהִיא. יא וְהִנֵּה דִּבְרֵי אָסָא, הָרִאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים--הִנָּם כְּתוּבִים עַל-סֵפֶר הַמְּלָכִים, לִיהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל. יב וַיֶּחֱלֶא אָסָא בִּשְׁנַת שְׁלוֹשִׁים וָתֵשַׁע לְמַלְכוּתוֹ בְּרַגְלָיו, עַד-לְמַעְלָה חָלְיוֹ; וְגַם-בְּחָלְיוֹ לֹא-דָרַשׁ אֶת-יְהוָה, כִּי בָרֹפְאִים. יג וַיִּשְׁכַּב אָסָא, עִם-אֲבֹתָיו; וַיָּמָת, בִּשְׁנַת אַרְבָּעִים וְאַחַת לְמָלְכוֹ. יד וַיִּקְבְּרֻהוּ בְקִבְרֹתָיו, אֲשֶׁר כָּרָה-לוֹ בְּעִיר דָּוִיד, וַיַּשְׁכִּיבֻהוּ בַּמִּשְׁכָּב אֲשֶׁר מִלֵּא בְּשָׂמִים וּזְנִים, מְרֻקָּחִים בְּמִרְקַחַת מַעֲשֶׂה; וַיִּשְׂרְפוּ-לוֹ שְׂרֵפָה, גְּדוֹלָה עַד-לִמְאֹד. {פ}

יום רביעי כ״א שבט

חומש - רביעי פרשת משפטים

כז אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל וְנָשִׂיא בְּעַמְּךָ לֹא תָאֹר׃

אֱלֹהִים לֹא תְקַלֵּל. הֲרֵי זוֹ אַזְהָרָה לְבִרְכַּת הַשֵּׁם וְאַזְהָרָה לְקִלְלַת דַּיָּן (סנהדרין ס"ו)׃

כח מְלֵאָתְךָ וְדִמְעֲךָ לֹא תְאַחֵר בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן־לִי׃

מְלֵאָתְךָ. חוֹבָה הַמֻּטֶלֶת עָלֶיךָ כְּשֶׁתִּתְמַלֵּא תְּבוּאָתְךָ לְהִתְבַּשֵּׁל, וְהֵם בְּכוּרִים׃ **וְדִמְעֲךָ.** הַתְּרוּמָה – וְאֵינִי יוֹדֵעַ מַהוּ לְשׁוֹן דֶּמַע. **לֹא תְאַחֵר.** לֹא תְשַׁנֶּה סֵדֶר הַפְרָשָׁתָן לְאַחֵר אֶת הַמֻּקְדָּם וּלְהַקְדִּים אֶת הַמְאֻחָר, שֶׁלֹּא יַקְדִּים תְּרוּמָה לְבִכּוּרִים וּמַעֲשֵׂר לִתְרוּמָה (מכילתא)׃ **בְּכוֹר בָּנֶיךָ תִּתֶּן־לִי.** לִפְדּוֹתוֹ בָּחֻמָּשׁ סְלָעִים מִן הַכֹּהֵן; וַהֲלֹא כְּבָר צִוָּה עָלָיו בְּמָקוֹם אַחֵר? אֶלָּא כְּדֵי לִסְמֹךְ לוֹ כֵּן תַּעֲשֶׂה לְשׁוֹרְךָ – מַה בְּכוֹר אָדָם לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם פּוֹדֵהוּ, שֶׁנֶּאֱמַר וּפְדוּיָו מִבֶּן חֹדֶשׁ תִּפְדֶּה (במדבר י"ח), אַף בְּכוֹר בְּהֵמָה דַּקָּה מְטַפֵּל בּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם וְאַחַר כָּךְ נוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן (בכורות כ"ו)׃

כט כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְשֹׁרְךָ לְצֹאנֶךָ שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם־אִמּוֹ בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ־לִי׃

שִׁבְעַת יָמִים יִהְיֶה עִם־אִמּוֹ. זוֹ אַזְהָרָה לַכֹּהֵן, שֶׁאִם בָּא לְמַהֵר אֶת קָרְבָּנוֹ לֹא יְמַהֵר קֹדֶם שְׁמֹנָה, לְפִי שֶׁהוּא מְחֻסַּר זְמַן׃ **בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי תִּתְּנוֹ־לִי.** יָכוֹל יְהֵא חוֹבָה לְבוֹ בַּיּוֹם, נֶאֱמַר כָּאן שְׁמִינִי וְנֶאֱמַר לְהַלָּן וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יֵרָצֶה (ויקרא כ"ב), מַה שְׁמִינִי הָאָמוּר לְהַלָּן לְהַכְשִׁיר מִשְּׁמִינִי וּלְהַלָּן, אַף שְׁמִינִי הָאָמוּר כָּאן לְהַכְשִׁיר מִשְּׁמִינִי וּלְהַלָּן; וְכֵן מַשְׁמָעוֹ׃ וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי אַתָּה רַשַּׁאי לִתְּנוֹ לִי (מכילתא)׃

ל וְאַנְשֵׁי־קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ׃

וְאַנְשֵׁי־קֹדֶשׁ תִּהְיוּן לִי. אִם אַתֶּם קְדוֹשִׁים וּפְרוּשִׁים מִשִּׁקּוּצֵי נְבֵלוֹת וּטְרֵפוֹת הֲרֵי אַתֶּם שֶׁלִּי וְאִם לָאו אֵינְכֶם שֶׁלִּי׃ **וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה.** אַף בַּבַּיִת כֵּן, אֶלָּא שֶׁדִּבֶּר הַכָּתוּב בַּהווֶה – מָקוֹם שֶׁדַּרְכָּךְ בְּהֵמוֹת לִטָּרֵף; וְכֵן כִּי בַשָּׂדֶה מְצָאָהּ (דברים כ"ב), וְכֵן אֲשֶׁר לֹא יִהְיֶה טָהוֹר מִקֶּרֶה לָיְלָה (שם כ"ג), הוּא הַדִּין לְמִקֶּרֶה יוֹם, אֶלָּא שֶׁדִּבֶּר הַכָּתוּב בַּהווֶה. וּבְשַׂר דְּתִלִישׁ מִן חַיָּא חַיָּא, בָּשָׂר שֶׁנִּתְלַשׁ עַל יְדֵי טְרֵפַת זְאֵב אוֹ אֲרִי מִן חַיָּה כְּשֵׁרָה אוֹ מִבְּהֵמָה כְּשֵׁרָה בְּחַיֶּיהָ׃ **לַכֶּלֶב תַּשְׁלִכוּן אֹתוֹ.** אַף הַגּוֹי כַּכֶּלֶב; אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא כֶּלֶב כְּמַשְׁמָעוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר בִּנְבֵלָה אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי (שם י"ד), קַל וָחֹמֶר לִטְרֵפָה שֶׁמַּתֶּרֶת בְּכָל הֲנָאוֹת. אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר לַכֶּלֶב? לְלַמֶּדְךָ שֶׁהַכֶּלֶב נִכְבָּד מִמֶּנּוּ, וְלַמֶּדְךָ הַכָּתוּב שֶׁאֵין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא מְקַפֵּחַ שְׂכַר כָּל בְּרִיָּה, שֶׁנֶּאֱמַר וּלְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יֶחֱרַץ כֶּלֶב לְשֹׁנוֹ (שמות י"א), אָמַר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא תְּנוּ לוֹ שְׂכָרוֹ (מכילתא)׃

פרק כ"ג׃ **א** לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא אַל־תָּשֶׁת יָדְךָ עִם־רָשָׁע לִהְיֹת עֵד חָמָס׃

לֹא תִשָּׂא שֵׁמַע שָׁוְא. כְּתַרְגּוּמוֹ, לָא תְקַבֵּל שְׁמַע דְּשִׁקְרָא, אַזְהָרָה לִמְקַבֵּל לָשׁוֹן הָרָע וְלַדַּיָּן שֶׁלֹּא יִשְׁמַע דִּבְרֵי בַעַל דִּין עַד שֶׁיָּבֹא בַּעַל דִּין חֲבֵרוֹ (שם)׃ **אַל־תָּשֶׁת יָדְךָ עִם־רָשָׁע.** הַטּוֹעֵן אֶת חֲבֵרוֹ תְּבִיעַת שֶׁקֶר, שֶׁתַּבְטִיחֵהוּ לִהְיוֹת לוֹ עֵד חָמָס׃

ב לֹא־תִהְיֶה אַחֲרֵי־רַבִּים לְרָעֹת וְלֹא־תַעֲנֶה עַל־רִב לִנְטֹת אַחֲרֵי רַבִּים לְהַטֹּת׃

לֹא־תִהְיֶה אַחֲרֵי־רַבִּים לְרָעֹת. יֵשׁ בְּמִקְרָא זֶה מִדְּרָשֵׁי חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל, אֲבָל אֵין לְשׁוֹן הַמִּקְרָא מְיֻשָּׁב בָּהֶן עַל אָפְנָיו. מִכָּאן דָּרְשׁוּ שֶׁאֵין מַטִּין לְחוֹבָה בְּהַכְרָעַת דַּיָּן אֶחָד, וְסוֹף הַמִּקְרָא דָּרְשׁוּ אחרי רבים להטת, שֶׁאִם יֵשׁ שְׁנַיִם מְחַיְּבִין יוֹתֵר עַל הַמְזַכִּין הַטֵּה הַדִּין עַל פִּיהֶם לְחוֹבָה – וּבְדִינֵי נְפָשׁוֹת הַכָּתוּב מְדַבֵּר – וְאֶמְצַע הַמִּקְרָא דָּרְשׁוּ לֹא תענה על רב – עַל רַב, שֶׁאֵין חוֹלְקִין עַל מָפְלָא שֶׁבְּבֵית דִּין, לְפִיכָךְ מַתְחִילִין בְּדִינֵי נְפָשׁוֹת מִן הַצַּד – לַקְטָנִים שֶׁבָּהֶם שׁוֹאֲלִין תְּחִלָּה שֶׁיֹּאמְרוּ אֶת דַּעְתָּם – וּלְפִי דִּבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ כָּךְ פִּתְרוֹן הַמִּקְרָא, לֹא־תִהְיֶה אַחֲרֵי־רַבִּים לְרָעֹת לְחַיֵּב מִיתָה בִּשְׁבִיל דַּיָּן אֶחָד שֶׁיִּרְבּוּ מְחַיְּבִין עַל הַמְזַכִּין, וְלֹא תַעֲנֶה עַל הָרַב לִנְטוֹת מִדְּבָרָיו – וּלְפִי שֶׁהוּא חָסֵר יו"ד דָּרְשׁוּ בוֹ כֵּן – אחרי רבים להטת, יֵשׁ רַבִּים שֶׁאַתָּה נוֹטֶה אַחֲרֵיהֶם, וְאֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁהֵן שְׁנַיִם הַמַּכְרִיעִין בַּמְחַיְּבִין יוֹתֵר מִן הַמְזַכִּין; וּמִמַּשְׁמָע שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תהיה אחרי רבים לרעת שׁוֹמֵעַ אֲנִי אֲבָל הֱיֵה עִמָּהֶם לְטוֹבָה, מִכָּאן אָמְרוּ דִּינֵי נְפָשׁוֹת מַטִּין עַל פִּי אֶחָד לִזְכוּת וְעַל פִּי שְׁנַיִם לְחוֹבָה. וְאִנְקְלוֹס תִּרְגֵּם לָא תִתְמְנַע מִלְאַלָּפָא מָה דְּמִתְבְּעֵי לָךְ (דִּבְעֵינָךְ) עַל דִּינָא, וּלְשׁוֹן הָעִבְרִי לְפִי הַתִּרְגּוּם כָּךְ הוּא נִדְרָשׁ לֹא־תַעֲנֶה עַל־רִב לִנְטֹת אִם יִשְׁאָלוּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט לֹא תַעֲנֶה לִנְטוֹת לְצַד אֶחָד וּלְסַלֵּק עַצְמְךָ מִן הָרִיב, אֶלָּא הֱוֵי דָן אוֹתוֹ לְאֶמְתּוֹ. וַאֲנִי אוֹמֵר לְיַשְּׁבוֹ עַל אָפְנָיו כִּפְשׁוּטוֹ כָּךְ פִּתְרוֹנוֹ׃ **לֹא־תִהְיֶה אַחֲרֵי־רַבִּים לְרָעֹת.** אִם רָאִיתָ רְשָׁעִים מַטִּין מִשְׁפָּט, לֹא תֹּאמַר, הוֹאִיל וְרַבִּים הֵם הִנְנִי נוֹטֶה אַחֲרֵיהֶם׃ **וְלֹא־תַעֲנֶה עַל־רִב לִנְטֹת וגו׳.** וְאִם יִשְׁאָלְךָ הַנִּדּוֹן עַל אוֹתוֹ הַמִּשְׁפָּט, אַל תַּעֲנֵהוּ עַל הָרִיב דָּבָר הַנּוֹטֶה אַחֲרֵי אוֹתָן רַבִּים לְהַטּוֹת אֶת הַמִּשְׁפָּט מֵאֲמִתּוֹ, אֶלָּא אֱמֹר אֶת הַמִּשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר הוּא וְקוֹלָר יְהֵא תָּלוּי בְּצַוָּאר הָרַבִּים (סנהדרין ז')׃

ג וָדָל לֹא תֶהְדַּר בְּרִיבוֹ׃

לֹא תֶהְדַּר. לֹא תַחֲלֹק לוֹ כָּבוֹד לְזַכּוֹתוֹ בַּדִּין וְלוֹמַר דַּל הוּא אֲזַכֶּנּוּ וַאֲכַבְּדֶנּוּ׃

ד כִּי תִפְגַּע שׁוֹר אֹיִבְךָ אוֹ חֲמֹרוֹ תֹּעֶה הָשֵׁב תְּשִׁיבֶנּוּ לוֹ׃

ה כִּי־תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ וְחָדַלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ׃

כִּי־תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ וגו׳. הֲרֵי כִּי מְשַׁמֵּשׁ לְשׁוֹן דִּלְמָא, שֶׁהוּא מֵאַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁל שִׁמּוּשֵׁי כִּי, וְכֹה פִּתְרוֹנוֹ: שָׁמָּא תִרְאֶה חֲמוֹרוֹ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ׃

וְחָדַלְתָּ מֵעָזֹב לוֹ. בְּתִמְיהָ: **עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ.** עֲזִיבָה זוֹ לְשׁוֹן עֶזְרָה, וְכֵן עָצוּר וְעָזוּב (דברים ל"ב), וְכֵן וַיַּעַזְבוּ יְרוּשָׁלַיִם עַד הַחוֹמָה (נחמיה ג') – מִלְּאוּהָ עָפָר לַעֲזֹר וּלְסַיֵּעַ אֶת חֹזֶק הַחוֹמָה. כַּיּוֹצֵא בוֹ כִּי תֹאמַר בִּלְבָבֶךָ רַבִּים הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי וְגוֹ' (דברים ז'), שֶׁמָּא תֹּאמַר כֵּן, בְּתִמְיהָ? לֹא תִירָא מֵהֶם. וּמִדְרָשׁוֹ כָּךְ דָּרְשׁוּ רַבּוֹתֵינוּ: כִּי תִרְאֶה וְחָדַלְתָּ, פְּעָמִים שֶׁאַתָּה חוֹדֵל, וּפְעָמִים שֶׁאַתָּה עוֹזֵר, הָא כֵיצַד? זָקֵן וְאֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ וְחָדַלְתָּ, אוֹ בֶּהֱמַת גּוֹי וּמַשָּׂאוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְחָדַלְתָּ (מכילתא): **עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ.** לְפָרֵק הַמַּשָּׂא; מִלְּמְשָׁקֵל לֵיהּ – מִלְּטַל מַשָּׂאוֹ מִמֶּנּוּ:

תהלים - פרקים ק"ד-ק"ה

פרק קד: א בָּרְכִי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָ֥ה יְ֝הוָ֗ה אֱלֹהַ֥י גָּדַ֥לְתָּ מְאֹד הוֹד֥ וְהָדָ֗ר לָבָֽשְׁתָּ: ב עֹטֶ֣ה א֭וֹר כַּשַּׂלְמָ֑ה נוֹטֶ֥ה שָׁ֝מַ֗יִם כַּיְרִיעָֽה: ג הַמְקָרֶ֣ה בַ֭מַּיִם עֲלִיּוֹתָ֑יו הַשָּׂם־עָבִ֥ים רְכוּב֑וֹ הַמְהַלֵּ֥ךְ עַל־כַּנְפֵי־רֽוּחַ: ד עֹשֶׂ֣ה מַלְאָכָ֣יו רוּח֑וֹת מְשָׁרְתָ֥יו אֵ֝֗שׁ לֹהֵֽט: ה יָסַ֣ד אֶ֭רֶץ עַל־מְכוֹנֶ֑יהָ בַּל־תִּמּ֖וֹט עוֹלָ֣ם וָעֶֽד: ו תְּהוֹם֮ כַּלְבּ֪וּשׁ כִּסִּיתָֹ֥֫ו עַל־הָרִ֥ים יַעַמְד֑וּ מָֽיִם: ז מִן־גַּעֲרָתְךָ֥ יְנוּס֑וּן מִן־ק֝֗וֹל רַעַמְךָ֥ יֵחָפֵֽזוּן: ח יַעֲל֣וּ הָרִ֣ים יֵרְד֣וּ בְקָעוֹת֮ אֶל־מְק֪וֹם זֶ֥֫ה יָסַ֥דְתָּ לָהֶֽם: ט גְּב֣וּל־שַׂ֭מְתָּ בַּל־יַעֲבֹ֑רוּן בַּל־יְשׁ֝֗בוּן לְכַסּ֥וֹת הָאָֽרֶץ: י הַמְשַׁלֵּ֣חַ מַ֭עְיָנִים בַּנְּחָלִ֑ים בֵּ֥ין הָרִ֝֗ים יְהַלֵּכֽוּן: יא יַשְׁק֣וּ כָל־חַ֭יְתוֹ שָׂדָ֑י יִשְׁבְּר֖וּ פְּרָאִ֣ים צְמָאָֽם: יב עֲלֵיהֶ֣ם עוֹף־הַשָּׁמַ֣יִם יִשְׁכֹּ֑ון מִבֵּ֥ין עֳ֝פָאִ֗ים יִתְּנ֥וּ־קֽוֹל: יג מַשְׁקֶ֣ה הָרִ֣ים מֵעֲלִיּוֹתָ֑יו מִפְּרִ֥י מַעֲשֶׂ֝֗יךָ תִּשְׂבַּ֥ע הָאָֽרֶץ: יד מַצְמִ֣יחַ חָצִ֣יר לַבְּהֵמָ֑ה וְעֵ֥שֶׂב לַעֲבֹדַ֥ת הָאָ֗דָם לְהוֹצִ֥יא לֶ֝֗חֶם מִן־הָאָֽרֶץ: טו וְיַ֤יִן יְשַׂמַּ֣ח לְבַב־אֱנ֑וֹשׁ לְהַצְהִ֥יל פָּ֝נִ֗ים מִשָּׁ֥מֶן וְלֶ֥חֶם לְבַב־אֱנ֖וֹשׁ יִסְעָֽד: טז יִשְׂבְּע֣וּ עֲצֵי־יְהוָ֑ה אַרְזֵ֖י לְבָנ֣וֹן אֲשֶׁ֣ר נָטָֽע: יז אֲשֶׁר־שָׁ֥ם צִפֳּרִ֑ים יְ֝קַנֵּ֗נוּ חֲסִידָ֥ה בְּרוֹשִׁ֖ים בֵּיתָֽהּ: יח הָרִ֣ים הַגְּבֹהִ֣ים לַיְעֵלִ֑ים סְ֝לָעִ֗ים מַחְסֶ֥ה לַשְׁפַנִּֽים: יט עָשָׂ֣ה יָ֭רֵחַ לְמוֹעֲדִ֑ים שֶׁ֝֗מֶשׁ יָדַ֥ע מְבוֹאֽוֹ: כ תָּ֭שֶׁת חֹ֣שֶׁךְ וִיהִי־לָ֑יְלָה בּ֖וֹ־תִרְמֹ֣שׂ כָּל־חַיְתוֹ־יָֽעַר: כא הַכְּפִירִ֥ים שֹׁאֲגִ֗ים לַטָּ֥֫רֶף וּלְבַקֵּ֣שׁ מֵאֵ֣ל אָכְלָֽם: כב תִּזְרַ֣ח הַשֶּׁ֣מֶשׁ יֵאָסֵפ֑וּן וְאֶל־מְעֹנֹתָ֥ם יִרְבָּצֽוּן: כג יֵצֵ֣א אָ֭דָם לְפָעֳל֑וֹ וְלַעֲבֳדָתֹ֥ו עַד־עָ֝רֶֽב: כד מָה־רַּבּ֣וּ מַעֲשֶׂ֣יךָ יְ֭הוָה כֻּלָּ֣ם בְּחָכְמָ֣ה עָשִׂ֑יתָ מָלְאָ֖ה הָאָ֣רֶץ קִנְיָנֶֽךָ: כה זֶ֤ה הַ֣יָּם גָּד֣וֹל וּרְחַב־יָ֑דַיִם שָׁ֥ם רֶ֝֗מֶשׂ וְאֵ֣ין מִסְפָּ֑ר חַיּ֖וֹת קְטַנּ֣וֹת עִם־גְּדֹלֽוֹת: כו שָׁ֭ם אֳנִיּ֣וֹת יְהַלֵּ֑כוּן לִוְיָתָ֥ן זֶ֝֗ה יָצַ֥רְתָּ לְשַׂחֶק־בּֽוֹ: כז כֻּלָּ֥ם אֵ֝לֶ֗יךָ יְשַׂבֵּר֑וּן לָתֵ֥ת אָכְלָ֖ם בְּעִתּֽוֹ: כח תִּתֵּ֣ן לָהֶ֣ם יִלְקֹט֑וּן תִּפְתַּ֥ח יָ֝דְךָ֗ יִשְׂבְּעֽוּן טֽוֹב: כט תַּסְתִּ֣יר פָּ֭נֶיךָ יִבָּהֵ֑לוּן תֹּ֥סֶף רוּחָ֗ם יִגְוָעֽוּן וְאֶל־עֲפָרָ֥ם יְשׁוּבֽוּן: ל תְּשַׁלַּ֣ח רוּחֲךָ֣ יִבָּרֵ֑אוּן וּתְחַדֵּ֥שׁ פְּנֵי־אֲדָמָֽה: לא יְהִ֣י כְבוֹד־יְ֭הוָה לְעוֹלָ֑ם יִשְׂמַ֖ח יְ֣הוָה בְּמַעֲשָֽׂיו: לב הַמַּבִּ֣יט לָ֭אָרֶץ וַתִּרְעָ֑ד יִגַּ֖ע בֶּהָרִ֣ים וְיֶעֱשָֽׁנוּ: לג אָשִׁ֣ירָה לַ֭יְהוָה בְּחַיָּ֑י אֲזַמְּרָ֖ה לֵאלֹהַ֣י בְּעוֹדִֽי: לד יֶעֱרַ֣ב עָ֭לָיו שִׂיחִ֑י אָנֹכִ֖י אֶשְׂמַ֣ח בַּיְ־הוָֽה: לה יִתַּמּ֣וּ חַטָּאִ֣ים מִן־הָאָ֑רֶץ וּרְשָׁעִ֥ים עוֹד֮ אֵינָ֪ם בָּ֫רְכִ֥י נַפְשִׁ֥י אֶת־ יְ֝הוָ֗ה הַלְלוּיָֽהּ:

פרק קה: א הֹד֣וּ לַ֭יְהוָה קִרְא֣וּ בִשְׁמ֑וֹ הוֹדִ֖יעוּ בָ֣עַמִּ֣ים עֲלִילוֹתָֽיו: ב שִׁ֭ירוּ לוֹ זַמְּר֣וּ־לוֹ שִׂ֑יחוּ בְּכָל־ נִפְלְאֹתָֽיו: ג הִתְהַלְל֥וּ בְשֵׁ֖ם קָדְשׁ֑וֹ יִשְׂמַ֖ח לֵ֣ב מְבַקְשֵׁ֣י יְ֭הוָה: ד דִּרְשׁ֣וּ יְ֭הוָה וְעֻזּ֑וֹ בַּקְּשׁ֖וּ פָּנָ֣יו תָּמִֽיד: ה זִכְר֗וּ נִפְלְאֹתָ֥יו אֲשֶׁ֥ר עָשָׂ֑ה מֹפְתָ֖יו וּמִשְׁפְּטֵי־פִֽיו: ו זֶ֤רַע אַבְרָ֣הָם עַבְדּ֑וֹ בְּנֵ֖י יַעֲקֹ֣ב בְּחִירָֽיו: ז הוּא֮ יְ֭הוָה אֱלֹהֵ֣ינוּ בְּכָל־הָאָ֑רֶץ מִשְׁפָּטָֽיו: ח זָכַ֣ר לְעוֹלָ֣ם בְּרִית֑וֹ דָּ֝בָ֗ר צִוָּ֥ה לְאֶ֣לֶף דּֽוֹר: ט אֲשֶׁ֣ר כָּ֭רַת אֶת־אַבְרָהָ֑ם וּשְׁבוּעָת֖וֹ לְיִשְׂחָֽק: י וַיַּעֲמִידֶ֣הָ לְיַעֲקֹ֣ב לְחֹ֑ק לְיִשְׂרָאֵ֥ל בְּרִ֝֗ית עוֹלָֽם: יא לֵ֭אמֹר לְךָ֣ אֶתֵּ֣ן אֶת־אֶ֑רֶץ כְּנָ֥עַן חֶ֝בֶל֗ נַחֲלַתְכֶֽם: יב בִּ֭הְיוֹתָם מְתֵ֣י מִסְפָּ֑ר כִּמְעַ֖ט וְגָרִ֣ים בָּהּ: יג וַיִּתְהַלְּכ֥וּ מִגּ֗וֹי אֶל־גּ֥֫וֹי מִמַּמְלָכָ֥ה אֶל־עַ֝֗ם אַחֵֽר: יד לֹא־הִנִּ֣יחַ אָדָ֣ם לְעָשְׁקָ֑ם וַיּ֖וֹכַח עֲלֵיהֶ֣ם מְלָכִֽים: טו אַל־תִּגְּע֥וּ בִמְשִׁיחָ֑י וְ֝לִנְבִיאַ֗י אַל־תָּרֵֽעוּ: טז וַיִּקְרָ֣א רָעָ֣ב עַל־ הָאָ֑רֶץ כָּל־מַטֵּ֖ה־לֶ֣חֶם שָׁבָֽר: יז שָׁלַ֣ח לִפְנֵיהֶ֣ם אִ֭ישׁ לְעֶ֣בֶד נִמְכַּ֑ר יוֹסֵֽף: יח עִנּ֣וּ בַכֶּ֣בֶל (רַגְלָיו) [רַגְלוֹ] בַּרְזֶ֣ל בָּ֭אָה נַפְשׁ֑וֹ יט עַד־עֵ֤ת בֹּא־דְ֝בָר֗וֹ אִמְרַ֣ת יְ֭הוָה צְרָפָתְהוּ: כ שָׁלַ֣ח־מֶ֭לֶךְ וַיַּתִּירֵ֑הוּ מֹשֵׁ֥ל עַמִּ֖ים וַיְפַתְּחֵֽהוּ: כא שָׂמ֣וֹ אָד֣וֹן לְבֵיתֹ֑ו וּמֹשֵׁ֖ל בְּכָל־קִנְיָנֽוֹ: כב לֶ֭אְסֹר שָׂרָ֣יו בְּנַפְשׁ֑וֹ וּזְקֵנָ֖יו יְחַכֵּֽם: כג וַיָּבֹ֣א יִשְׂרָאֵ֣ל מִצְרָ֑יִם וְיַעֲקֹ֥ב גָּ֝֗ר בְּאֶ֣רֶץ־חָֽם: כד וַיֶּ֣פֶר אֶת־עַמּ֣וֹ מְאֹ֑ד וַיַּעֲצִמֵ֥הוּ מִצָּרָֽיו: כה הָ֭פַךְ לִבָּ֣ם לִשְׂנֹ֣א עַמּ֑וֹ לְ֝הִתְנַכֵּ֗ל בַּעֲבָדָֽיו: כו שָׁלַ֣ח מֹשֶׁ֣ה עַבְדּ֑וֹ אַהֲרֹ֥ן אֲשֶׁ֖ר בָּחַ֣ר־בּֽוֹ: כז שָׂ֭מוּ־בָם דִּבְרֵ֣י אֹתֹתָ֑יו וּ֝מֹפְתִ֗ים בְּאֶ֣רֶץ חָֽם: כח שָׁלַ֣ח חֹ֭שֶׁךְ וַיַּחְשִׁ֑ךְ וְלֹא־מָ֥רוּ אֶת־ (דְּבָרָיו) [דְּבָרוֹ]: כט הָ֭פַךְ אֶת־מֵימֵיהֶ֣ם לְדָ֑ם וַיָּ֖מֶת אֶת־דְּגָתָֽם: ל שָׁרַ֣ץ אַרְצָ֭ם צְפַרְדְּעִ֑ים בְּחַדְרֵ֖י מַלְכֵיהֶֽם: לא אָמַ֣ר וַיָּבֹ֣א עָרֹ֣ב כִּנִּ֑ים בְּכָל־גְּבוּלָֽם: לב נָתַ֣ן גִּשְׁמֵיהֶ֣ם בָּ֭רָד אֵ֣שׁ לֶהָבוֹת֮ בְּאַרְצָֽם: לג וַיַּ֥ךְ גַּפְנָ֗ם וּתְאֵנָ֫תָ֥ם וַיְשַׁבֵּ֥ר עֵ֣ץ גְּבוּלָֽם: לד אָמַ֣ר וַיָּבֹ֣א אַרְבֶּ֣ה וְיֶלֶק֮ וְאֵ֪ין מִסְפָּ֥֫ר: לה וַיֹּ֣אכַל כָּל־עֵ֭שֶׂב בְּאַרְצָ֑ם וַיֹּ֖אכַל פְּרִ֣י אַדְמָתָֽם: לו וַיַּ֗ךְ כָּל־בְּכ֥וֹר בְּאַרְצָ֑ם רֵ֖אשִׁ֣ית לְכָל־אוֹנָֽם: לז וַיּוֹצִיאֵ֥ם בְּכֶ֥֫סֶף וְזָהָ֑ב וְאֵ֥ין בִּ֝שְׁבָטָ֗יו כּוֹשֵֽׁל: לח שָׂמַ֣ח מִצְרַ֣יִם בְּצֵאתָ֑ם כִּי־נָ֥פַל פַּחְדָּ֖ם עֲלֵיהֶֽם: לט פָּרַ֣שׂ עָ֭נָן לְמָסָ֑ךְ וְאֵ֥שׁ לְהָאִ֥יר לָ֝֗יְלָה: מ שָׁאַ֥ל וַיָּבֵ֑א שִׂלָּ֖ו וְלֶ֣חֶם שָׁמַ֣יִם יַשְׂבִּיעֵֽם: מא פָּתַ֣ח צ֭וּר וַיָּזוּב֑וּ מַ֥יִם הָ֝לְכ֗וּ בַּצִּיּ֥וֹת נָהָֽר: מב כִּ֤י זָכַ֣ר אֶת־דְּבַ֣ר קָדְשׁ֑וֹ אֶת֖ אַבְרָהָ֣ם עַבְדּֽוֹ: מג וַיּוֹצֵ֣א עַמּ֣וֹ בְשָׂשׂ֑וֹן בְּרִנָּ֥ה אֶת־בְּחִירָֽיו: מד וַיִּתֵּ֣ן לָהֶ֣ם אַרְצ֣וֹת גּוֹיִ֑ם וַעֲמַ֥ל לְאֻמִּ֖ים יִירָֽשׁוּ: מה בַּעֲב֣וּר יִשְׁמְר֣וּ חֻקָּ֑יו וְתוֹרֹתָ֥יו יִנְצֹ֗רוּ הַלְלוּיָֽהּ:

תניא -ליקוטי אמרים פרק כ"ו

והנה עצה היעוצה לטהר לבו מכל עצב ונדנוד דאגה מחילי דעלמא ואפי' בני חיי ומזוני מודעת זאת לכל מאמר רז"ל כשם שמברך על הטובה כו' ופירשו בגמ' לקבולי בשמחה כמו שמחת הטובה הנגלית ונראית כי גם זו לטובה רק שאינה נגלית ונראית לעיני בשר כי היא מעלמא דאתכסי' שלמעלה מעלמא דאתגלייא שהוא ו"ה משם הוי"ה ב"ה ועלמא דאתכסיא הוא י"ה וז"ש אשרי הגבר אשר תיסרנו י"ה וגו' ולכן ארז"ל כי השמחים ביסורים עליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו כי השמחה היא מאהבתו קרבת ה' יותר מכל חיי העוה"ז כדכתיב כי טוב חסדך מחיים וגו' וקרבת ה' היא ביתר שאת ומעלה לאין קץ בעלמא דאתכסיא כי שם חביון עוזו ויושב בסתר עליון ועל כן זוכה לצאת השמש בגבורתו לעתיד לבא שהיא יציאת חמה מנרתקה שהיא מכוסה בו בעוה"ז ולעתיד תתגלה מכסויה דהיינו שאז יתגלה עלמא דאתכסיא ויזרח ויאיר בגילוי רב ועצום לכל החוסים בו בעוה"ז ומסתופפים בצלו צל החכמה שהוא בחי' צל ולא אורה וטובה נראית וד"ל:

היום יום - כ"א שבט

חובת נשי ובנות החסידים יחיו לעמוד בשורה ראשונה בכל מפעל של חיזוק הדת והיהדות בכלל, ובפרט בענין טהרת המשפחה. ועליהם לארגן חברת בנות החסידים לחזק כל דרכי החסידים בעניני הדרכה וחינוך כמו שהיה בבתי החסידים מאז ומקדם.

ספר המצוות לרמב"ם - שיעור ש"ל

מצות לא תעשה מצוה שיח הזהיר שלא לקלל אב ואם, אמנם לשון התורה בעונש הוא מבואר באמרו ומקלל אביו ואמו מות יומת. והוא מכלל הנסקלין ואפילו קלל אחד מהם בשם אחר מותו במזיד נסקל. אולם האזהרה הנה לא התבארה בכתוב כי לא אמר לא תקלל אביך אבל קדם כבר כי באה האזהרה מקללת כל איש מישראל וזה כולל האב וזולתו. ובמכילתא אמרו ומקלל אביו ואמו מות יומת עונש שמענו אזהרה מנין תלמוד לומר אלהים לא תקלל אם דיין הוא אביך הרי הוא בכלל אלהים ואם נשיא הרי הוא בכלל נשיא ואם בור הרי הוא בכלל לא תקלל חרש [לא דיין ולא נשיא ולא חרש] הרי אתה דן בנין אב משלשתן על הצד השוה שבהם שהן בעמך ואתה מוזהר על קללתם. וכתוב בספרא איש איש כי יקלל את אביו ואת אמו עונש שמענו אזהרה מנין תלמוד לומר אלהים לא תקלל כמו לשון מכילתא בשוה. והתבארו משפטי מצוה זו בשביעי מסנהדרין. (משפטים, הלכות ממרים פ"ה):

מצות לא תעשה מצוה שיט הזהיר מהכות אב ואם, ולא התבארה גם כן אזהרה מבוארת מזה אבל זכר העונש ואמר ומכה אביו ואמו מות יומת, ולמדנו אזהרה למכה אביו על דרך שלמדנו אותה למקלל אביו, וזה כי כבר התבאר במצוה ש' שאנו מוזהרין על כל איש שלא להכותו ואביו בכלל. ולשון מכילתא ומכה אביו ואמו וגו' עונש שמענו אזהרה מנין תלמוד לומר ארבעים יכנו לא יוסיף והרי דברים קל וחומר מה אם מי שמצווה להכותו הרי הוא מוזהר שלא להכותו אביו ואמו שאינו מצווה להכותו אינו דין שיהא מוזהר שלא להכותו, והעובר על לאו זה כלומר שיכה אביו או אמו במזיד ויוציא מהם דם הרי זה חייב חנק. והתבארו דיני מצוה זו בסוף סנהדרין. (שם, שם):

מצות עשה מצוה רי היא שצונו לכבד אב ואם. והוא אמרו יתעלה כבד את אביך ואת אמך. וכבר התבארו משפטי מצוה זו בתלמוד ועיקרו בקדושין. ולשון ספרא איזהו כבוד מאכיל ומשקה מכניס ומוציא. (וישמע יתרו, הלכות ממרים פ"ו):

מצות עשה מצוה ריא היא שצונו לירא מאב ואם, והוא שיתנהג עמהם כמנהג מי שהוא ירא ממנו שיענישהו כמו המלך, וילך עמהם כדרך שילך עם מי שמפחד ממנו וירא מהגיע לו ממנו מה שימאס. והוא אמרו יתעלה איש אמו ואביו תיראו. ולשון סיפרא איזהו מורא לא יושב במקומו ולא מדבר בפניו ולא סותר את דבריו. וכבר התבארו משפטי מצוה זו במסכת קדושין. (קדושים תהיו, הלכות ממרים פרק ו'):

נ"ך - דברי הימים ב' פרק י"ז

א וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ, תַּחְתָּיו; וַיִּתְחַזֵּק, עַל-יִשְׂרָאֵל. ב וַיִּתֵּן-חַיִל--בְּכָל-עָרֵי יְהוּדָה, הַבְּצֻרוֹת; וַיִּתֵּן נְצִיבִים, בְּאֶרֶץ יְהוּדָה, וּבְעָרֵי אֶפְרַיִם, אֲשֶׁר לָכַד אָסָא אָבִיו. ג וַיְהִי יְהוָה, עִם-יְהוֹשָׁפָט: כִּי הָלַךְ, בְּדַרְכֵי דָוִיד אָבִיו הָרִאשֹׁנִים, וְלֹא דָרַשׁ, לַבְּעָלִים. ד כִּי לֵאלֹהֵי אָבִיו, דָּרָשׁ, וּבְמִצְוֹתָיו, הָלָךְ; וְלֹא, כְּמַעֲשֵׂה יִשְׂרָאֵל. ה וַיָּכֶן יְהוָה אֶת-הַמַּמְלָכָה

בְּיָדוֹ, וַיִּתְּנוּ כָל-יְהוּדָה מִנְחָה לִיהוֹשָׁפָט; וַיְהִי-לוֹ עֹשֶׁר-וְכָבוֹד, לָרֹב. ו וַיִּגְבַּהּ לִבּוֹ, בְּדַרְכֵי יְהוָה; וְעוֹד, הֵסִיר אֶת-הַבָּמוֹת וְאֶת-הָאֲשֵׁרִים--מִיהוּדָה. {פ}
ז וּבִשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ, שָׁלַח לְשָׂרָיו לְבֶן-חַיִל וּלְעֹבַדְיָה וְלִזְכַרְיָה, וְלִנְתַנְאֵל, וּלְמִיכָיְהוּ--לְלַמֵּד, בְּעָרֵי יְהוּדָה. ח וְעִמָּהֶם הַלְוִיִּם, שְׁמַעְיָהוּ וּנְתַנְיָהוּ וּזְבַדְיָהוּ וַעֲשָׂהאֵל ושמרימות (וּשְׁמִירָמוֹת) וִיהוֹנָתָן וַאֲדֹנִיָּהוּ וְטוֹבִיָּהוּ וְטוֹב אֲדוֹנִיָּה--הַלְוִיִּם; וְעִמָּהֶם אֱלִישָׁמָע וִיהוֹרָם, הַכֹּהֲנִים. ט וַיְלַמְּדוּ, בִּיהוּדָה, וְעִמָּהֶם, סֵפֶר תּוֹרַת יְהוָה; וַיָּסֹבּוּ בְּכָל-עָרֵי יְהוּדָה, וַיְלַמְּדוּ בָעָם. י וַיְהִי פַּחַד יְהוָה, עַל כָּל-מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת, אֲשֶׁר, סְבִיבוֹת יְהוּדָה; וְלֹא נִלְחֲמוּ, עִם-יְהוֹשָׁפָט. יא וּמִן-פְּלִשְׁתִּים, מְבִיאִים לִיהוֹשָׁפָט מִנְחָה--וְכֶסֶף מַשָּׂא; גַּם הָעַרְבִיאִים, מְבִיאִים לוֹ צֹאן, אֵילִים שִׁבְעַת אֲלָפִים וּשְׁבַע מֵאוֹת, וּתְיָשִׁים שִׁבְעַת אֲלָפִים וּשְׁבַע מֵאוֹת. {פ}
יב וַיְהִי יְהוֹשָׁפָט הֹלֵךְ וְגָדֵל, עַד-לְמָעְלָה; וַיִּבֶן בִּיהוּדָה בִּירָנִיּוֹת, וְעָרֵי מִסְכְּנוֹת. יג וּמְלָאכָה רַבָּה הָיָה לוֹ, בְּעָרֵי יְהוּדָה; וְאַנְשֵׁי מִלְחָמָה גִּבּוֹרֵי חַיִל, בִּירוּשָׁלָם. יד וְאֵלֶּה פְקֻדָתָם, לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם: לִיהוּדָה, שָׂרֵי אֲלָפִים-- {ס} עַדְנָה הַשָּׂר, וְעִמּוֹ גִּבּוֹרֵי חַיִל שְׁלֹשׁ מֵאוֹת אָלֶף. {ס} טו וְעַל-יָדוֹ, יְהוֹחָנָן הַשָּׂר; וְעִמּוֹ, מָאתַיִם וּשְׁמוֹנִים אָלֶף. {ס} טז וְעַל-יָדוֹ עֲמַסְיָה בֶן-זִכְרִי, הַמִּתְנַדֵּב לַיהוָה; וְעִמּוֹ מָאתַיִם אֶלֶף, גִּבּוֹר חָיִל. {ס} יז וּמִן-בִּנְיָמִן--גִּבּוֹר חַיִל, אֶלְיָדָע; וְעִמּוֹ נֹשְׁקֵי-קֶשֶׁת וּמָגֵן, מָאתַיִם אָלֶף. {ס} יח וְעַל-יָדוֹ, יְהוֹזָבָד; וְעִמּוֹ מֵאָה-וּשְׁמוֹנִים אֶלֶף, חֲלוּצֵי צָבָא. {ס} יט אֵלֶּה, הַמְשָׁרְתִים אֶת-הַמֶּלֶךְ: מִלְּבַד אֲשֶׁר-נָתַן הַמֶּלֶךְ, בְּעָרֵי הַמִּבְצָר--בְּכָל-יְהוּדָה. {פ}

יום חמישי כ״ב שבט

חומש - חמישי פרשת משפטים

ו לֹ֥א תַטֶּ֖ה מִשְׁפַּ֣ט אֶבְיֹנְךָ֑ בְּרִיבֽוֹ׃

אֶבְיֹנְךָ. לְשׁוֹן אוֹבֶה, שֶׁהוּא מְדֻלְדָּל וְתָאֵב לְכָל טוֹבָה׃

ז מִדְּבַר־שֶׁ֖קֶר תִּרְחָ֑ק וְנָקִ֤י וְצַדִּיק֙ אַל־תַּהֲרֹ֔ג כִּ֥י לֹֽא־אַצְדִּ֖יק רָשָֽׁע׃

וְנָקִי וְצַדִּיק אַל־תַּהֲרֹג. מִנַּיִן לַיּוֹצֵא מִבֵּית דִּין חַיָּב וְאָמַר אֶחָד יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת שֶׁמַּחֲזִירִין אוֹתוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר וְנָקִי אַל תַּהֲרֹג, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ צַדִּיק, שֶׁלֹּא נִצְטַדֵּק בְּבֵית דִּין, מִכָּל מָקוֹם נָקִי הוּא מִדִּין מִיתָה שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לְךָ לְזַכּוֹתוֹ. וּמִנַּיִן לַיּוֹצֵא מִבֵּית דִּין זַכַּאי וְאָמַר אֶחָד יֵשׁ לִי לְלַמֵּד עָלָיו חוֹבָה שֶׁאֵין מַחֲזִירִין אוֹתוֹ לְבֵית דִּין? תַּלְמוּד לוֹמַר וְצַדִּיק אַל תַּהֲרֹג, וְזֶה צַדִּיק הוּא שֶׁנִּצְטַדֵּק בְּבֵית דִּין (סנהדרין ל״ג): **כִּי לֹא־אַצְדִּיק רָשָׁע.** אֵין עָלֶיךָ לְהַחֲזִירוֹ, כִּי אֲנִי לֹא אַצְדִּיקֶנּוּ בְּדִינִי, אִם יָצָא מְיֻדָּךְ זַכַּאי יֵשׁ לִי שְׁלוּחִים הַרְבֵּה לַהֲמִיתוֹ בַּמִּיתָה שֶׁנִּתְחַיֵּב בָּהּ (מכילתא)׃

ח וְשֹׁ֖חַד לֹ֣א תִקָּ֑ח כִּ֤י הַשֹּׁ֙חַד֙ יְעַוֵּ֣ר פִּקְחִ֔ים וְיסַלֵּ֖ף דִּבְרֵ֥י צַדִּיקִֽם׃

וְשֹׁחַד לֹא תִקָּח. אֲפִלּוּ לִשְׁפּוֹט אֱמֶת, וְכָל שֶׁכֵּן כְּדֵי לְהַטּוֹת אֶת הַדִּין, שֶׁהֲרֵי לְהַטּוֹת אֶת הַדִּין נֶאֱמַר כְּבָר (דברים ט״ז) לֹא תַטֶּה מִשְׁפָּט (כתובות ק״ה): **יְעַוֵּר פִּקְחִים.** אֲפִלּוּ חָכָם בַּתּוֹרָה וְנוֹטֵל שֹׁחַד סוֹף שֶׁתִּטָּרֵף דַּעְתּוֹ עָלָיו וְיִשְׁתַּכַּח תַּלְמוּדוֹ וְיִכְהֶה מְאוֹר עֵינָיו (שם): **וְיסַלֵּף.** כְּתַרְגּוּמוֹ וּמְקַלְקֵל: **דִּבְרֵי צַדִּיקִים.** דְּבָרִים הַמְצֻדָּקִים, מִשְׁפְּטֵי אֱמֶת, וְכֵן תַּרְגּוּמוֹ פִּתְגָמִין תְּרִיצִין – וְיָשְׁרִים׃

ט וְגֵ֥ר לֹֽא־תִלְחָ֖ץ וְאַתֶּ֣ם יְדַעְתֶּ֔ם אֶת־נֶ֖פֶשׁ הַגֵּ֑ר כִּי־גֵרִ֥ים הֱיִיתֶ֖ם בְּאֶ֥רֶץ מִצְרָֽיִם׃

וְגֵר לֹא תִלְחָץ. בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת הִזְהִירָה תּוֹרָה עַל הַגֵּר מִפְּנֵי שֶׁסּוֹרֵר רָע (בבא מציעא נ״ט): **אֶת־נֶפֶשׁ הַגֵּר.** כַּמָּה קָשֶׁה לוֹ כְּשֶׁלּוֹחֲצִים אוֹתוֹ׃

י וְשֵׁ֥שׁ שָׁנִ֖ים תִּזְרַ֣ע אֶת־אַרְצֶ֑ךָ וְאָסַפְתָּ֖ אֶת־תְּבוּאָתָֽהּ׃

וְאָסַפְתָּ אֶת־תְּבוּאָתָהּ. לְשׁוֹן הַכְנָסָה לַבַּיִת, כְּמוֹ וַאֲסַפְתּוֹ אֶל תּוֹךְ בֵּיתֶךָ (דברים כ״ב)׃

יא וְהַשְּׁבִיעִ֗ת תִּשְׁמְטֶ֤נָּה וּנְטַשְׁתָּהּ֙ וְאָכְל֣וּ אֶבְיֹנֵ֣י עַמֶּ֔ךָ וְיִתְרָ֖ם תֹּאכַ֣ל חַיַּ֣ת הַשָּׂדֶ֑ה כֵּ֤ן תַּעֲשֶׂה֙ לְכַרְמְךָ֔ לְזֵיתֶֽךָ׃

תִּשְׁמְטֶנָּה. מֵעֲבוֹדָה׃ **וּנְטַשְׁתָּהּ.** מֵאֲכִילָה אַחַר זְמַן הַבְּעוּר. דָּבָר אַחֵר, תִּשְׁמְטֶנָּה – מֵעֲבוֹדָה גְּמוּרָה, כְּגוֹן חֲרִישָׁה וּזְרִיעָה, וּנְטַשְׁתָּהּ – מִלְּקַבֵּל וּמִלְּקַשְׁקֵשׁ (סוכה מ״ד): **וְיִתְרָם תֹּאכַל חַיַּת הַשָּׂדֶה.** לְהַקִּישׁ מַאֲכַל אָבְיוֹן לְמַאֲכַל חַיָּה, מַה חַיָּה אוֹכֶלֶת בְּלֹא מַעֲשֵׂר, אַף אֶבְיוֹנִים אוֹכְלִים בְּלֹא מַעֲשֵׂר; מִכָּאן אָמְרוּ אֵין מַעֲשֵׂר בַּשְּׁבִיעִית (מכילתא): **כֵּן־תַּעֲשֶׂה לְכַרְמְךָ.** וּתְחִלַּת הַמִּקְרָא מְדֻבֶּר בְּשָׂדֶה הַלָּבָן, כְּמוֹ שֶׁאָמוּר לְמַעְלָה הֵימֶנּוּ תִּזְרַע אֶת אַרְצֶךָ׃

יב שֵׁ֣שֶׁת יָמִ֗ים תַּעֲשֶׂ֤ה מַעֲשֶׂ֙יךָ֙ וּבַיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֔י תִּשְׁבֹּ֑ת לְמַ֣עַן יָנ֤וֹחַ שׁוֹרְךָ֙ וַחֲמֹרֶ֔ךָ וְיִנָּפֵ֖שׁ בֶּן־אֲמָתְךָ֥ וְהַגֵּֽר׃

וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִּשְׁבֹּת. אַף בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית לֹא תֵעָקֵר שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית מִמְּקוֹמָהּ, שֶׁלֹּא תֹּאמַר, הוֹאִיל וְכָל הַשָּׁנָה קְרוּיָה שַׁבָּת לֹא תִנָּהֵג בָּהּ שַׁבַּת בְּרֵאשִׁית (שם): **לְמַעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרֶךָ.** תֵּן לוֹ נִיחַ, לְהַתִּיר שֶׁיִּהֵא תּוֹלֵשׁ וְאוֹכֵל עֲשָׂבִים מִן הַקַּרְקַע; אוֹ אֵינוֹ אֶלָּא יַחְבְּשֶׁנּוּ בְּתוֹךְ הַבַּיִת? אָמַרְתָּ אֵין זֶה נִיחַ אֶלָּא צַעַר: **בֶּן־אֲמָתְךָ.** בְּעֶבֶד עִבְרִי הַכָּתוּב מְדַבֵּר: **וְהַגֵּר.** גֵּר תּוֹשָׁב׃

יג וּבְכֹ֖ל אֲשֶׁר־אָמַ֣רְתִּי אֲלֵיכֶ֑ם תִּשָּׁמֵ֔רוּ וְשֵׁ֥ם אֱלֹהִ֖ים אֲחֵרִ֥ים לֹ֣א תַזְכִּ֔ירוּ לֹ֥א יִשָּׁמַ֖ע עַל־פִּֽיךָ׃

וּבְכֹל אֲשֶׁר־אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ. לַעֲשׂוֹת כָּל מִצְוֹת עֲשֵׂה בְּאַזְהָרָה, שֶׁכָּל שְׁמִירָה שֶׁבַּתּוֹרָה אַזְהָרָה הִיא בְּמָקוֹם לָאו (מנחות ל״ו): **לֹא תַזְכִּירוּ.** שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ שְׁמֹר לִי בְּצַד עֲבוֹדָה זָרָה פְּלוֹנִית, אוֹ תַּעֲמֹד עִמִּי בְּיוֹם עֲבוֹדָה זָרָה פְּלוֹנִית; דָּבָר אַחֵר — וּבְכֹל אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֲלֵיכֶם תִּשָּׁמֵרוּ וְשֵׁם אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא תַזְכִּירוּ, לְלַמֶּדְךָ שֶׁשִּׁקּוּלָה עֲבוֹדָה זָרָה כְּנֶגֶד כָּל הַמִּצְוֹות כֻּלָּן (הוריות ח׳), וְהַנִּזְהָר בָּהּ כְּשׁוֹמֵר אֶת כֻּלָּן: **לֹא יִשָּׁמַע.** מִן הַגּוֹי: **עַל־פִּיךָ.** שֶׁלֹּא תַעֲשֶׂה שֻׁתָּפוּת עִם גּוֹי וְיִשְׁבַּע לְךָ בְּעֲבוֹדָה זָרָה שֶׁלּוֹ נִמְצֵאתָ שֶׁאַתָּה גּוֹרֵם שֶׁיִּזָּכֵר עַל יָדְךָ (סנהדרין ס״ז)׃

יד שָׁלֹ֥שׁ רְגָלִ֖ים תָּחֹ֣ג לִ֑י בַּשָּׁנָֽה׃

רְגָלִים. פְּעָמִים; וְכֵן כִּי הִכִּיתַנִי זֶה שָׁלֹשׁ רְגָלִים (במדבר כ״ב)׃

טו אֶת־חַ֣ג הַמַּצּוֹת֮ תִּשְׁמֹר֒ שִׁבְעַ֤ת יָמִים֙ תֹּאכַ֣ל מַצּ֔וֹת כַּאֲשֶׁ֥ר צִוִּיתְךָ֖ לְמוֹעֵ֣ד חֹ֣דֶשׁ הָאָבִ֑יב כִּי־בוֹ֙ יָצָ֣אתָ מִמִּצְרַ֔יִם וְלֹא־יֵרָא֥וּ פָנַ֖י רֵיקָֽם׃

חֹדֶשׁ הָאָבִיב. שֶׁהַתְּבוּאָה מִתְמַלֵּאת בּוֹ בְּאִבָּיהָ. אָבִיב לְשׁוֹן אָב, בְּכוֹר וְרֹאשׁוֹן לְבַשֶּׂל פֵּרוֹת: **וְלֹא־יֵרָאוּ פָנַי רֵיקָם.** כְּשֶׁתָּבֹאוּ לְרָאוֹת פָּנַי בָּרְגָלִים, הָבִיאוּ לִי עוֹלוֹת (מכילתא)׃

טז וְחַ֣ג הַקָּצִ֔יר בִּכּוּרֵ֖י מַעֲשֶׂ֑יךָ אֲשֶׁ֥ר תִּזְרַ֖ע בַּשָּׂדֶ֑ה וְחַג֙ הָאָסִ֔יף בְּצֵ֥את הַשָּׁנָ֖ה בְּאָסְפְּךָ֥ אֶת־מַעֲשֶׂ֖יךָ מִן־הַשָּׂדֶֽה׃

וְחַג הַקָּצִיר. הוּא חַג שָׁבוּעוֹת: **בִּכּוּרֵי מַעֲשֶׂיךָ.** שֶׁהוּא זְמַן הַבָּאַת בִּכּוּרִים, שֶׁשְּׁתֵּי הַלֶּחֶם הַבָּאִין בַּעֲצֶרֶת הָיוּ מִתְּירִין הֶחָדָשׁ

לַמְּנָחוֹת וּלְהָבִיא בְּכוּרִים לַמִּקְדָּשׁ, שֶׁנֶּאֱמַר וּבְיוֹם הַבִּכּוּרִים וְגוֹ' (במדבר כ"ח): וְחַג הָאָסִף. הוּא חַג הַסֻּכּוֹת: בְּאָסְפְּךָ אֶת־מַעֲשֶׂיךָ. שֶׁכָּל יְמוֹת הַחַמָּה הַתְּבוּאָה מִתְיַבֶּשֶׁת בַּשָּׂדוֹת, וּבָחָג אוֹסְפִים אוֹתָהּ אֶל הַבַּיִת מִפְּנֵי הַגְּשָׁמִים:

יז שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל־זְכוּרְךָ אֶל־פְּנֵי הָאָדֹן | יְהוָה:

שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וגו'. לְפִי שֶׁהָעִנְיָן מְדַבֵּר בַּשְּׁבִיעִית, הֻצְרַךְ לוֹמַר שֶׁלֹּא יִסְתְּרוּ רְגָלִים מִמְּקוֹמָן: **כָּל זְכוּרְךָ.** הַזְּכָרִים שָׁבְּךָ:

יח לֹא־תִזְבַּח עַל־חָמֵץ דַּם־זִבְחִי וְלֹא־יָלִין חֵלֶב־חַגִּי עַד־בֹּקֶר:

לֹא־תִזְבַּח עַל־חָמֵץ וגו'. לֹא תִשְׁחַט אֶת הַפֶּסַח בְּי"ד בְּנִיסָן עַד שֶׁתְּבַעֵר הֶחָמֵץ (מכילתא): **וְלֹא־יָלִין חֵלֶב־חַגִּי.** חוּץ לַמְּזִבֵּחַ: **עַד־בֹּקֶר.** יָכוֹל אַף עַל הַמַּעֲרָכָה יִפָּסֵל בְּלִינָה, תַּלְמוּד לוֹמַר עַל מוֹקְדָה עַל הַמִּזְבֵּחַ כָּל הַלַּיְלָה (ויקרא ו'): **וְלֹא־יָלִין.** אֵין לִינָה אֶלָּא בְּעִמּוּד הַשַּׁחַר, שֶׁנֶּאֱמַר עַד בֹּקֶר, אֲבָל כָּל הַלַּיְלָה יָכוֹל לְהַעֲלוֹתוֹ מִן הָרִצְפָּה לַמִּזְבֵּחַ (מגילה כ'):

יט רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ תָּבִיא בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ:

רֵאשִׁית בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ. אַף הַשְּׁבִיעִית חַיֶּבֶת בְּבִכּוּרִים, לְכָךְ נֶאֱמַר אַף כָּאן בִּכּוּרֵי אַדְמָתְךָ. כֵּיצַד? אָדָם נִכְנָס לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, רוֹאֶה תְּאֵנָה שֶׁבִּכְּרָה, כּוֹרֵךְ עָלֶיהָ גֹמִי לְסִימָן וּמַקְדִּישָׁהּ, וְאֵין בִּכּוּרִים אֶלָּא בְּשִׁבְעַת הַמִּינִין הָאֲמוּרִין בַּמִּקְרָא – אֶרֶץ חִטָּה וּשְׂעֹרָה וְגוֹ' (בכורים פ"א): **לֹא־תְבַשֵּׁל גְּדִי.** אַף עֵגֶל וְכֶבֶשׂ בִּכְלַל גְּדִי, שֶׁאֵין גְּדִי אֶלָּא לְשׁוֹן זָלַד רַךְ, מִמַּה שֶּׁאַתָּה מוֹצֵא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בַּתּוֹרָה שֶׁכָּתוּב גְּדִי וְהֶצֶרֶךְ לְפָרֵשׁ אַחֲרָיו עִזִּים, כְּגוֹן אָנֹכִי אֲשַׁלַּח גְּדִי עִזִּים (בראשית ל"ח), אֶת גְּדֵי הָעִזִּים (שם), שְׁנֵי גְדָיֵי עִזִּים (שם כ"ז), לְלַמֶּדְךָ שֶׁכָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר גְּדִי סְתָם אַף עֵגֶל וְכֶבֶשׂ בְּמַשְׁמָע. וּבְגִ' מְקוֹמוֹת נִכְתַּב בַּתּוֹרָה, אֶחָד לְאִסּוּר אֲכִילָה, וְאֶחָד לְאִסּוּר הֲנָאָה, וְאֶחָד לְאִסּוּר בִּשּׁוּל (מכילתא, חולין קט"ו):

תהלים - פרקים ק"ו-ק"ז

פרק קו: א הַלְלוּיָהּ הוֹדוּ לַי־הוָ־ה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ב מִי יְמַלֵּל גְּבוּרוֹת יְ־הוָ־ה יַשְׁמִיעַ כָּל־ תְּהִלָּתוֹ: ג אַשְׁרֵי שֹׁמְרֵי מִשְׁפָּט עֹשֵׂה צְדָקָה בְכָל־עֵת: ד זָכְרֵנִי יְ־הוָ־ה בִּרְצוֹן עַמֶּךָ פָּקְדֵנִי בִּישׁוּעָתֶךָ: ה לִרְאוֹת בְּטוּבַת בְּחִירֶיךָ לִשְׂמֹחַ בְּשִׂמְחַת גּוֹיֶךָ לְהִתְהַלֵּל עִם־נַחֲלָתֶךָ: ו חָטָאנוּ עִם־אֲבוֹתֵינוּ הֶעֱוִינוּ הִרְשָׁעְנוּ: ז אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם לֹא־הִשְׂכִּילוּ נִפְלְאוֹתֶיךָ לֹא זָכְרוּ אֶת־רֹב חֲסָדֶיךָ וַיַּמְרוּ עַל־יָם בְּיַם־סוּף: ח וַיּוֹשִׁיעֵם לְמַעַן שְׁמוֹ לְהוֹדִיעַ אֶת־גְּבוּרָתוֹ: ט וַיִּגְעַר בְּיַם־סוּף וַיֶּחֱרָב וַיּוֹלִיכֵם בַּתְּהֹמוֹת כַּמִּדְבָּר: י וַיּוֹשִׁיעֵם מִיַּד שׂוֹנֵא וַיִּגְאָלֵם מִיַּד אוֹיֵב: יא וַיְכַסּוּ־מַיִם צָרֵיהֶם אֶחָד מֵהֶם לֹא נוֹתָר: יב וַיַּאֲמִינוּ בִדְבָרָיו יָשִׁירוּ תְּהִלָּתוֹ: יג מִהֲרוּ שָׁכְחוּ מַעֲשָׂיו לֹא־חִכּוּ לַעֲצָתוֹ: יד וַיִּתְאַוּוּ תַאֲוָה בַּמִּדְבָּר וַיְנַסּוּ־אֵל בִּישִׁימוֹן: טו וַיִּתֵּן לָהֶם שֶׁאֱלָתָם וַיְשַׁלַּח רָזוֹן בְּנַפְשָׁם: טז וַיְקַנְאוּ לְמֹשֶׁה בַּמַּחֲנֶה לְאַהֲרֹן קְדוֹשׁ יְ־הוָ־ה: יז תִּפְתַּח־אֶרֶץ וַתִּבְלַע דָּתָן וַתְּכַס עַל־עֲדַת אֲבִירָם: יח וַתִּבְעַר־אֵשׁ בַּעֲדָתָם לֶהָבָה תְּלַהֵט רְשָׁעִים: יט יַעֲשׂוּ־עֵגֶל בְּחֹרֵב וַיִּשְׁתַּחֲווּ לְמַסֵּכָה: כ וַיָּמִירוּ אֶת־כְּבוֹדָם בְּתַבְנִית שׁוֹר אכֵל עֵשֶׂב: כא שָׁכְחוּ אֵל מוֹשִׁיעָם עֹשֶׂה גְדֹלוֹת בְּמִצְרָיִם: כב נִפְלָאוֹת בְּאֶרֶץ חָם נוֹרָאוֹת עַל־ יַם־סוּף: כג וַיֹּאמֶר לְהַשְׁמִידָם לוּלֵי מֹשֶׁה בְחִירוֹ עָמַד בַּפֶּרֶץ לְפָנָיו לְהָשִׁיב חֲמָתוֹ מֵהַשְׁחִית: כד וַיִּמְאֲסוּ בְּאֶרֶץ חֶמְדָּה לֹא־הֶאֱמִינוּ לִדְבָרוֹ: כה וַיֵּרָגְנוּ בְאָהֳלֵיהֶם לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְ־הוָ־ה: כו וַיִּשָּׂא יָדוֹ לָהֶם לְהַפִּיל אוֹתָם בַּמִּדְבָּר: כז וּלְהַפִּיל זַרְעָם בַּגּוֹיִם וּלְזָרוֹתָם בָּאֲרָצוֹת: כח וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים: כט וַיַּכְעִיסוּ בְּמַעַלְלֵיהֶם וַתִּפְרָץ־ בָּם מַגֵּפָה: ל וַיַּעֲמֹד פִּינְחָס וַיְפַלֵּל וַתֵּעָצַר הַמַּגֵּפָה: לא וַתֵּחָשֶׁב לוֹ לִצְדָקָה לְדֹר וָדֹר עַד־ עוֹלָם: לב וַיַּקְצִיפוּ עַל־מֵי מְרִיבָה וַיֵּרַע לְמֹשֶׁה בַּעֲבוּרָם: לג כִּי־הִמְרוּ אֶת־רוּחוֹ וַיְבַטֵּא בִּשְׂפָתָיו: לד לֹא־הִשְׁמִידוּ אֶת־הָעַמִּים אֲשֶׁר אָמַר יְ־הוָ־ה לָהֶם: לה וַיִּתְעָרְבוּ בַגּוֹיִם וַיִּלְמְדוּ מַעֲשֵׂיהֶם: לו וַיַּעַבְדוּ אֶת־עֲצַבֵּיהֶם וַיִּהְיוּ לָהֶם לְמוֹקֵשׁ: לז וַיִּזְבְּחוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־ בְּנוֹתֵיהֶם לַשֵּׁדִים: לח וַיִּשְׁפְּכוּ דָם נָקִי דַּם־בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם אֲשֶׁר זִבְחוּ לַעֲצַבֵּי כְנָעַן וַתֶּחֱנַף הָאָרֶץ בַּדָּמִים: לט וַיִּטְמְאוּ בְמַעֲשֵׂיהֶם וַיִּזְנוּ בְמַעַלְלֵיהֶם: מ וַיִּחַר־אַף יְ־הוָ־ה בְּעַמּוֹ וַיְתָעֵב אֶת־נַחֲלָתוֹ: מא וַיִּתְּנֵם בְּיַד־גּוֹיִם וַיִּמְשְׁלוּ בָהֶם שֹׂנְאֵיהֶם: מב וַיְלָחֲצוּם אוֹיְבֵיהֶם וַיִּכָּנְעוּ תַּחַת יָדָם: מג פְּעָמִים רַבּוֹת יַצִּילֵם וְהֵמָּה יַמְרוּ בַּעֲצָתָם וַיָּמֹכּוּ בַּעֲוֹנָם: מד וַיַּרְא בַּצַּר לָהֶם בְּשָׁמְעוֹ אֶת־רִנָּתָם: מה וַיִּזְכֹּר לָהֶם בְּרִיתוֹ וַיִּנָּחֵם כְּרֹב (חֲסָדָו) [חֲסָדָו]: מו וַיִּתֵּן אוֹתָם לְרַחֲמִים לִפְנֵי כָּל־שׁוֹבֵיהֶם: מז הוֹשִׁיעֵנוּ יְ־הוָ־ה אֱלֹהֵינוּ וְקַבְּצֵנוּ מִן־הַגּוֹיִם לְהֹדוֹת לְשֵׁם קָדְשֶׁךָ לְהִשְׁתַּבֵּחַ בִּתְהִלָּתֶךָ: מח בָּרוּךְ יְ־הוָ־ה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִן־הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם וְאָמַר כָּל־הָעָם אָמֵן הַלְלוּיָהּ:

פרק קז: א הוֹדוּ לַי־הוָ־ה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ב יֹאמְרוּ גְּאוּלֵי יְ־הוָ־ה אֲשֶׁר גְּאָלָם מִיַּד־צָר: ג וּמֵאֲרָצוֹת קִבְּצָם מִמִּזְרָח וּמִמַּעֲרָב מִצָּפוֹן וּמִיָּם: ד תָּעוּ בַמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דֶּרֶךְ עִיר מוֹשָׁב לֹא מָצָאוּ: ה רְעֵבִים גַּם־צְמֵאִים נַפְשָׁם בָּהֶם תִּתְעַטָּף: ו וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְ־הוָ־ה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצוּקוֹתֵיהֶם יַצִּילֵם: ז וַיַּדְרִיכֵם בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה לָלֶכֶת אֶל־עִיר מוֹשָׁב: ח יוֹדוּ לַי־הוָ־ה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: ט כִּי־הִשְׂבִּיעַ נֶפֶשׁ שׁוֹקֵקָה וְנֶפֶשׁ רְעֵבָה מִלֵּא־טוֹב: י יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת אֲסִירֵי עֹנִי וּבַרְזֶל: יא כִּי־הִמְרוּ אִמְרֵי־אֵל וַעֲצַת עֶלְיוֹן נָאָצוּ: יב וַיַּכְנַע בֶּעָמָל לִבָּם כָּשְׁלוּ וְאֵין עֹזֵר: יג וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְ־הוָ־ה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצֻקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם: יד יוֹצִיאֵם מֵחֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת וּמוֹסְרוֹתֵיהֶם יְנַתֵּק: טו יוֹדוּ לַי־הוָ־ה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: טז כִּי־ שִׁבַּר דַּלְתוֹת נְחוּשָׁת וּבְרִיחֵי בַרְזֶל גִּדַּע: יז אֱוִלִים מִדֶּרֶךְ פִּשְׁעָם וּמֵעֲוֹנֹתֵיהֶם יִתְעַנּוּ: יח כָּל־אֹכֶל תְּתַעֵב נַפְשָׁם וַיַּגִּיעוּ עַד־שַׁעֲרֵי מָוֶת: יט וַיִּזְעֲקוּ אֶל־יְ־הוָ־ה בַּצַּר לָהֶם מִמְּצֻקוֹתֵיהֶם יוֹשִׁיעֵם: כ יִשְׁלַח דְּבָרוֹ וְיִרְפָּאֵם וימַלֵּט מִשְּׁחִיתוֹתָם: כא יוֹדוּ לַי־הוָ־ה

חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: כב וְיִזְבְּחוּ זִבְחֵי תוֹדָה וִיסַפְּרוּ מַעֲשָׂיו בְּרִנָּה: כג יוֹרְדֵי הַיָּם בָּאֳנִיּוֹת עֹשֵׂי מְלָאכָה בְּמַיִם רַבִּים: כד הֵמָּה רָאוּ מַעֲשֵׂי יְ־הוָ־ה וְנִפְלְאוֹתָיו בִּמְצוּלָה: כה וַיֹּאמֶר וַיַּעֲמֵד רוּחַ סְעָרָה וַתְּרוֹמֵם גַּלָּיו: כו יַעֲלוּ שָׁמַיִם יֵרְדוּ תְהוֹמוֹת נַפְשָׁם בְּרָעָה תִתְמוֹגָג: כז יָחוֹגּוּ וְיָנוּעוּ כַּשִּׁכּוֹר וְכָל־חָכְמָתָם תִּתְבַּלָּע: כח וַיִּצְעֲקוּ אֶל־יְ־הוָ־ה בַּצַּר לָהֶם וּמִמְּצוּקֹתֵיהֶם יוֹצִיאֵם: כט יָקֵם סְעָרָה לְדְמָמָה וַיֶּחֱשׁוּ גַּלֵּיהֶם: ל וַיִּשְׂמְחוּ כִּי־יִשְׁתֹּקוּ וַיַּנְחֵם אֶל־מְחוֹז חֶפְצָם: לא יוֹדוּ לַי־הוָ־ה חַסְדּוֹ וְנִפְלְאוֹתָיו לִבְנֵי אָדָם: לב וִירוֹמְמוּהוּ בִּקְהַל־עָם וּבְמוֹשַׁב זְקֵנִים יְהַלְלוּהוּ: לג יָשֵׂם נְהָרוֹת לְמִדְבָּר וּמֹצָאֵי מַיִם לְצִמָּאוֹן: לד אֶרֶץ פְּרִי לִמְלֵחָה מֵרָעַת יוֹשְׁבֵי בָהּ: לה יָשֵׂם מִדְבָּר לַאֲגַם־מַיִם וְאֶרֶץ צִיָּה לְמֹצָאֵי מָיִם: לו וַיּוֹשֶׁב שָׁם רְעֵבִים וַיְכוֹנְנוּ עִיר מוֹשָׁב: לז וַיִּזְרְעוּ שָׂדוֹת וַיִּטְעוּ כְרָמִים וַיַּעֲשׂוּ פְּרִי תְבוּאָה: לח וַיְבָרֲכֵם וַיִּרְבּוּ מְאד וּבְהֶמְתָּם לֹא יַמְעִיט: לט וַיִּמְעֲטוּ וַיָּשֹׁחוּ מֵעֹצֶר רָעָה וְיָגוֹן: מ שֹׁפֵךְ בּוּז עַל־נְדִיבִים וַיַּתְעֵם בְּתֹהוּ לֹא־דָרֶךְ: מא וַיְשַׂגֵּב אֶבְיוֹן מֵעוֹנִי וַיָּשֶׂם כַּצֹּאן מִשְׁפָּחוֹת: מב יִרְאוּ יְשָׁרִים וְיִשְׂמָחוּ וְכָל־עַוְלָה קָפְצָה פִּיהָ: מג מִי־חָכָם וְיִשְׁמָר־אֵלֶּה וְיִתְבּוֹנְנוּ חַסְדֵי יְ־הוָ־ה:

תניא - ליקוטי אמרים פרק כ"ו

אך העצבות ממילי דשמיא צריך לשית עצות בנפשו לפטר ממנה אין צריך לומר בשעת עבודה שצריך לעבוד ה' בשמחה ובטוב לבב אלא אפילו מי שהוא בעל עסקים ודרך ארץ אם נופל לו עצב ודאגה ממילי דשמיא בשעת עסקיו בידוע שהוא תחבולת היצר כדי להפילו אח"כ בתאוות ח"ו כנודע שאל"כ מאין באה לו עצבות אמיתית מחמת אהבת ה' או יראתו באמצע עסקיו. והנה בין שנפלה לו העצבות בשעת עבודה בת"ת או בתפלה ובין שנפלה לו שלא בשעת עבודה זאת ישים אל לבו כי אין הזמן גרמא כעת לעצבות אמיתית אפי' לדאגת עונות חמורים ח"ו. רק לזאת צריך קביעות עתים ושעת הכושר בישוב הדעת להתבונן בגדול' ה' אשר חטא לו כדי שע"י זה יהיה לבו נשבר באמת במרירות אמיתית וכמבואר עת זו במ"א ושם נתבאר ג"כ כי מיד אחר שנשבר לבו בעתים קבועים ההם אזי יסיר העצב מלבו לגמרי ויאמין אמונה שלימה כי ה' העביר חטאתו ורב לסלוח וזו היא השמחה האמיתית בה' הבאה אחר העצב כנ"ל:

היום יום - כ"ב שבט

קיימים שני סוגים של חוקים: א) חוק שיוצר חיים. ב) חוק שנוצר מהחיים. חוקי אנוש נוצרו מתוך החיים ולכן הינם שונים בכל מדינה, ולפי התנאים שבה. תורת ה' היא חוקת אלקית שיוצרת חיים. תורת ה' היא תורת אמת, התורה שווה בכל מקום ובכל זמן; תורה היא נצחית.

ספר המצוות לרמב"ם - שיעור של"א

מצות לא תעשה מצוה קצה הזהירנו מהיות זולל וסובא במאכל ובמשתה בימי הנערות ובתנאים מתוארים בדין סורר ומורה. והוא אמרו לא תאכלו על הדם. ובאור זה שבן סורר ומורה מכלל חייבי מיתת בית דין, ולשון התורה בו בסקילה. וכבר התבאר בהקדמת זה המאמר שכל מי שחייב כרת או מיתת בית דין הוא מצות לא תעשה זולת הפסח ומילה כמו שבארנו, אם כן אחר שנדון בן זולל וסובא על התנאים הנזכרים בסקילה, ידענו זה המעשה שהוא מוזהר ממנו בהכרח ונתבאר העונש. אם כן צריך שנחקור על האזהרה לפי שלא ענש הכתוב אלא אם כן הזהיר. ולשון גמרת סנהדרין (דף ס"ג) אזהרה לבן סורר ומורה מנין תלמוד לומר לא תאכלו על הדם רוצה לומר לא תאכל אכילה שהיא מביאה לשפוך דם, והיא אכילת סורר ומורה שחייב עליה מיתה. וכשאכל האכילה ההיא הרעה על הדרכים ההם אשר לא טובים כבר עבר על לאו אע"פ שזה הלאו שבכללות כמו שבארנו בשרש תשיעי. כי זה אינו רחוק שאחר שהעונש מפורש אין לחוש על האזהרה אם היא מן הדין או מלאו שבכללות. וכבר התבארו דיני מצוה זו בפרק ח' מסנהדרין. (קדושים תהיו, הלכות ממרים פ"ז):

מצות עשה מצוה לז היא שנצטוו הכהנים שיטמאו לקרובים הנזכרים בתורה, כי בעבור שמנעם הכתוב מלהטמא למת לכבודם והתיר להם להטמא לקרובים שמא יחשבו שהרשות בידם ואם רצו להטמא יטמאו ואם לא רצו לא יטמאו, גזר להם גזרה וחייב עליהם חיוב, והוא אמרו יתעלה ויתברך שמו לה יטמא כלומר לאחותו. ולשון ספרא לה יטמא מצוה לא רצה להטמא מטמאין אותו בעל כרחו ומעשה ביוסף הכהן שמתה אשתו בערב הפסח ולא רצה להטמא לה ודחוהו חכמים וטמאוהו בעל כרחו. וזה בעצמו הוא מצות אבל, כלומר כל איש מישראל חייב להתאבל על קרוביו כלומר ששה מתי

מצוה. ולחזק חיוב זה באר אותו בכהן שהוא מוזהר על הטומאה שיטמא על כל פנים כשאר ישראל כדי שלא יתלש דין האבלות וכבר התבאר שאבלות יום ראשון דאורייתא. ובבאור אמרו במועד קטן (דף י"ד:) אינו נוהג אבלות ברגל אי אבלות דמעיקרא היא אתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד. הנה כבר התבאר שחיוב אבילות הוא מצות עשה. אמנם ביום ראשון לבד והשאר דרבנן, ואפילו הכהן חייב לנהוג אבלות ביום ראשון ויטמא לקרוביו והבן זה. וכבר התבארו משפטי מצוה זו במסכת מועד קטן ובמסכת ברכות ובכתובות ובספרא פרשת אמור אל הכהנים, והחיוב בזה שנתחייב בה להטמא לקרוביו אין הנשים חייבות בה, כי מי שהוזהר מהטמא לזולת הקרובים הוא נצטוה שיטמא לקרובים, אבל הכהנות שלא הוזהרו מטומאת מת, כמו שיתבאר במקומו, כן לא צוו להטמא, אבל תנהגנה אבלות וברשותן להטמא, ודע זה. (אמור, הלכות אבל פ"א):

נ"ך - דברי הימים ב' פרק י"ח

א וַיְהִי לִיהוֹשָׁפָט עֹשֶׁר וְכָבוֹד, לָרֹב; וַיִּתְחַתֵּן, לְאַחְאָב. ב וַיֵּרֶד לְקֵץ שָׁנִים אֶל-אַחְאָב, לְשֹׁמְרוֹן, וַיִּזְבַּח-לוֹ אַחְאָב צֹאן וּבָקָר לָרֹב, וְלָעָם אֲשֶׁר עִמּוֹ; וַיְסִיתֵהוּ, לַעֲלוֹת אֶל-רָמֹת גִּלְעָד. ג וַיֹּאמֶר אַחְאָב מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל, אֶל-יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ יְהוּדָה, הֲתֵלֵךְ עִמִּי, רָמֹת גִּלְעָד; וַיֹּאמֶר לוֹ, כָּמוֹנִי כָמוֹךָ וּכְעַמְּךָ עַמִּי--וְעִמְּךָ, בַּמִּלְחָמָה. ד וַיֹּאמֶר יְהוֹשָׁפָט, אֶל-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל: דְּרָשׁ-נָא כַיּוֹם, אֶת-דְּבַר יְהוָה. ה וַיִּקְבֹּץ מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶת-הַנְּבִאִים, אַרְבַּע מֵאוֹת אִישׁ, וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הֲנֵלֵךְ אֶל-רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה, אִם-אֶחְדָּל; וַיֹּאמְרוּ עֲלֵה, וְיִתֵּן הָאֱלֹהִים בְּיַד הַמֶּלֶךְ. ו וַיֹּאמֶר, יְהוֹשָׁפָט, הַאֵין פֹּה נָבִיא לַיהוָה, עוֹד; וְנִדְרְשָׁה, מֵאֹתוֹ. ז וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוֹשָׁפָט עוֹד אִישׁ-אֶחָד לִדְרוֹשׁ אֶת-יְהוָה מֵאֹתוֹ וַאֲנִי שְׂנֵאתִיהוּ, כִּי-אֵינֶנּוּ מִתְנַבֵּא עָלַי לְטוֹבָה כִּי כָל-יָמָיו לְרָעָה--הוּא, מִיכָיְהוּ בֶן-יִמְלָא; וַיֹּאמֶר, יְהוֹשָׁפָט, אַל-יֹאמַר הַמֶּלֶךְ, כֵּן. ח וַיִּקְרָא מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, אֶל-סָרִיס אֶחָד; וַיֹּאמֶר, מַהֵר מיכהו (מִיכָיְהוּ) בֶן-יִמְלָא. ט וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ-יְהוּדָה יוֹשְׁבִים אִישׁ עַל-כִּסְאוֹ מְלֻבָּשִׁים בְּגָדִים, וְיֹשְׁבִים בְּגֹרֶן--פֶּתַח, שַׁעַר שֹׁמְרוֹן; וְכָל-הַנְּבִיאִים--מִתְנַבְּאִים, לִפְנֵיהֶם. י וַיַּעַשׂ לוֹ צִדְקִיָּהוּ בֶן-כְּנַעֲנָה, קַרְנֵי בַרְזֶל; וַיֹּאמֶר כֹּה-אָמַר יְהוָה, בְּאֵלֶּה תְּנַגַּח אֶת-אֲרָם עַד-כַּלּוֹתָם. יא וְכָל-הַנְּבִאִים--נִבְּאִים כֵּן, לֵאמֹר: עֲלֵה רָמֹת גִּלְעָד, וְהַצְלַח, וְנָתַן יְהוָה, בְּיַד הַמֶּלֶךְ. יב וְהַמַּלְאָךְ אֲשֶׁר-הָלַךְ לִקְרֹא לְמִיכָיְהוּ, דִּבֶּר אֵלָיו לֵאמֹר, הִנֵּה דִּבְרֵי הַנְּבִאִים פֶּה-אֶחָד טוֹב, אֶל-הַמֶּלֶךְ; וִיהִי-נָא דְבָרְךָ כְּאַחַד מֵהֶם, וְדִבַּרְתָּ טוֹב. יג וַיֹּאמֶר, מִיכָיְהוּ: חַי-יְהוָה--כִּי אֶת-אֲשֶׁר-יֹאמַר אֱלֹהַי, אֹתוֹ אֲדַבֵּר. יד וַיָּבֹא, אֶל-הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֵלָיו מִיכָה הֲנֵלֵךְ אֶל-רָמֹת גִּלְעָד לַמִּלְחָמָה, אִם-אֶחְדָּל; וַיֹּאמֶר עֲלוּ וְהַצְלִיחוּ, וְיִנָּתְנוּ בְּיֶדְכֶם. טו וַיֹּאמֶר אֵלָיו הַמֶּלֶךְ, עַד-כַּמָּה פְעָמִים אֲנִי מַשְׁבִּיעֶךָ: אֲשֶׁר לֹא-תְדַבֵּר אֵלַי, רַק-אֱמֶת--בְּשֵׁם יְהוָה. טז וַיֹּאמֶר, רָאִיתִי אֶת-כָּל-יִשְׂרָאֵל נְפוֹצִים עַל-הֶהָרִים--כַּצֹּאן, אֲשֶׁר אֵין-לָהֶן רֹעֶה; וַיֹּאמֶר יְהוָה לֹא-אֲדֹנִים לָאֵלֶּה, יָשׁוּבוּ אִישׁ-לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. יז וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל, אֶל-יְהוֹשָׁפָט: הֲלֹא אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ, לֹא-יִתְנַבֵּא עָלַי טוֹב כִּי אִם-לָרָע. {ס} יח וַיֹּאמֶר, לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר-יְהוָה: רָאִיתִי אֶת-יְהוָה, יוֹשֵׁב עַל-כִּסְאוֹ, וְכָל-צְבָא הַשָּׁמַיִם עֹמְדִים, עַל-יְמִינוֹ וּשְׂמֹאלוֹ. יט וַיֹּאמֶר יְהוָה, מִי יְפַתֶּה אֶת-אַחְאָב מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל, וְיַעַל, וְיִפֹּל בְּרָמוֹת גִּלְעָד; וַיֹּאמֶר--זֶה אֹמֵר כָּכָה, וְזֶה אֹמֵר כָּכָה. כ וַיֵּצֵא הָרוּחַ, וַיַּעֲמֹד לִפְנֵי יְהוָה, וַיֹּאמֶר, אֲנִי אֲפַתֶּנּוּ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו, בַּמָּה. כא וַיֹּאמֶר, אֵצֵא וְהָיִיתִי לְרוּחַ שֶׁקֶר, בְּפִי, כָּל-נְבִיאָיו; וַיֹּאמֶר, תְּפַתֶּה וְגַם-תּוּכָל--צֵא, וַעֲשֵׂה-כֵן. כב וְעַתָּה, הִנֵּה נָתַן יְהוָה רוּחַ שֶׁקֶר, בְּפִי, נְבִיאֶיךָ אֵלֶּה; וַיהוָה, דִּבֶּר עָלֶיךָ רָעָה. {ס} כג וַיִּגַּשׁ צִדְקִיָּהוּ בֶן-כְּנַעֲנָה, וַיַּךְ אֶת-מִיכָיְהוּ עַל-הַלֶּחִי; וַיֹּאמֶר, אֵי זֶה הַדֶּרֶךְ עָבַר רוּחַ-יְהוָה מֵאִתִּי--לְדַבֵּר אֹתָךְ. כד וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ, הִנְּךְ רֹאֶה בַּיּוֹם הַהוּא, אֲשֶׁר תָּבוֹא חֶדֶר בְּחֶדֶר, לְהֵחָבֵא. כה וַיֹּאמֶר, מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, קְחוּ אֶת-מִיכָיְהוּ, וַהֲשִׁיבֻהוּ אֶל-אָמוֹן שַׂר-הָעִיר--וְאֶל-יוֹאָשׁ, בֶּן-הַמֶּלֶךְ. כו וַאֲמַרְתֶּם, כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ, שִׂימוּ זֶה, בֵּית הַכֶּלֶא; וְהַאֲכִלֻהוּ לֶחֶם לַחַץ וּמַיִם לַחַץ, עַד, שׁוּבִי בְשָׁלוֹם. כז וַיֹּאמֶר מִיכָיְהוּ--אִם-שׁוֹב תָּשׁוּב בְּשָׁלוֹם, לֹא-דִבֶּר יְהוָה בִּי; וַיֹּאמֶר, שִׁמְעוּ עַמִּים כֻּלָּם. כח וַיַּעַל מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל וִיהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ-יְהוּדָה, אֶל-רָמֹת גִּלְעָד. כט וַיֹּאמֶר מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל אֶל-יְהוֹשָׁפָט, הִתְחַפֵּשׂ וָבוֹא בַּמִּלְחָמָה, וְאַתָּה, לְבַשׁ בִּגְדֶיךָ; וַיִּתְחַפֵּשׂ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, וַיָּבֹאוּ בַּמִּלְחָמָה. ל וּמֶלֶךְ אֲרָם צִוָּה אֶת-שָׂרֵי הָרֶכֶב אֲשֶׁר-לוֹ, לֵאמֹר, לֹא תִלָּחֲמוּ, אֶת-הַקָּטֹן אֶת-הַגָּדוֹל: כִּי אִם-אֶת-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, לְבַדּוֹ. לא וַיְהִי כִּרְאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב אֶת-יְהוֹשָׁפָט, וְהֵמָּה אָמְרוּ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הוּא, וַיָּסֹבּוּ עָלָיו, לְהִלָּחֵם; וַיִּזְעַק יְהוֹשָׁפָט וַיהוָה עֲזָרוֹ, וַיְסִיתֵם אֱלֹהִים מִמֶּנּוּ. לב וַיְהִי, כִּרְאוֹת שָׂרֵי הָרֶכֶב, כִּי לֹא-הָיָה, מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל--וַיָּשׁוּבוּ, מֵאַחֲרָיו. לג וְאִישׁ, מָשַׁךְ בַּקֶּשֶׁת לְתֻמּוֹ, וַיַּךְ אֶת-מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, בֵּין הַדְּבָקִים וּבֵין הַשִּׁרְיָן; וַיֹּאמֶר לָרַכָּב, הֲפֹךְ יָדְךָ (יָדְךָ) וְהוֹצִאתַנִי מִן-הַמַּחֲנֶה--כִּי הֶחֱלֵיתִי. לד וַתַּעַל הַמִּלְחָמָה, בַּיּוֹם הַהוּא, וּמֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל הָיָה מַעֲמִיד בַּמֶּרְכָּבָה נֹכַח אֲרָם, עַד-הָעֶרֶב; וַיָּמָת, לְעֵת בּוֹא הַשָּׁמֶשׁ.

יום שישי כ"ג שבט

חומש - שישי פרשת משפטים

כ הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ לִשְׁמָרְךָ בַּדָּרֶךְ וְלַהֲבִיאֲךָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הֲכִנֹתִי׃

הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ מַלְאָךְ. כָּאן נִתְבַּשְּׂרוּ שֶׁעֲתִידִין לַחֲטֹא, וּשְׁכִינָה אוֹמֶרֶת לָהֶם כִּי לֹא אֶעֱלֶה בְּקִרְבְּךָ (שמות ל"ג): **אֲשֶׁר הֲכִנֹתִי.** אֲשֶׁר זִמַּנְתִּי לָתֵת לָכֶם, זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ; וּמִדְרָשׁוֹ אל המקום אשר הכנתי כְּבָר מְקוֹמִי כְּנֶגְדּוֹ, וְזֶה אֶחָד מִן הַמִּקְרָאוֹת שֶׁאוֹמְרִים שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁל מַעְלָה מְכֻוָּן כְּנֶגֶד שֶׁל מַטָּה (תנחומא):

כא הִשָּׁמֶר מִפָּנָיו וּשְׁמַע בְּקֹלוֹ אַל־תַּמֵּר בּוֹ כִּי לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ׃

אַל־תַּמֵּר בּוֹ. לְשׁוֹן הַמְרָאָה, כְּמוֹ אֲשֶׁר יַמְרֶה אֶת פִּיךָ (יהושע א'): **כִּי לֹא יִשָּׂא לְפִשְׁעֲכֶם.** אֵינוֹ מְלַמֵּד בְּכָךְ, שֶׁהוּא מִן הַצַּד שֶׁאֵין חוֹטְאִין, וְעוֹד שֶׁהוּא שָׁלִיחַ וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה אֶלָּא שְׁלִיחוּתוֹ: **כִּי שְׁמִי בְּקִרְבּוֹ.** מְחֻבָּר לְרֹאשׁ הַמִּקְרָא – השמר מפניו כי שמי מְשֻׁתָּף בּוֹ. וְרַבּוֹתֵינוּ אָמְרוּ זֶה מְטַטְרוֹן שֶׁשְּׁמוֹ כְּשֵׁם רַבּוֹ, מְטַטְרוֹן בְּגִימַטְרִיָּא שַׁדַּי (סנהדרין ל"ח):

כב כִּי אִם־שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע בְּקֹלוֹ וְעָשִׂיתָ כֹּל אֲשֶׁר אֲדַבֵּר וְאָיַבְתִּי אֶת־אֹיְבֶיךָ וְצַרְתִּי אֶת־צֹרְרֶיךָ׃

וְצַרְתִּי. כְּתַרְגּוּמוֹ וְאָעִיק׃

כג כִּי־יֵלֵךְ מַלְאָכִי לְפָנֶיךָ וֶהֱבִיאֲךָ אֶל־הָאֱמֹרִי וְהַחִתִּי וְהַפְּרִזִּי וְהַכְּנַעֲנִי הַחִוִּי וְהַיְבוּסִי וְהִכְחַדְתִּיו׃

כד לֹא־תִשְׁתַּחֲוֶה לֵאלֹהֵיהֶם וְלֹא תָעָבְדֵם וְלֹא תַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיהֶם כִּי הָרֵס תְּהָרְסֵם וְשַׁבֵּר תְּשַׁבֵּר מַצֵּבֹתֵיהֶם׃

הָרֵס תְּהָרְסֵם. לְאוֹתָם אֱלוֹהוּת: **מַצֵּבֹתֵיהֶם.** אֲבָנִים שֶׁהֵם מַצִּיבִין לְהִשְׁתַּחֲוֹת לָהֶם׃

כה וַעֲבַדְתֶּם אֵת יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וּבֵרַךְ אֶת־לַחְמְךָ וְאֶת־מֵימֶיךָ וַהֲסִרֹתִי מַחֲלָה מִקִּרְבֶּךָ׃

תהילים- פרקים ק"ח-קי"ב

פרק קח: א שִׁיר מִזְמוֹר לְדָוִד׃ ב נָכוֹן לִבִּי אֱלֹהִים אָשִׁירָה וַאֲזַמְּרָה אַף־כְּבוֹדִי׃ ג עוּרָה הַנֵּבֶל וְכִנּוֹר אָעִירָה שָׁחַר׃ ד אוֹדְךָ בָעַמִּים יְ־הוָ־ה וַאֲזַמֶּרְךָ בַּלְאֻמִּים׃ ה כִּי־גָדוֹל מֵעַל־שָׁמַיִם חַסְדֶּךָ וְעַד־שְׁחָקִים אֲמִתֶּךָ׃ ו רוּמָה עַל־שָׁמַיִם אֱלֹהִים וְעַל כָּל־הָאָרֶץ כְּבוֹדֶךָ׃ ז לְמַעַן יֵחָלְצוּן יְדִידֶיךָ הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וַעֲנֵנִי׃ ח אֱלֹהִים דִּבֶּר בְּקָדְשׁוֹ אֶעֱלֹזָה אֲחַלְּקָה שְׁכֶם וְעֵמֶק סֻכּוֹת אֲמַדֵּד׃ ט לִי גִלְעָד לִי מְנַשֶּׁה וְאֶפְרַיִם מָעוֹז רֹאשִׁי יְהוּדָה מְחֹקְקִי׃ י מוֹאָב סִיר רַחְצִי עַל־אֱדוֹם אַשְׁלִיךְ נַעֲלִי עָלַי־פְּלֶשֶׁת אֲתָרוֹעָע׃ יא מִי יוֹבִלֵנִי עִיר מִבְצָר מִי נָחָנִי עַד־אֱדוֹם׃ יב הֲלֹא־אֱלֹהִים זְנַחְתָּנוּ וְלֹא־תֵצֵא אֱלֹהִים בְּצִבְאֹתֵינוּ׃ יג הָבָה־לָּנוּ עֶזְרַת מִצָּר וְשָׁוְא תְּשׁוּעַת אָדָם׃ יד בֵּאלֹהִים נַעֲשֶׂה־חָיִל וְהוּא יָבוּס צָרֵינוּ׃

פרק קט: א לַמְנַצֵּחַ לְדָוִד מִזְמוֹר אֱלֹהֵי תְהִלָּתִי אַל־תֶּחֱרַשׁ׃ ב כִּי פִי רָשָׁע וּפִי־מִרְמָה עָלַי פָּתָחוּ דִּבְּרוּ אִתִּי לְשׁוֹן שָׁקֶר׃ ג וְדִבְרֵי שִׂנְאָה סְבָבוּנִי וַיִּלָּחֲמוּנִי חִנָּם׃ ד תַּחַת־אַהֲבָתִי יִשְׂטְנוּנִי וַאֲנִי תְפִלָּה׃ ה וַיָּשִׁיתוּ עָלַי רָעָה תַּחַת טוֹבָה וְשִׂנְאָה תַּחַת אַהֲבָתִי׃ ו הַפְקֵד עָלָיו רָשָׁע וְשָׂטָן יַעֲמד עַל־יְמִינוֹ׃ ז בְּהִשָּׁפְטוֹ יֵצֵא רָשָׁע וּתְפִלָּתוֹ תִּהְיֶה לַחֲטָאָה׃ ח יְהִי־יָמָיו מְעַטִּים פְּקֻדָּתוֹ יִקַּח אַחֵר׃ ט יִהְיוּ־בָנָיו יְתוֹמִים וְאִשְׁתּוֹ אַלְמָנָה׃ י וְנוֹעַ יָנוּעוּ בָנָיו וְשִׁאֲלוּ וְדָרְשׁוּ מֵחָרְבוֹתֵיהֶם׃ יא יְנַקֵּשׁ נוֹשֶׁה לְכָל־אֲשֶׁר־לוֹ וְיָבְזּוּ זָרִים יְגִיעוֹ׃ יב אַל־יְהִי־לוֹ מֹשֵׁךְ חָסֶד וְאַל־יְהִי חוֹנֵן לִיתוֹמָיו׃ יג יְהִי־אַחֲרִיתוֹ לְהַכְרִית בְּדוֹר אַחֵר יִמַּח שְׁמָם׃ יד יִזָּכֵר עֲוֹן אֲבֹתָיו אֶל־יְ־הוָ־ה וְחַטַּאת אִמּוֹ אַל־תִּמָּח׃ טו יִהְיוּ נֶגֶד־יְ־הוָ־ה תָּמִיד וְיַכְרֵת מֵאֶרֶץ זִכְרָם׃ טז יַעַן אֲשֶׁר לֹא־זָכַר עֲשׂוֹת חָסֶד וַיִּרְדֹּף אִישׁ־עָנִי וְאֶבְיוֹן וְנִכְאֵה לֵבָב לְמוֹתֵת׃ יז וַיֶּאֱהַב קְלָלָה וַתְּבוֹאֵהוּ וְלֹא־חָפֵץ בִּבְרָכָה וַתִּרְחַק מִמֶּנּוּ׃ יח וַיִּלְבַּשׁ קְלָלָה כְּמַדּוֹ וַתָּבֹא כַמַּיִם בְּקִרְבּוֹ וְכַשֶּׁמֶן בְּעַצְמוֹתָיו׃ יט תִּהְי־לוֹ כְּבֶגֶד יַעְטֶה וּלְמֵזַח תָּמִיד יַחְגֹּרָהּ׃ כ זֹאת פְּעֻלַּת שׂטָנַי מֵאֵת יְ־הוָ־ה וְהַדֹּבְרִים רָע עַל־נַפְשִׁי׃ כא וְאַתָּה יֱהוִה אֲדֹנָי עֲשֵׂה־אִתִּי לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי־טוֹב חַסְדְּךָ הַצִּילֵנִי׃ כב כִּי־עָנִי וְאֶבְיוֹן אָנכִי וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי׃ כג כְּצֵל כְּנָטוֹתוֹ נָהֱלָכְתִּי נִנְעַרְתִּי כָּאַרְבֶּה׃ כד בִּרְכַּי כָּשְׁלוּ מִצּוֹם וּבְשָׂרִי כָּחַשׁ מִשָּׁמֶן׃ כה וַאֲנִי הָיִיתִי חֶרְפָּה לָהֶם יִרְאוּנִי יָנִיעוּן רֹאשָׁם׃ כו עָזְרֵנִי יְ־הוָ־ה אֱלֹהָי הוֹשִׁיעֵנִי כְחַסְדֶּךָ׃ כז וְיֵדְעוּ כִּי־יָדְךָ זֹאת אַתָּה יְ־הוָ־ה עָשִׂיתָהּ׃ כח יְקַלְלוּ הֵמָּה וְאַתָּה תְּבָרֵךְ קָמוּ וַיֵּבֹשׁוּ וְעַבְדְּךָ יִשְׂמָח׃ כט יִלְבְּשׁוּ שׂוֹטְנַי כְּלִמָּה וְיַעֲטוּ כַמְעִיל בָּשְׁתָּם׃ ל אוֹדֶה יְ־הוָ־ה מְאד בְּפִי וּבְתוֹךְ רַבִּים אֲהַלְלֶנּוּ׃ לא כִּי־יַעֲמד לִימִין אֶבְיוֹן לְהוֹשִׁיעַ מִשֹּׁפְטֵי נַפְשׁוֹ׃

פרק קי: א לְדָוִד מִזְמוֹר נְאֻם יְ־הוָ־ה לַאדנִי שֵׁב לִימִינִי עַד־אָשִׁית אֹיְבֶיךָ הֲדם לְרַגְלֶיךָ׃ ב מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח

יְ־הוָ־ה מִצִּיּוֹן רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ: ג עַמְּךָ נְדָבֹת בְּיוֹם חֵילֶךָ בְּהַדְרֵי־קֹדֶשׁ מֵרֶחֶם מִשְׁחָר לְךָ טַל יַלְדֻתֶךָ: ד נִשְׁבַּע יְ־הוָ־ה וְלֹא יִנָּחֵם אַתָּה־כֹהֵן לְעוֹלָם עַל־דִּבְרָתִי מַלְכִּי־צֶדֶק: ה אֲדֹנָי עַל־יְמִינְךָ מָחַץ בְּיוֹם־אַפּוֹ מְלָכִים: ו יָדִין בַּגּוֹיִם מָלֵא גְוִיּוֹת מָחַץ רֹאשׁ עַל־אֶרֶץ רַבָּה: ז מִנַּחַל בַּדֶּרֶךְ יִשְׁתֶּה עַל־כֵּן יָרִים רֹאשׁ:

פרק קיא: א הַלְלוּיָהּ אוֹדֶה יְ־הוָ־ה בְּכָל־לֵבָב בְּסוֹד יְשָׁרִים וְעֵדָה: ב גְּדֹלִים מַעֲשֵׂי יְ־הוָ־ה דְּרוּשִׁים לְכָל־חֶפְצֵיהֶם: ג הוֹד־וְהָדָר פָּעֳלוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד: ד זֵכֶר עָשָׂה לְנִפְלְאוֹתָיו חַנּוּן וְרַחוּם יְ־הוָ־ה: ה טֶרֶף נָתַן לִירֵאָיו יִזְכֹּר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ: ו כֹּחַ מַעֲשָׂיו הִגִּיד לְעַמּוֹ לָתֵת לָהֶם נַחֲלַת גּוֹיִם: ז מַעֲשֵׂי יָדָיו אֱמֶת וּמִשְׁפָּט נֶאֱמָנִים כָּל־פִּקּוּדָיו: ח סְמוּכִים לָעַד לְעוֹלָם עֲשׂוּיִם בֶּאֱמֶת וְיָשָׁר: ט פְּדוּת שָׁלַח לְעַמּוֹ צִוָּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ קָדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ: י רֵאשִׁית חָכְמָה יִרְאַת יְ־הוָ־ה שֵׂכֶל טוֹב לְכָל־עֹשֵׂיהֶם תְּהִלָּתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד:

פרק קיב: א הַלְלוּיָהּ אַשְׁרֵי־אִישׁ יָרֵא אֶת־יְ־הוָ־ה בְּמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד: ב גִּבּוֹר בָּאָרֶץ יִהְיֶה זַרְעוֹ דּוֹר יְשָׁרִים יְבֹרָךְ: ג הוֹן־וְעֹשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד: ד זָרַח בַּחֹשֶׁךְ אוֹר לַיְשָׁרִים חַנּוּן וְרַחוּם וְצַדִּיק: ה טוֹב אִישׁ חוֹנֵן וּמַלְוֶה יְכַלְכֵּל דְּבָרָיו בְּמִשְׁפָּט: ו כִּי־לְעוֹלָם לֹא יִמּוֹט לְזֵכֶר עוֹלָם יִהְיֶה צַדִּיק: ז מִשְּׁמוּעָה רָעָה לֹא יִירָא נָכוֹן לִבּוֹ בָּטֻחַ בַּי־הוָ־ה: ח סָמוּךְ לִבּוֹ לֹא יִירָא עַד אֲשֶׁר־יִרְאֶה בְצָרָיו: ט פִּזַּר נָתַן לָאֶבְיוֹנִים צִדְקָתוֹ עֹמֶדֶת לָעַד קַרְנוֹ תָּרוּם בְּכָבוֹד: י רָשָׁע יִרְאֶה וְכָעַס שִׁנָּיו יַחֲרֹק וְנָמָס תַּאֲוַת רְשָׁעִים תֹּאבֵד:

תניא - ליקוטי אמרים פרק כ"ז

פרק כז: ואם העצבות אינה מדאגת עונות אלא מהרהורים רעים ותאוות רעות שנופלות במחשבתו. הנה אם נופלות לו שלא בשעת העבודה אלא בעת עסקו בעסקיו ודרך ארץ וכהאי גוונא אדרבה יש לו לשמוח בחלקו שאף שנופלות לו במחשבתו הוא מסיח דעתו מהן לקיים מה שנאמר ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם. ואין הכתוב מדבר בצדיקי' לקראם זונים ח"ו אלא בבינונים כיוצא בו שנופלים לו הרהורי ניאוף במחשבתו בין בהיתר כו' וכשמסיח דעתו מקיים לאו זה ואמרו רז"ל ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כאלו עשה מצוה ועל כן צריך לשמוח בקיום הלאו כמו בקיום מצות עשה ממש ואדרבה העצבות היא מגסות הרוח שאינו מכיר מקומו ועל כן ירע לבבו על שאינו במדרגת צדיק שלצדיקים בודאי אין נופלים להם הרהורי שטות כאלו כי אילו היה מכיר מקומו שהוא רחוק מאד ממדרגת צדיק והלואי היה בינוני ולא רשע כל ימיו אפי' שעה אחת הרי זאת היא מדת הבינונים ועבודתם לכבוש היצר וההרהור העולה מהלב למוח ולהסיח דעתו לגמרי ממנו ולדחותו בשתי ידים כנ"ל ובכל דחיה ודחיה שמדחהו ממחשבתו אתכפיא ס"א לתתא ובאתערותא דלתתא אתערותא דלעילא ואתכפיא ס"א דלעילא המגביה עצמה כנשר לקיים מ"ש אם תגביה כנשר וגו' משם אורידך נאם ה' וכמו שהפליג בזהר פ' תרומה [דף קכח] בגודל נחת רוח לפניו ית' כד אתכפיא ס"א לתתא דאסתלק יקרא דקב"ה לעילא על כולא יתיר משבח' אחרא ואסתלקות' דא יתיר מכולא וכו'.

היום יום - כ"ג שבט

פעם, תוך כדי יציאה מחדרו, נזדמן לאדמו"ר הזקן לשמוע איך שהרבנית אומרת לכמה נשים: "שלי [=בעלי] אומר".

- אמר הרבי: בגלל מצוה אחת [קידוש אישה] אני שלך; במצוות רבות - של הקב"ה! ונשתרע על הרצפה כשכולו דבקות. בהתעוררו אמר [בהתייחס להתרחשות שע"י הרבנית התעורר לדבקות גדולה בקב"ה]: "צאינה וראינה" - כדי לצאת מעצמו ולראות אלוקות, זה ע"י: "בנות ציון" - מלכות [בחי' בת] מעוררת ז"א [=זעיר אנפין. המדות הקדושות העליונות], לעתיד לבא יתקיים הכתוב: "אשת חיל עטרת בעלה".

ספר המצוות לרמב"ם - שיעור של"ב

מצות לא תעשה מצוה קסח שהזהיר כהן גדול מהטמא למת מן המתים במין ממיני הטומאה בין בנגיעה בין במשא, והוא אמרו לאביו ולאמו לא יטמא. ואפשר שתחשוב שזה ענין הקודם עצמו ושאמרו לאביו ולאמו תוספת באור, אין הדבר כן אבל הם שני לאוין לא יבא ולא יטמא. ולשון ספרי חייב בלא יבא וחייב בלא יטמא, וכן חייבין בכהן הדיוט מכהן גדול בדין גזרה שוה, שאמרו כמו שכהן גדול שנאסרה עליו טומאת מת חייב בשני לאוין בלא יבא ובלא יטמא כן כהן הדיוט שנאסר עליו להטמא במת חייב בלא יבא. אבל אנחנו לא מנינו אותו בעבור הטעם שהקדמנו בשרש השני. אולם מנינו אלו השני לאוין להיותם שני ענינים לא יבא ולא יטמא וענין לא יבא זולת ענין לא יטמא כמו שבארו מקבלי

הפירוש ואמרו חייב בלא יבא ובלא יטמא. (אמור אל הכהנים, הלכות אבל פ"ג):

נ"ך - דברי הימים ב' פרק י"ט

א וַיָּשָׁב יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ-יְהוּדָה אֶל-בֵּיתוֹ, בְּשָׁלוֹם--לִירוּשָׁלָם. {ס} ב וַיֵּצֵא אֶל-פָּנָיו, יֵהוּא בֶן-חֲנָנִי הַחוֹזֶה, וַיֹּאמֶר אֶל-הַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט, הֲלָרָשָׁע לַעְזֹר וּלְשֹׂנְאֵי יְהוָה תֵּאָהֵב: וּבָזֹאת עָלֶיךָ קֶצֶף, מִלִּפְנֵי יְהוָה. ג אֲבָל, דְּבָרִים טוֹבִים נִמְצְאוּ עִמָּךְ: כִּי-בִעַרְתָּ הָאֲשֵׁרוֹת מִן-הָאָרֶץ, וַהֲכִינוֹתָ לְבָבְךָ לִדְרֹשׁ הָאֱלֹהִים. ד וַיֵּשֶׁב יְהוֹשָׁפָט, בִּירוּשָׁלִָם; וַיָּשָׁב וַיֵּצֵא בָעָם, מִבְּאֵר שֶׁבַע עַד-הַר אֶפְרַיִם, וַיְשִׁיבֵם, אֶל-יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיהֶם. ה וַיַּעֲמֵד שֹׁפְטִים בָּאָרֶץ, בְּכָל-עָרֵי יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת--לְעִיר וָעִיר. ו וַיֹּאמֶר אֶל-הַשֹּׁפְטִים, רְאוּ מָה-אַתֶּם עֹשִׂים--כִּי לֹא לְאָדָם תִּשְׁפְּטוּ, כִּי לַיהוָה; וְעִמָּכֶם, בִּדְבַר מִשְׁפָּט. ז וְעַתָּה, יְהִי פַחַד-יְהוָה עֲלֵיכֶם: שִׁמְרוּ וַעֲשׂוּ--כִּי-אֵין עִם-יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַוְלָה וּמַשֹּׂא פָנִים, וּמִקַּח-שֹׁחַד. ח וְגַם בִּירוּשָׁלַם הֶעֱמִיד יְהוֹשָׁפָט מִן-הַלְוִיִּם וְהַכֹּהֲנִים, וּמֵרָאשֵׁי הָאָבוֹת לְיִשְׂרָאֵל, לְמִשְׁפַּט יְהוָה, וְלָרִיב; וַיָּשֻׁבוּ, יְרוּשָׁלִָם. ט וַיְצַו עֲלֵיהֶם, לֵאמֹר: כֹּה תַעֲשׂוּן בְּיִרְאַת יְהוָה, בֶּאֱמוּנָה וּבְלֵבָב שָׁלֵם. י וְכָל-רִיב אֲשֶׁר-יָבוֹא עֲלֵיכֶם מֵאֲחֵיכֶם הַיֹּשְׁבִים בְּעָרֵיהֶם, בֵּין-דָּם לְדָם בֵּין-תּוֹרָה לְמִצְוָה לְחֻקִּים וּלְמִשְׁפָּטִים, וְהִזְהַרְתֶּם אֹתָם, וְלֹא יֶאְשְׁמוּ לַיהוָה וְהָיָה-קֶצֶף עֲלֵיכֶם וְעַל-אֲחֵיכֶם: כֹּה תַעֲשׂוּן, וְלֹא תֶאְשָׁמוּ. יא וְהִנֵּה אֲמַרְיָהוּ כֹהֵן הָרֹאשׁ עֲלֵיכֶם לְכֹל דְּבַר-יְהוָה, וּזְבַדְיָהוּ בֶן-יִשְׁמָעֵאל הַנָּגִיד לְבֵית-יְהוּדָה לְכֹל דִּבְרֵי-הַמֶּלֶךְ, וְשֹׁטְרִים הַלְוִיִּם, לִפְנֵיכֶם: חִזְקוּ וַעֲשׂוּ, וִיהִי יְהוָה עִם-הַטּוֹב. {פ}

שבת קדש כ"ד שבט

חומש - שביעי פרשת משפטים

כו לֹא תִהְיֶה מְשַׁכֵּלָה וַעֲקָרָה בְּאַרְצֶךָ אֶת־מִסְפַּר יָמֶיךָ אֲמַלֵּא׃

לֹא תִהְיֶה מְשַׁכֵּלָה. אִם תַּעֲשֶׂה רְצוֹנִי׃ **מְשַׁכֵּלָה.** מַפֶּלֶת נְפָלִים אוֹ קוֹבֶרֶת אֶת בָּנֶיהָ קְרוּיָה מְשַׁכֵּלָה׃

כז אֶת־אֵימָתִי אֲשַׁלַּח לְפָנֶיךָ וְהַמֹּתִי אֶת־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר תָּבֹא בָהֶם וְנָתַתִּי אֶת־כָּל־אֹיְבֶיךָ אֵלֶיךָ עֹרֶף׃

וְהַמֹּתִי. כְּמוֹ וְהָמַמְתִּי, וְתַרְגּוּמוֹ וְאֶשַׁגֵּשׁ. וְכֵן כָּל תֵּבָה שֶׁפּוֹעַל שָׁלֹשׁ בְּכָפֶל אוֹת אַחֲרוֹנָה, כְּשֶׁתֵּהָפֵךְ לְדַבֵּר בִּלְשׁוֹן פָּעַלְתִּי, יֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁנּוֹטֶל אוֹת הַכְּפוּלָה וּמַדְגִּישׁ אֶת הָאוֹת וְנוֹקְדוֹ בְּמִלְאפוּם כְּגוֹן וְהַמֹּתִי מְגֹזֶרֶת וְהָמַם גִּלְגֵּל עֶגְלָתוֹ (ישעיהו כ"ח), וְסַבּוֹתִי (קהלת ב'), מְגֹזֶרֶת וְסָבַב בֵּית אֵל (שמואל א ז׳:ט״ז), דַּלּתִי (תהילים קט"ז), מְגֹזֶרֶת דָּלַל וְחָרְבוּ (ישעיהו י"ט), עַל כַּפַּיִם חַקּוֹתִיךְ (ישעיהו מ״ט:ט״ז), מְגֹזֶרֶת חָקַק לֵב (שופטים ה'), אֶת מִי רַצּוֹתִי (שמואל א י״ב:ג'), מְגֹזֶרֶת רָצַץ עָזֵב דַּלִּים (איוב כ'). וְהַמְתַרְגֵּם וְהַמֹּתִי וְאֶקְטַל, טוֹעֶה הוּא, שֶׁאִלּוּ מְגֹזֶרֶת מִיתָה הָיָה, אֵין הֵ"א שָׁלָה בְּפַתָּח וְלֹא מֵ"ם שָׁלָה מֻדְגֶּשֶׁת וְלֹא נְקוּדָה מְלֹאפוּם, אֶלָּא וְהֵמַתִּי כְּגוֹן וְהֵמַתָּה אֶת הָעָם הַזֶּה (במדבר י״ד:ט״ו), וְהֵתָי"ו מֻדְגֶּשֶׁת לְפִי שֶׁתָּבֹא בִּמְקוֹם שְׁתֵּי תָוִי"ן, הָאַחַת נִשְׁרֶשֶׁת – לְפִי שֶׁאֵין מִיתָה בְּלֹא תָי"ו – וְהָאַחֶרֶת מְשֻׁמֶּשֶׁת, כְּמוֹ אָמַרְתִּי, חָטָאתִי, עָשִׂיתִי, וְכֵן וְנָתַתִּי הַתָּי"ו מֻדְגֶּשֶׁת, שֶׁהִיא בָּאָה בִּמְקוֹם שְׁתֵּים, לְפִי שֶׁהָיָה צָרִיךְ שָׁלֹשׁ תָּוִי"ן – שְׁתַּיִם לִיסוֹד, כְּמוֹ בְּיוֹם תֵּת ה' (יהושע י'), מַתַּת אֱלֹהִים הִיא (קהלת ג'), וְהַשְּׁלִישִׁית לְשֻׁמּוּשׁ׃ **עֹרֶף.** שֶׁיְּנוּסוּ מִפָּנֶיךָ וְיַהֲפֹכוּ לְךָ עָרְפָּם׃

כח וְשָׁלַחְתִּי אֶת־הַצִּרְעָה לְפָנֶיךָ וְגֵרְשָׁה אֶת־הַחִוִּי אֶת־הַכְּנַעֲנִי וְאֶת־הַחִתִּי מִלְּפָנֶיךָ׃

הַצִּרְעָה. מִין שֶׁרֶץ הָעוֹף, וְהָיְתָה מַכָּה אוֹתָם בְּעֵינֵיהֶם וּמַטִּילָה בָּהֶם אֶרֶס וְהֵם מֵתִים. וְהַצִּרְעָה לֹא עָבְרָה אֶת הַיַּרְדֵּן, וְהַחִתִּי וְהַכְּנַעֲנִי הֵם אֶרֶץ סִיחוֹן וְעוֹג, לְפִיכָךְ מִכָּל שָׁבַע אֻמּוֹת לֹא מָנָה כָּאן אֶלָּא אֵלּוּ, וְחִוִּי אַף עַל פִּי שֶׁהוּא מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְהָלְאָה, שָׁנוּ רַבּוֹתֵינוּ בְּמַסֶּכֶת סוֹטָה (דף ל"ו), עַל שִׁפַּת הַיַּרְדֵּן עָמְדָה וְזָרְקָה בָּהֶם מָרָה׃

כט לֹא אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ בְּשָׁנָה אֶחָת פֶּן־תִּהְיֶה הָאָרֶץ שְׁמָמָה וְרָבָּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה׃

שְׁמָמָה. רֵקָנִית מִבְּנֵי אָדָם, לְפִי שֶׁאַתֶּם מְעַט וְאֵין בָּכֶם כְּדֵי לְמַלֹּאות אוֹתָהּ׃ **וְרַבָּה עָלֶיךָ.** וְתִרְבֶּה עָלֶיךָ׃

ל מְעַט מְעַט אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה וְנָחַלְתָּ אֶת־הָאָרֶץ׃

עַד אֲשֶׁר תִּפְרֶה. תִּרְבֶּה, לְשׁוֹן פְּרִי, כְּמוֹ פְּרוּ וּרְבוּ (בראשית א'):

לא וְשַׁתִּי אֶת־גְּבֻלְךָ מִיַּם־סוּף וְעַד־יָם פְּלִשְׁתִּים וּמִמִּדְבָּר עַד־הַנָּהָר כִּי | אֶתֵּן בְּיֶדְכֶם אֵת יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ וְגֵרַשְׁתָּמוֹ מִפָּנֶיךָ׃

וְשַׁתִּי. לְשׁוֹן הֲשָׂתָה, וְהַתָּי"ו מֻדְגֶּשֶׁת מִפְּנֵי שֶׁבָּאָה תַּחַת שְׁתַּיִם, שֶׁאֵין שִׁיתָה בְּלֹא תָי"ו, וְהָאַחַת לְשׁוּמּוּשׁ׃ **עַד־הַנָּהָר.** פְּרָת׃ **וְגֵרַשְׁתָּמוֹ.** וּתְגָרְשֵׁם׃

לב לֹא־תִכְרֹת לָהֶם וְלֵאלֹהֵיהֶם בְּרִית׃

לג לֹא יֵשְׁבוּ בְּאַרְצְךָ פֶּן־יַחֲטִיאוּ אֹתְךָ לִי כִּי תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם כִּי־יִהְיֶה לְךָ לְמוֹקֵשׁ׃

כִּי תַעֲבֹד וגו'. הֲרֵי אֵלּוּ כִּי מְשַׁמְּשִׁין בִּמְקוֹם אֲשֶׁר, וְכֵן בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְזֶהוּ לְשׁוֹן אִי שֶׁהוּא אֶחָד מֵאַרְבַּע לְשׁוֹנוֹת שֶׁהַכִּי מְשַׁמֵּשׁ, וְגַם מָצִינוּ בְּהַרְבֵּה מְקוֹמוֹת אִם מְשַׁמֵּשׁ בִּלְשׁוֹן אֲשֶׁר, כְּמוֹ וְאִם תַּקְרִיב מִנְחַת בְּכוּרִים (ויקרא ב'), שֶׁהִיא חוֹבָה׃

פרק כ"ד: **א** וְאֶל־מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֶל־יְהוָה אַתָּה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם מֵרָחֹק׃

וְאֶל־מֹשֶׁה אָמַר. פָּרָשָׁה זוֹ נֶאֱמְרָה קֹדֶם עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, בְּדֵי בְּסִיוָן נֶאֱמְרָה לוֹ עֲלֵה (שבת פ"ח)׃

ב וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל־יְהוָה וְהֵם לֹא יִגָּשׁוּ וְהָעָם לֹא יַעֲלוּ עִמּוֹ׃

וְנִגַּשׁ מֹשֶׁה לְבַדּוֹ. אֶל הָעַרְפֶּל׃

ג וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה וְאֵת כָּל־הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל־הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבֶּר יְהוָה נַעֲשֶׂה׃

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם. בּוֹ בַּיּוֹם׃ **אֵת כָּל־דִּבְרֵי ה'.** מִצְוַת פְּרִישָׁה וְהַגְבָּלָה׃ **וְאֵת כָּל־הַמִּשְׁפָּטִים.** שֶׁבַע מִצְוֹת שֶׁנִּצְטַוּוּ בְּנֵי נֹחַ, וְשַׁבָּת וְכִבּוּד אָב וָאֵם וּפָרָה אֲדֻמָּה וְדִינִין שֶׁנִּתְּנוּ לָהֶם בְּמָרָה (סנהדרין נ"ו)׃

ד וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר וַיִּבֶן מִזְבֵּחַ תַּחַת הָהָר וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה מַצֵּבָה לִשְׁנֵים עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃

וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה. מִבְּרֵאשִׁית וְעַד מַתַּן תּוֹרָה, וְכָתַב מִצְוֹת שֶׁנִּצְטַוּוּ בְּמָרָה׃ **וַיַּשְׁכֵּם בַּבֹּקֶר.** בַּחֲמִשָּׁה בְּסִיוָן׃

ה וַיִּשְׁלַח אֶת־נַעֲרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זְבָחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים׃

אֶת־נַעֲרֵי. הַבְּכוֹרוֹת׃

ו וַיִּקַּח מֹשֶׁה֮ חֲצִי הַדָּם֒ וַיָּשֶׂם בָּאַגָּנֹת֮ וַחֲצִי הַדָּם֒ זָרַק עַל־הַמִּזְבֵּחַ׃

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת חֲצִי הַדָּם. מִי חִלְקוֹ? מַלְאָךְ בָּא וְחִלְקוֹ (ויקרא רבה ו׳): **בָּאַגָּנֹת.** שְׁתֵּי אַגָּנוֹת, אֶחָד לַחֲצִי דָּם עוֹלָה וְאֶחָד לַחֲצִי דָּם שְׁלָמִים לְהַזּוֹת אוֹתָם עַל הָעָם. וּמִכָּאן לָמְדוּ רַבּוֹתֵינוּ שֶׁנִּכְנְסוּ אֲבוֹתֵינוּ לַבְּרִית בְּמִילָה וּטְבִילָה וְהַזָּאַת דָּמִים, שֶׁאֵין הַזָּאָה בְּלֹא טְבִילָה (כריתות ט׳):

ז וַיִּקַּח֙ סֵ֣פֶר הַבְּרִ֔ית וַיִּקְרָ֖א בְּאָזְנֵ֣י הָעָ֑ם וַיֹּ֣אמְרוּ֩ כֹּ֨ל אֲשֶׁר־דִּבֶּ֧ר יְהוָ֛ה נַעֲשֶׂ֖ה וְנִשְׁמָֽע׃

סֵפֶר הַבְּרִית. מִבְּרֵאשִׁית וְעַד מַתַּן תּוֹרָה וּמִצְוֹת שֶׁנִּצְטַוּוּ בְּמָרָה׃

ח וַיִּקַּ֤ח מֹשֶׁה֙ אֶת־הַדָּ֔ם וַיִּזְרֹ֖ק עַל־הָעָ֑ם וַיֹּ֗אמֶר הִנֵּ֤ה דַם־הַבְּרִית֙ אֲשֶׁ֣ר כָּרַ֣ת יְהוָ֔ה עִמָּכֶ֖ם עַ֣ל כָּל־הַדְּבָרִ֥ים הָאֵֽלֶּה׃

וַיִּזְרֹק. עִנְיַן הַזָּאָה, וְתַרְגּוּמוֹ וּזְרַק עַל מַדְבְּחָא לְכַפָּרָא עַל עַמָּא׃

ט וַיַּ֣עַל מֹשֶׁ֗ה וְאַהֲרֹן֙ נָדָ֣ב וַאֲבִיה֔וּא וְשִׁבְעִ֖ים מִזִּקְנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃

י וַיִּרְא֗וּ אֵת֙ אֱלֹהֵ֣י יִשְׂרָאֵ֔ל וְתַחַת֙ רַגְלָ֔יו כְּמַעֲשֵׂ֥ה לִבְנַ֖ת הַסַּפִּ֑יר וּכְעֶ֥צֶם הַשָּׁמַ֖יִם לָטֹֽהַר׃

וַיִּרְאוּ אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל. נִסְתַּכְּלוּ וְהִצִּיצוּ וְנִתְחַיְּבוּ מִיתָה, אֶלָּא שֶׁלֹּא רָצָה הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְעַרְבֵּב שִׂמְחַת הַתּוֹרָה וְהַמְתִּין לָנָדָב וַאֲבִיהוּא עַד יוֹם חֲנֻכַּת הַמִּשְׁכָּן, וְלַזְּקֵנִים עַד וַיְהִי הָעָם כְּמִתְאוֹנְנִים, וְתִבְעַר בָּם אֵשׁ ה׳ וַתֹּאכַל בִּקְצֵה הַמַּחֲנֶה (במדבר י״א) – בַּקְּצִינִים שֶׁבַּמַּחֲנֶה (תנחומא): **כְּמַעֲשֵׂה לִבְנַת הַסַּפִּיר.** הֵיא הָיְתָה לְפָנָיו בְּשָׁעַת הַשִּׁעְבּוּד, לִזְכֹּר צָרָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיוּ מְשֻׁעְבָּדִים בְּמַעֲשֵׂה לְבֵנִים (ויקרא רבה): **וּכְעֶצֶם הַשָּׁמַיִם לָטֹהַר.** מְשֻׁנֶּגְאֲלוּ הָיָה אוֹר וְחֶדְוָה לְפָנָיו: **וּכְעֶצֶם.** כְּתַרְגּוּמוֹ, לְשׁוֹן מַרְאֶה: **לָטֹהַר.** לְשׁוֹן בְּרוּר וְצָלוּל׃

יא וְאֶל־אֲצִילֵ֣י בְנֵ֣י יִשְׂרָאֵ֗ל לֹ֤א שָׁלַח֙ יָד֔וֹ וַיֶּחֱזוּ֙ אֶת־הָאֱלֹהִ֔ים וַיֹּאכְל֖וּ וַיִּשְׁתּֽוּ׃

וְאֶל־אֲצִילֵי. הֵם נָדָב וַאֲבִיהוּא וְהַזְּקֵנִים: **לֹא שָׁלַח יָדוֹ.** מִכְּלָל שֶׁהָיוּ רְאוּיִים לְהִשְׁתַּלֵּחַ בָּהֶם יָד (תנחומא, ויקרא רבה כ׳): **וַיֶּחֱזוּ אֶת־הָאֱלֹהִים.** הָיוּ מִסְתַּכְּלִין בּוֹ בְּלֵב גַּס מִתּוֹךְ אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, כָּךְ מִדְרַשׁ תַּנְחוּמָא, וְאַנְקְלוֹס לֹא תִרְגֵּם כֵּן, אֲצִילֵי לְשׁוֹן גְּדוֹלִים, כְּמוֹ וּמֵאֲצִילֶיהָ קְרָאתִיךְ (ישעיהו מ״א), וַיֹּאצֶל מִן הָרוּחַ (במדבר י״א), שֵׁשׁ אַמּוֹת אֲצִילָה (יחזקאל מ״א)׃

יב וַיֹּ֤אמֶר יְהוָה֙ אֶל־מֹשֶׁ֔ה עֲלֵ֥ה אֵלַ֖י הָהָ֑רָה וֶהְיֵה־שָׁ֔ם וְאֶתְּנָ֣ה לְךָ֗ אֶת־לֻחֹת֙ הָאֶ֣בֶן וְהַתּוֹרָ֔ה וְהַמִּצְוָ֔ה אֲשֶׁ֥ר כָּתַ֖בְתִּי לְהוֹרֹתָֽם׃

וַיֹּאמֶר ה׳ אֶל־מֹשֶׁה. לְאַחַר מַתַּן תּוֹרָה: **עֲלֵה אֵלַי הָהָרָה וֶהְיֵה־שָׁם.** אַרְבָּעִים יוֹם: **אֶת־לֻחֹת הָאֶבֶן וְהַתּוֹרָה וְהַמִּצְוָה אֲשֶׁר כָּתַבְתִּי לְהוֹרֹתָם.** כָּל שֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מִצְוֹת בְּכְלַל עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת הֵן, וְרַבֵּנוּ סְעַדְיָה פֵּרֵשׁ בַּאֲזָהָרוֹת שֶׁיְּסֹד לְכָל דִּבּוּר וְדִבּוּר מִצְוֹת הַתְּלוּיוֹת בּוֹ׃

יג וַיָּ֣קָם מֹשֶׁ֔ה וִיהוֹשֻׁ֖עַ מְשָׁרְתּ֑וֹ וַיַּ֥עַל מֹשֶׁ֖ה אֶל־הַ֥ר הָאֱלֹהִֽים׃

וַיָּקָם מֹשֶׁה וִיהוֹשֻׁעַ מְשָׁרְתּוֹ. לֹא יָדַעְתִּי מַה טִּיבוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ כָּאן, וְאוֹמֵר אֲנִי, שֶׁהָיָה הַתַּלְמִיד מְלַוֶּה לָרַב עַד מְקוֹם הַגְּבָלַת תְּחוּמֵי הָהָר שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לֵילֵךְ מִשָּׁם וָהָלְאָה, וּמִשָּׁם וַיַּעַל מֹשֶׁה לְבַדּוֹ אֶל הַר הָאֱלֹהִים, וִיהוֹשֻׁעַ נָטָה שָׁם אָהֳלוֹ וְנִתְעַכֵּב שָׁם כָּל אַרְבָּעִים יוֹם, שֶׁכֵּן מָצִינוּ כְּשֶׁיָּרַד מֹשֶׁה וַיִּשְׁמַע יְהוֹשֻׁעַ אֶת קוֹל הָעָם בְּרֵעֹה (שמות ל״ב:י״ז), לָמַדְנוּ שֶׁלֹּא הָיָה יְהוֹשֻׁעַ עִמָּהֶם׃

יד וְאֶל־הַזְּקֵנִ֣ים אָמַ֔ר שְׁבוּ־לָ֥נוּ בָזֶ֖ה עַ֣ד אֲשֶׁר־נָשׁ֣וּב אֲלֵיכֶ֑ם וְהִנֵּ֤ה אַהֲרֹן֙ וְחוּר֙ עִמָּכֶ֔ם מִי־בַ֥עַל דְּבָרִ֖ים יִגַּ֥שׁ אֲלֵהֶֽם׃

וְאֶל־הַזְּקֵנִים אָמַר. בְּצֵאתוֹ מִן הַמַּחֲנֶה: **שְׁבוּ־לָנוּ בָזֶה.** וְהִתְעַכְּבוּ כָּאן עִם שְׁאָר הָעָם בַּמַּחֲנֶה, לִהְיוֹת נְכוֹנִים לִשְׁפֹּט לְכָל אִישׁ רִיבוֹ: **חוּר.** בְּנָהּ שֶׁל מִרְיָם הָיָה וְאָבִיו כָּלֵב בֶּן יְפֻנֶּה, שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּקַּח לוֹ כָלֵב אֶת אֶפְרָת וַתֵּלֶד לוֹ אֶת חוּר (דהי״א ב׳), אֶפְרָת זוֹ מִרְיָם כִּדְאִיתָא בְּסוֹטָה: **מִי־בַעַל דְּבָרִים.** מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ דִּין׃

טו וַיַּ֥עַל מֹשֶׁ֖ה אֶל־הָהָ֑ר וַיְכַ֥ס הֶֽעָנָ֖ן אֶת־הָהָֽר׃

טז וַיִּשְׁכֹּ֤ן כְּבוֹד־יְהוָה֙ עַל־הַ֣ר סִינַ֔י וַיְכַסֵּ֥הוּ הֶעָנָ֖ן שֵׁ֣שֶׁת יָמִ֑ים וַיִּקְרָ֨א אֶל־מֹשֶׁ֜ה בַּיּ֣וֹם הַשְּׁבִיעִ֗י מִתּוֹךְ֙ הֶעָנָֽן׃

וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן. רַבּוֹתֵינוּ חוֹלְקִים בַּדָּבָר, יֵשׁ מֶהֶם אוֹ אֵלּוּ שִׁשָּׁה יָמִים שֶׁמֵּרֹאשׁ חֹדֶשׁ (עַד עֲצֶרֶת יוֹם מַתַּן תּוֹרָה): **וַיְכַסֵּהוּ הֶעָנָן.** לְהָר: **וַיִּקְרָא אֶל־מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי.** לוֹמַר עֲשֶׂרֶת הַדִּבְּרוֹת, וּמֹשֶׁה וְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עוֹמְדִים, אֶלָּא שֶׁחָלַק הַכָּתוּב כָּבוֹד לְמֹשֶׁה; וְיֵשׁ אוֹמְרִים וַיכסהו הענן למשה ששת ימים לאחר עשרת הדברות, והם היו בתחלת ארבעים יום שעלה מֹשֶׁה לְקַבֵּל לוּחוֹת, וּלְמִדְרָשׁ שֶׁכָּל הַנִּכְנָס לְמַחֲנֵה שְׁכִינָה טָעוּן פְּרִישָׁה שִׁשָּׁה יָמִים (יומא ג׳)׃

יז וּמַרְאֵ֣ה כְבוֹד֮ יְהוָה֒ כְּאֵ֣שׁ אֹכֶ֔לֶת בְּרֹ֖אשׁ הָהָ֑ר לְעֵינֵ֖י בְּנֵ֥י יִשְׂרָאֵֽל׃

יח וַיָּבֹ֥א מֹשֶׁ֖ה בְּתוֹךְ֙ הֶעָנָ֔ן וַיַּ֥עַל אֶל־הָהָ֖ר וַיְהִ֣י מֹשֶׁ֑ה בָּהָ֣ר אַרְבָּעִ֔ים י֥וֹם וְאַרְבָּעִ֖ים לָֽיְלָה׃

בְּתוֹךְ הֶעָנָן. עָנָן זֶה כְּמִין עָשָׁן הוּא, וְעָשָׂה לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה שְׁבִיל בְּתוֹכוֹ (שם ד׳)׃

הפטרה - ירמיהו פרקים ל״ד, ל״ג

ח הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה אַחֲרֵי כְּרֹת הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ בְּרִית אֶת כָּל הָעָם אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם לִקְרֹא לָהֶם דְּרוֹר. **ט** לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת שִׁפְחָתוֹ הָעִבְרִי וְהָעִבְרִיָּה חָפְשִׁים לְבִלְתִּי עֲבֹד בָּם בִּיהוּדִי אָחִיהוּ אִישׁ. **י** וַיִּשְׁמְעוּ כָּל הַשָּׂרִים וְכָל הָעָם אֲשֶׁר בָּאוּ בַבְּרִית לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת שִׁפְחָתוֹ חָפְשִׁים לְבִלְתִּי עֲבֹד בָּם עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיְשַׁלֵּחוּ. **יא** וַיָּשׁוּבוּ אַחֲרֵי כֵן וַיָּשִׁבוּ אֶת הָעֲבָדִים וְאֶת הַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר שִׁלְּחוּ חָפְשִׁים וַיכבישום [וַיִּכְבְּשׁוּם] לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת. **יב** וַיְהִי דְבַר יְהוָה אֶל יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר. **יג** כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי כָּרַתִּי בְרִית אֶת אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הוֹצִאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים

לֵאמֹר. **יד** מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תְּשַׁלְּחוּ אִישׁ אֶת אָחִיו הָעִבְרִי אֲשֶׁר יִמָּכֵר לְךָ וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וְשִׁלַּחְתּוֹ חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ וְלֹא שָׁמְעוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֵלַי וְלֹא הִטּוּ אֶת אָזְנָם. **טו** וַתָּשֻׁבוּ אַתֶּם הַיּוֹם וַתַּעֲשׂוּ אֶת הַיָּשָׁר בְּעֵינַי לִקְרֹא דְרוֹר אִישׁ לְרֵעֵהוּ וַתִּכְרְתוּ בְרִית לְפָנַי בַּבַּיִת אֲשֶׁר נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו. **טז** וַתָּשֻׁבוּ וַתְּחַלְּלוּ אֶת שְׁמִי וַתָּשִׁבוּ אִישׁ אֶת עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת שִׁפְחָתוֹ אֲשֶׁר שִׁלַּחְתֶּם חָפְשִׁים לְנַפְשָׁם וַתִּכְבְּשׁוּ אֹתָם לִהְיוֹת לָכֶם לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת. **יז** לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה אַתֶּם לֹא שְׁמַעְתֶּם אֵלַי לִקְרֹא דְרוֹר אִישׁ לְאָחִיו וְאִישׁ לְרֵעֵהוּ הִנְנִי קֹרֵא לָכֶם דְּרוֹר נְאֻם יְהוָה אֶל הַחֶרֶב אֶל הַדֶּבֶר וְאֶל הָרָעָב וְנָתַתִּי אֶתְכֶם לזועה [לְזַעֲוָה] לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ. **יח** וְנָתַתִּי אֶת הָאֲנָשִׁים הָעֹבְרִים אֶת בְּרִתִי אֲשֶׁר לֹא הֵקִימוּ אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרְתוּ לְפָנַי הָעֵגֶל אֲשֶׁר כָּרְתוּ לִשְׁנַיִם וַיַּעַבְרוּ בֵּין בְּתָרָיו. **יט** שָׂרֵי יְהוּדָה וְשָׂרֵי יְרוּשָׁלַם הַסָּרִסִים וְהַכֹּהֲנִים וְכֹל עַם הָאָרֶץ הָעֹבְרִים בֵּין בִּתְרֵי הָעֵגֶל. **כ** וְנָתַתִּי אוֹתָם בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְהָיְתָה נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ. **כא** וְאֶת צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאֶת שָׂרָיו אֶתֵּן בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד חֵיל מֶלֶךְ בָּבֶל הָעֹלִים מֵעֲלֵיכֶם. **כב** הִנְנִי מְצַוֶּה נְאֻם יְהוָה וַהֲשִׁבֹתִים אֶל הָעִיר הַזֹּאת וְנִלְחֲמוּ עָלֶיהָ וּלְכָדוּהָ וּשְׂרָפֻהָ בָאֵשׁ וְאֶת עָרֵי יְהוּדָה אֶתֵּן שְׁמָמָה מֵאֵין יוֹשֵׁב.

כה כֹּה אָמַר יְהוָה אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי. **כו** גַּם זֶרַע יַעֲקוֹב וְדָוִד עַבְדִּי אֶמְאַס מִקַּחַת מִזַּרְעוֹ מֹשְׁלִים אֶל זֶרַע אַבְרָהָם יִשְׂחָק וְיַעֲקֹב כִּי אשוב [אָשִׁיב] אֶת שִׁבוּתָם וְרִחַמְתִּים.

תהלים - פרקים קי"ג-קי"ח

פרק קיג: א הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יְ־הוָ־ה הַלְלוּ אֶת־שֵׁם יְ־הוָ־ה: ב יְהִי שֵׁם יְ־הוָ־ה מְבֹרָךְ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם: ג מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ עַד־מְבוֹאוֹ מְהֻלָּל שֵׁם יְ־הוָ־ה: ד רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם יְ־הוָ־ה עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: ה מִי כַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ הַמַּגְבִּיהִי לָשָׁבֶת: ו הַמַּשְׁפִּילִי לִרְאוֹת בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ: ז מְקִימִי מֵעָפָר דָּל מֵאַשְׁפֹּת יָרִים אֶבְיוֹן: ח לְהוֹשִׁיבִי עִם־נְדִיבִים עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ: ט מוֹשִׁיבִי עֲקֶרֶת הַבַּיִת אֵם־הַבָּנִים שְׂמֵחָה הַלְלוּיָהּ:

פרק קיד: א בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֹעֵז: ב הָיְתָה יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מַמְשְׁלוֹתָיו: ג הַיָּם רָאָה וַיָּנֹס הַיַּרְדֵּן יִסֹּב לְאָחוֹר: ד הֶהָרִים רָקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־ צאן: ה מַה־לְּךָ הַיָּם כִּי תָנוּס הַיַּרְדֵּן תִּסֹּב לְאָחוֹר: ו הֶהָרִים תִּרְקְדוּ כְאֵילִים גְּבָעוֹת כִּבְנֵי־ צאן: ז מִלִּפְנֵי אָדוֹן חוּלִי אָרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלוֹהַּ יַעֲקֹב: ח הַהֹפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מָיִם חַלָּמִישׁ לְמַעְיְנוֹ־מָיִם:

פרק קטו: א לֹא לָנוּ יְ־הוָ־ה לֹא לָנוּ כִּי לִשְׁמְךָ תֵּן כָּבוֹד עַל־חַסְדְּךָ עַל־אֲמִתֶּךָ: ב לָמָּה יאמְרוּ הַגּוֹיִם אַיֵּה־נָא אֱלֹהֵיהֶם: ג וֵאלֹהֵינוּ בַשָּׁמָיִם כֹּל אֲשֶׁר־חָפֵץ עָשָׂה: ד עֲצַבֵּיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם: ה פֶּה לָהֶם וְלֹא יְדַבֵּרוּ עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ: ו אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ אַף לָהֶם וְלֹא יְרִיחוּן: ז יְדֵיהֶם וְלֹא יְמִישׁוּן רַגְלֵיהֶם וְלֹא יְהַלֵּכוּ לֹא־יֶהְגּוּ בִּגְרוֹנָם: ח כְּמוֹהֶם יִהְיוּ עֹשֵׂיהֶם כֹּל אֲשֶׁר־בֹּטֵחַ בָּהֶם: ט יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּי־הוָ־ה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: י בֵּית אַהֲרֹן בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יא יִרְאֵי יְ־הוָ־ה בִּטְחוּ בַיהוָה עֶזְרָם וּמָגִנָּם הוּא: יב יְ־הוָ־ה זְכָרָנוּ יְבָרֵךְ יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל יְבָרֵךְ אֶת־בֵּית אַהֲרֹן: יג יְבָרֵךְ יִרְאֵי יְ־הוָ־ה הַקְּטַנִּים עִם־הַגְּדֹלִים: יד יֹסֵף יְ־הוָ־ה עֲלֵיכֶם עֲלֵיכֶם וְעַל־בְּנֵיכֶם: טו בְּרוּכִים אַתֶּם לַי־הוָ־ה עֹשֵׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: טז הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם לַי־הוָ־ה וְהָאָרֶץ נָתַן לִבְנֵי־אָדָם: יז לֹא־הַמֵּתִים יְהַלְלוּ־יָהּ וְלֹא כָּל־יֹרְדֵי דוּמָה: יח וַאֲנַחְנוּ נְבָרֵךְ יָהּ מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

פרק קטז: א אָהַבְתִּי כִּי־יִשְׁמַע יְ־הוָ־ה אֶת־קוֹלִי תַּחֲנוּנָי: ב כִּי־הִטָּה אָזְנוֹ לִי וּבְיָמַי אֶקְרָא: ג אֲפָפוּנִי חֶבְלֵי־מָוֶת וּמְצָרֵי שְׁאוֹל מְצָאוּנִי צָרָה וְיָגוֹן אֶמְצָא: ד וּבְשֵׁם־יְ־הוָ־ה אֶקְרָא אָנָּה יְ־הוָ־ה מַלְּטָה נַפְשִׁי: ה חַנּוּן יְ־הוָ־ה וְצַדִּיק וֵאלֹהֵינוּ מְרַחֵם: ו שֹׁמֵר פְּתָאיִם יְ־הוָ־ה דַּלֹּתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: ז שׁוּבִי נַפְשִׁי לְמְנוּחָיְכִי כִּי יְ־הוָ־ה גָּמַל עָלָיְכִי: ח כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת־עֵינִי מִן־דִּמְעָה אֶת־רַגְלִי מִדֶּחִי: ט אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי יְ־הוָ־ה בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים: י הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אֲנִי עָנִיתִי מְאֹד: יא אֲנִי אָמַרְתִּי בְחָפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב: יב מָה־אָשִׁיב לַי־הוָ־ה כָּל־תַּגְמוּלוֹהִי עָלָי: יג כּוֹס־יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא וּבְשֵׁם יְ־הוָ־ה אֶקְרָא: יד נְדָרַי לַי־הוָ־ה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָּה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: טו יָקָר בְּעֵינֵי יְ־הוָ־ה הַמָּוְתָה לַחֲסִידָיו: טז אָנָּה יְ־הוָ־ה כִּי־אֲנִי עַבְדֶּךָ בֶּן־אֲמָתֶךָ פִּתַּחְתָּ לְמוֹסֵרָי: יז לְךָ־ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבְשֵׁם יְ־הוָ־ה אֶקְרָא: יח נְדָרַי לַי־הוָ־ה אֲשַׁלֵּם נֶגְדָּה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ: יט בְּחַצְרוֹת בֵּית יְ־הוָ־ה בְּתוֹכֵכִי יְרוּשָׁלָם הַלְלוּיָהּ:

פרק קיז: א הַלְלוּ אֶת־יְ־הוָ־ה כָּל־גּוֹיִם שַׁבְּחוּהוּ כָּל־הָאֻמִּים: ב כִּי גָבַר עָלֵינוּ חַסְדּוֹ וֶאֱמֶת־יְ־הוָ־ה לְעוֹלָם הַלְלוּיָהּ:

פרק קיח: א הוֹדוּ לַי־הוָ־ה כִּי־טוֹב כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ב יאמַר־נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ג יאמְרוּ נָא בֵּית־אַהֲרֹן כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ד יאמְרוּ נָא יִרְאֵי יְ־הוָ־ה כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ: ה מִן־הַמֵּצַר קָרָאתִי יָהּ עָנָנִי בַמֶּרְחָב יָהּ: ו יְ־הוָ־ה לִי לֹא אִירָא מַה־יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם: ז יְ־הוָ־ה לִי בְּעֹזְרָי וַאֲנִי אֶרְאֶה בְשֹׂנְאָי: ח טוֹב לַחֲסוֹת בַּי־הוָ־ה

מִבְטַח בָּאָדָם׃ ט טוֹב לַחֲסוֹת בַּי־הוָ֑ה מִבְּטֹחַ בִּנְדִיבִֽים׃ י כָּל־גּוֹיִ֥ם סְבָבוּנִ֑י בְּשֵׁ֥ם יְ־הוָ֖ה כִּי אֲמִילַֽם׃ יא סַבּוּנִי
גַם־סְבָבוּנִי בְּשֵׁ֥ם יְ־הוָ֖ה כִּי אֲמִילַֽם׃ יב סַבּוּנִי כִדְבֹרִים דֹּעֲכוּ כְּאֵ֣שׁ קוֹצִ֑ים בְּשֵׁ֥ם יְ־הוָ֖ה כִּי אֲמִילַֽם׃ יג דָּחֹה
דְחִיתַ֥נִי לִנְפֹּ֑ל וַי־הוָ֖ה עֲזָרָֽנִי׃ יד עָזִּ֣י וְזִמְרָ֣ת יָ֭הּ וַיְהִי־לִ֣י לִישׁוּעָֽה׃ טו קוֹל֮ רִנָּ֪ה וִישׁוּעָ֫ה בְּאָהֳלֵ֥י צַדִּיקִ֑ים יְמִ֤ין
יְ־הוָ֖ה עֹשָׂ֣ה חָֽיִל׃ טז יְמִ֤ין יְ־הוָ֨ה ׀ רוֹמֵ֗מָה יְמִ֤ין יְ־הוָ֨ה ׀ עֹשָׂ֬ה חָ֗יִל׃ יז לֹא־אָמ֣וּת כִּֽי־אֶחְיֶ֑ה וַאֲסַפֵּ֥ר מַעֲשֵׂ֖י יָֽהּ׃ יח
יַסֹּ֣ר יִסְרַ֣נִּי יָ֑הּ וְלַמָּ֥וֶת לֹ֝א נְתָנָֽנִי׃ יט פִּתְחוּ־לִ֣י שַׁעֲרֵי־צֶ֑דֶק אָבֹא־בָ֥ם אוֹדֶ֖ה יָֽהּ׃ כ זֶ֤ה־הַשַּׁ֨עַר֙ לַי־הוָ֔ה צַדִּיקִ֖ים
יָבֹ֣אוּ בֽוֹ׃ כא אוֹדְךָ֥ כִּֽי עֲנִיתָ֑נִי וַתְּהִי־לִ֣י לִישׁוּעָֽה׃ כב אֶ֤בֶן מָאֲסוּ֙ הַבּוֹנִ֔ים הָיְתָ֖ה לְרֹ֣אשׁ פִּנָּֽה׃ כג מֵאֵ֣ת יְ־הוָ֣ה
הָיְתָ֑ה זֹ֥את הִ֝יא נִפְלָ֗את בְּעֵינֵֽינוּ׃ כד זֶ֤ה־הַיּ֨וֹם ׀ עָשָׂ֬ה יְ־הוָ֗ה נָגִ֣ילָה וְנִשְׂמְחָ֖ה בֽוֹ׃ כה אָנָּ֣א יְ־הוָ֑ה הוֹשִׁ֥יעָה נָּ֝א
אָנָּ֣א יְ־הוָ֑ה הַצְלִ֖יחָה נָּ֣א׃ כו בָּר֣וּךְ הַבָּ֣א בְּשֵׁ֣ם יְ־הוָ֑ה בֵּרַ֥כְנוּכֶ֝֗ם מִבֵּ֣ית יְ־הוָֽה׃ כז אֵ֤ל יְ־הוָ֨ה ׀ וַיָּ֬אֶר לָ֗נוּ
אִסְרוּ־חַ֣ג בַּעֲבֹתִ֑ים עַ֖ד קַרְנוֹת֣ הַמִּזְבֵּֽחַ׃ כח אֵ֣לִי אַתָּ֣ה וְאוֹדֶ֑ךָּ אֱ֝לֹהַ֗י אֲרוֹמְמֶֽךָּ׃ כט הוֹד֣וּ לַי־הוָ֣ה כִּֽי־טוֹב֮ כִּי
לְעוֹלָ֪ם חַסְדּֽוֹ׃

תניא - ליקוטי אמרים פרק כ"ז

ולכן אל יפול לב אדם עליו ולא ירע לבבו מאד גם אם יהיה כן כל ימיו במלחמה זו כי אולי לכך נברא וזאת עבודתו לאכפיא לס"א תמיד. ועל זה אמר איוב בראת רשעים ולא שיהיו רשעים באמת ח"ו אלא שיגיע אליהם כמעשה הרשעים במחשבתם והרהורם לבד והם יהיו נלחמים תמיד להסיח דעתם מהם כדי לאכפי' לס"א ולא יוכלו לבטלה מכל וכל כי זה נעשה ע"י צדיקים. ושני מיני נחת רוח לפניו ית' למעלה. א' מביטול הס"א לגמרי ואתהפכא ממרירו למתקא ומחשוכא לנהורא ע"י הצדיקים. והשנית כד אתכפיא הס"א בעודה בתקפה וגבורתה ומגביה עצמה כנשר ומשם מורידה ה' באתערותא דלתתא ע"י הבינונים. וז"ש הכתוב ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי מטעמים לשון רבים שני מיני נחת רוח והוא מאמר השכינה לבניה כללות ישראל כדפי' בתיקונים. וכמו שבמטעמים גשמיים ד"מ יש שני מיני מעדנים אחד ממאכלים ערבים ומתוקים. והשני מדברים חריפים או חמוצי' רק שהם מתובלים ומתוקני' היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש. וז"ש הכתו' כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה פי' שישוב מרשעו ויעשה הרע שלו יום ואור למעלה כד אתכפיא ס"א ואסתלק יקרא דקב"ה לעילא.

היום יום - כ"ד שבט

בשעת קריאת עשרת הדברות עומדים ופניהם אל הספר תורה.

"וירא העם וינועו" - כשראו אלוקות אזי "וינועו", נפעלה תנועת חיים.

***

אילו ידעתם - אמר אדמו"ר ה"צמח צדק" - כוחם של פסוקי תהלים ופעולתם בשמי רום, הייתם אומרים אותם בכל עת. תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל המחיצות, ועולים בעילוי אחר עילוי בלי שום הפרעה, ומשתטחים לפני אדון עולמים ופועלים פעולתם בחסד וברחמים.

ספר המצוות - שיעור של"ג

מצות לא תעשה מצוה קסז הזהיר כהן גדול מהכנס עם מת תחת תקרה ואפילו לקרוביו. והוא אמרו ועל כל נפשות מת לא יבא. וכל זמן שיטמא אפילו לאביו ולאמו לוקה. (אמור אל הכהנים, הלכות אבל פ"ג):

נ"ך - דברי הימים ב' פרק כ'

א וַיְהִי אַחֲרֵי-כֵן בָּאוּ בְּנֵי-מוֹאָב וּבְנֵי עַמּוֹן וְעִמָּהֶם מֵהָעַמּוֹנִים, עַל-יְהוֹשָׁפָט--לַמִּלְחָמָה. ב וַיָּבֹאוּ, וַיַּגִּידוּ
לִיהוֹשָׁפָט לֵאמֹר, בָּא עָלֶיךָ ה�ָמוֹן רָב מֵעֵבֶר לַיָּם, מֵאֲרָם; וְהִנָּם בְּחַצְצוֹן תָּמָר, הִיא עֵין גֶּדִי. ג וַיִּרָא, וַיִּתֵּן
יְהוֹשָׁפָט אֶת-פָּנָיו לִדְרוֹשׁ לַיהוָה; וַיִּקְרָא-צוֹם, עַל-כָּל-יְהוּדָה. ד וַיִּקָּבְצוּ יְהוּדָה, לְבַקֵּשׁ מֵיְהוָה; גַּם מִכָּל-עָרֵי
יְהוּדָה, בָּאוּ לְבַקֵּשׁ אֶת-יְהוָה. ה וַיַּעֲמֹד יְהוֹשָׁפָט, בִּקְהַל יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם--בְּבֵית יְהוָה: לִפְנֵי, הֶחָצֵר הַחֲדָשָׁה.
ו וַיֹּאמַר, יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹתֵינוּ הֲלֹא אַתָּה-הוּא אֱלֹהִים בַּשָּׁמַיִם, וְאַתָּה מוֹשֵׁל, בְּכֹל מַמְלְכוֹת הַגּוֹיִם; וּבְיָדְךָ כֹּחַ
וּגְבוּרָה, וְאֵין עִמְּךָ לְהִתְיַצֵּב. ז הֲלֹא אַתָּה אֱלֹהֵינוּ, הוֹרַשְׁתָּ אֶת-יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת, מִלִּפְנֵי, עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל;
וַתִּתְּנָהּ, לְזֶרַע אַבְרָהָם אֹהַבְךָ--לְעוֹלָם. ח וַיֵּשְׁבוּ-בָהּ; וַיִּבְנוּ לְךָ בָהּ מִקְדָּשׁ, לְשִׁמְךָ לֵאמֹר. ט אִם-תָּבוֹא עָלֵינוּ

רָעָה, חֶרֶב שְׁפוֹט וְדֶבֶר וְרָעָב, נַעֲמְדָה לִפְנֵי הַבַּיִת הַזֶּה וּלְפָנֶיךָ, כִּי שִׁמְךָ בַּבַּיִת הַזֶּה; וְנִזְעַק אֵלֶיךָ מִצָּרָתֵנוּ, וְתִשְׁמַע וְתוֹשִׁיעַ. י וְעַתָּה הִנֵּה בְנֵי-עַמּוֹן וּמוֹאָב וְהַר-שֵׂעִיר, אֲשֶׁר לֹא-נָתַתָּה לְיִשְׂרָאֵל לָבוֹא בָהֶם, בְּבֹאָם, מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: כִּי סָרוּ מֵעֲלֵיהֶם, וְלֹא הִשְׁמִידוּם. יא וְהִנֵּה-הֵם--גֹּמְלִים, עָלֵינוּ: לָבוֹא, לְגָרְשֵׁנוּ, מִירֻשָּׁתְךָ, אֲשֶׁר הוֹרַשְׁתָּנוּ. יב אֱלֹהֵינוּ, הֲלֹא תִשְׁפֹּט-בָּם, כִּי אֵין בָּנוּ כֹחַ, לִפְנֵי הֶהָמוֹן הָרָב הַזֶּה הַבָּא עָלֵינוּ; וַאֲנַחְנוּ, לֹא נֵדַע מַה-נַּעֲשֶׂה--כִּי עָלֶיךָ, עֵינֵינוּ. יג וְכֹל-יְהוּדָה--עֹמְדִים, לִפְנֵי יְהוָה; גַּם-טַפָּם, נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם. {ס} יד וַיֶּחֱזֵיאֵל בֶּן-זְכַרְיָהוּ בֶּן-בְּנָיָה בֶּן-יְעִיאֵל בֶּן-מַתַּנְיָה, הַלֵּוִי--מִן-בְּנֵי אָסָף: הָיְתָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה, בְּתוֹךְ הַקָּהָל. טו וַיֹּאמֶר, הַקְשִׁיבוּ כָל-יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם, וְהַמֶּלֶךְ יְהוֹשָׁפָט: כֹּה-אָמַר יְהוָה לָכֶם, אַתֶּם אַל-תִּירְאוּ וְאַל-תֵּחַתּוּ מִפְּנֵי הֶהָמוֹן הָרָב הַזֶּה--כִּי לֹא לָכֶם הַמִּלְחָמָה, כִּי לֵאלֹהִים. טז מָחָר רְדוּ עֲלֵיהֶם, הִנֵּם עֹלִים בְּמַעֲלֵה הַצִּיץ; וּמְצָאתֶם אֹתָם בְּסוֹף הַנַּחַל, פְּנֵי מִדְבַּר יְרוּאֵל. יז לֹא לָכֶם, לְהִלָּחֵם בָּזֹאת: הִתְיַצְּבוּ עִמְדוּ וּרְאוּ אֶת-יְשׁוּעַת יְהוָה עִמָּכֶם יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם, אַל-תִּירְאוּ וְאַל-תֵּחַתּוּ--מָחָר צְאוּ לִפְנֵיהֶם, וַיהוָה עִמָּכֶם. יח וַיִּקֹּד יְהוֹשָׁפָט אַפַּיִם, אָרְצָה; וְכָל-יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם, נָפְלוּ לִפְנֵי יְהוָה, לְהִשְׁתַּחֲוֹת, לַיהוָה. יט וַיָּקֻמוּ הַלְוִיִּם מִן-בְּנֵי הַקָּהָתִים, וּמִן-בְּנֵי הַקָּרְחִים--לְהַלֵּל, לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, בְּקוֹל גָּדוֹל, לְמָעְלָה. כ וַיַּשְׁכִּימוּ בַבֹּקֶר, וַיֵּצְאוּ לְמִדְבַּר תְּקוֹעַ; וּבְצֵאתָם עָמַד יְהוֹשָׁפָט, וַיֹּאמֶר שְׁמָעוּנִי יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם--הַאֲמִינוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְתֵאָמֵנוּ, הַאֲמִינוּ בִּנְבִיאָיו וְהַצְלִיחוּ. כא וַיִּוָּעַץ, אֶל-הָעָם, וַיַּעֲמֵד מְשֹׁרְרִים לַיהוָה, וּמְהַלְלִים לְהַדְרַת-קֹדֶשׁ--בְּצֵאת, לִפְנֵי הֶחָלוּץ, וְאֹמְרִים הוֹדוּ לַיהוָה, כִּי לְעוֹלָם חַסְדּוֹ. כב וּבְעֵת הֵחֵלּוּ בְרִנָּה וּתְהִלָּה, נָתַן יְהוָה מְאָרְבִים עַל-בְּנֵי עַמּוֹן מוֹאָב וְהַר-שֵׂעִיר הַבָּאִים לִיהוּדָה--וַיִּנָּגֵפוּ. כג וַיַּעַמְדוּ בְּנֵי עַמּוֹן וּמוֹאָב, עַל-יֹשְׁבֵי הַר-שֵׂעִיר--לְהַחֲרִים וּלְהַשְׁמִיד; וּכְכַלּוֹתָם בְּיוֹשְׁבֵי שֵׂעִיר, עָזְרוּ אִישׁ-בְּרֵעֵהוּ לְמַשְׁחִית. כד וִיהוּדָה בָּא עַל-הַמִּצְפֶּה, לַמִּדְבָּר; וַיִּפְנוּ, אֶל-הֶהָמוֹן, וְהִנָּם פְּגָרִים נֹפְלִים אַרְצָה, וְאֵין פְּלֵיטָה. כה וַיָּבֹא יְהוֹשָׁפָט וְעַמּוֹ, לָבֹז אֶת-שְׁלָלָם, וַיִּמְצְאוּ בָהֶם לָרֹב וּרְכוּשׁ וּפְגָרִים וּכְלֵי חֶמְדוֹת, וַיַּצְלוּ לָהֶם לְאֵין מַשָּׂא; וַיִּהְיוּ יָמִים שְׁלוֹשָׁה, בּוֹזְזִים אֶת-הַשָּׁלָל--כִּי רַב-הוּא. כו וּבַיּוֹם הָרְבִעִי, נִקְהֲלוּ לְעֵמֶק בְּרָכָה--כִּי-שָׁם, בֵּרְכוּ אֶת-יְהוָה; עַל-כֵּן קָרְאוּ אֶת-שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא, עֵמֶק בְּרָכָה--עַד-הַיּוֹם. כז וַיָּשֻׁבוּ כָל-אִישׁ יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם, וִיהוֹשָׁפָט בְּרֹאשָׁם, לָשׁוּב אֶל-יְרוּשָׁלַם, בְּשִׂמְחָה: כִּי-שִׂמְּחָם יְהוָה, מֵאוֹיְבֵיהֶם. כח וַיָּבֹאוּ, יְרוּשָׁלַם, בְּנְבָלִים וּבְכִנֹּרוֹת, וּבַחֲצֹצְרוֹת--אֶל-בֵּית, יְהוָה. כט וַיְהִי פַּחַד אֱלֹהִים, עַל כָּל-מַמְלְכוֹת הָאֲרָצוֹת: בְּשָׁמְעָם--כִּי נִלְחַם יְהוָה, עִם אוֹיְבֵי יִשְׂרָאֵל. ל וַתִּשְׁקֹט, מַלְכוּת יְהוֹשָׁפָט; וַיָּנַח לוֹ אֱלֹהָיו, מִסָּבִיב. {פ}

לא וַיִּמְלֹךְ יְהוֹשָׁפָט, עַל-יְהוּדָה--בֶּן-שְׁלֹשִׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה בְּמָלְכוֹ, וְעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלַם, וְשֵׁם אִמּוֹ, עֲזוּבָה בַּת-שִׁלְחִי. לב וַיֵּלֶךְ, בְּדֶרֶךְ אָבִיו אָסָא--וְלֹא-סָר מִמֶּנָּה: לַעֲשׂוֹת הַיָּשָׁר, בְּעֵינֵי יְהוָה. לג אַךְ הַבָּמוֹת, לֹא-סָרוּ; וְעוֹד הָעָם לֹא-הֵכִינוּ לְבָבָם, לֵאלֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם. לד וְיֶתֶר דִּבְרֵי יְהוֹשָׁפָט, הָרִאשֹׁנִים וְהָאַחֲרֹנִים--הִנָּם כְּתוּבִים, בְּדִבְרֵי יֵהוּא בֶן-חֲנָנִי, אֲשֶׁר הֹעֲלָה, עַל-סֵפֶר מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. לה וְאַחֲרֵי כֵן, אֶתְחַבַּר יְהוֹשָׁפָט מֶלֶךְ-יְהוּדָה, עִם, אֲחַזְיָה מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל; הוּא, הִרְשִׁיעַ לַעֲשׂוֹת. לו וְיִתְחַבְּרֵהוּ עִמּוֹ, לַעֲשׂוֹת אֳנִיּוֹת לָלֶכֶת תַּרְשִׁישׁ; וַיַּעֲשׂוּ אֳנִיּוֹת, בְּעֶצְיוֹן גָּבֶר. לז וַיִּתְנַבֵּא אֱלִיעֶזֶר בֶּן-דֹּדָוָהוּ, מִמָּרֵשָׁה, עַל-יְהוֹשָׁפָט, לֵאמֹר: כְּהִתְחַבַּרְךָ עִם-אֲחַזְיָהוּ, פָּרַץ יְהוָה אֶת-מַעֲשֶׂיךָ, וַיִּשָּׁבְרוּ אֳנִיּוֹת, וְלֹא עָצְרוּ לָלֶכֶת אֶל-תַּרְשִׁישׁ.

פרק משנה שבועי

בבא-בתרא פרק ג׳

משנה א: חֶזְקַת הַבָּתִּים, וְהַבּוֹרוֹת, וְהַשִּׁיחִין, וְהַמְּעָרוֹת, וְהַשּׁוֹבָכוֹת, וְהַמֶּרְחָצָאוֹת, וּבֵית הַבַּדִּין, וּבֵית הַשֶּׁלְחִין, וְהָעֲבָדִים, וְכָל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה פֵּרוֹת תָּדִיר; חֶזְקָתָן שָׁלֹשׁ שָׁנִים מִיּוֹם לְיוֹם. שְׂדֵה הַבַּעַל חֶזְקָתָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאֵינָהּ מִיּוֹם לְיוֹם. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר: שְׁלֹשָׁה חֳדָשִׁים בָּרִאשׁוֹנָה וּשְׁלֹשָׁה בָּאַחֲרוֹנָה, וּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בָּאֶמְצַע, הֲרֵי שְׁמוֹנָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חֹדֶשׁ בָּרִאשׁוֹנָה וְחֹדֶשׁ בָּאַחֲרוֹנָה וּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בָּאֶמְצַע, הֲרֵי אַרְבָּעָה עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יִשְׁמָעֵאל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּשְׂדֵה לָבָן; אֲבָל בִּשְׂדֵה אִילָן, כָּנַס אֶת תְּבוּאָתוֹ, מָסַק אֶת זֵיתָיו, כָּנַס אֶת קֵיצוֹ הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים.

משנה ב: שָׁלֹשׁ אֲרָצוֹת לַחֶזָקָה. יְהוּדָה, וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן, וְהַגָּלִיל. הָיָה בִּיהוּדָה וְהֶחֱזִיק בַּגָּלִיל, בַּגָּלִיל וְהֶחֱזִיק בִּיהוּדָה אֵינָהּ חֶזְקָה, עַד שֶׁיִּהְיֶה עִמּוֹ בַּמְּדִינָה. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה. לֹא אָמְרוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה בְּאַסְפַּמְיָא, וְיַחֲזִיק שָׁנָה, וְיֵלְכוּ וְיוֹדִיעוּהוּ שָׁנָה, וְיָבוֹא לְשָׁנָה אַחֶרֶת.

משנה ג: כָּל חֶזָקָה שֶׁאֵין עִמָּהּ טַעֲנָה אֵינָהּ חֶזָקָה. כֵּיצַד? אָמַר לוֹ. מָה אַתָּה עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי? וְהוּא אָמַר לוֹ "שֶׁלֹּא אָמַר לִי אָדָם דָּבָר מֵעוֹלָם" - אֵינָהּ חֶזְקָה. "שֶׁמְּכָרְתָּ לִי"; "שֶׁנָּתַתָּ לִי בְּמַתָּנָה"; "אָבִיךָ מְכָרָהּ לִי"; "אָבִיךָ נָתָנָהּ לִי בְּמַתָּנָה" - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. וְהַבָּא מִשּׁוּם יְרֻשָּׁה אֵינוֹ צָרִיךְ טַעֲנָה. הָאֶמְנִין וְהַשֻּׁתָּפִין וְהָאֲרִיסִין וְהָאַפּוֹטְרוֹפִין, אֵין לָהֶם חֶזְקָה. אֵין לְאִישׁ חֶזְקָה בְּנִכְסֵי אִשְׁתּוֹ, וְלֹא לְאִשָּׁה חֶזְקָה בְּנִכְסֵי בַעֲלָהּ, וְלֹא לָאָב בְּנִכְסֵי הַבֵּן, וְלֹא לַבֵּן בְּנִכְסֵי הָאָב. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בַּמַּחֲזִיק; אֲבָל בְּנוֹתֵן מַתָּנָה, וְהָאַחִין שֶׁחָלְקוּ, וְהַמַּחֲזִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר; נָעַל וְגָדַר וּפָרַץ כָּל שֶׁהוּא - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה.

משנה ד: הָיוּ שְׁנַיִם מְעִידִין אוֹתוֹ שֶׁאָכָלָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְנִמְצְאוּ זוֹמְמִים מְשַׁלְּמִין לוֹ אֶת הַכֹּל. שְׁנַיִם בָּרִאשׁוֹנָה, וּשְׁנַיִם בַּשְּׁנִיָּה, וּשְׁנַיִם בַּשְּׁלִישִׁית מְשַׁלְּשִׁין בֵּינֵיהֶם. שְׁלֹשָׁה אָחִים וְאֶחָד מִצְטָרֵף עִמָּהֶם הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ עֵדֵיוֹת, וְהֵן עֵדוּת אַחַת לַהֲזָמָה.

משנה ה: אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶם חֶזָקָה, וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם חֶזָקָה. הָיָה מַעֲמִיד בְּהֵמָה בֶּחָצֵר, תַּנּוּר, וְכִירַיִם, וְרֵחַיִם, וּמְגַדֵּל תַּרְנְגוֹלִין, וְנוֹתֵן זִבְלוֹ בֶּחָצֵר אֵינָהּ חֶזָקָה. אֲבָל עָשָׂה מְחִצָּה לִבְהֶמְתּוֹ גְּבוֹהָה עֲשָׂרָה טְפָחִים, וְכֵן לַתַּנּוּר, וְכֵן לַכִּירַיִם, וְכֵן לָרֵחַיִם, הִכְנִיס תַּרְנְגוֹלִין לְתוֹךְ הַבַּיִת, וְעָשָׂה מָקוֹם לְזִבְלוֹ עָמֹק שְׁלֹשָׁה אוֹ גְּבוֹהַּ שְׁלֹשָׁה הֲרֵי זוֹ חֶזָקָה.

משנה ו: הַמַּרְזֵב אֵין לוֹ חֶזָקָה, וְיֵשׁ לִמְקוֹמוֹ חֶזָקָה. הַמַּזְחֵילָה יֵשׁ לָהּ חֶזָקָה. סֶלֶם הַמִּצְרִי אֵין לוֹ חֶזָקָה, וְלַצּוֹרִי יֵשׁ לוֹ חֶזָקָה. חַלּוֹן הַמִּצְרִית אֵין לָהּ חֶזָקָה, וְלַצּוֹרִית יֵשׁ לָהּ חֶזָקָה; אֵיזוֹ הִיא חַלּוֹן הַמִּצְרִית? כָּל שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִכָּנֵס לְתוֹכָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם יֵשׁ לָהּ מַלְבֵּן, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִכָּנֵס לְתוֹכָהּ הֲרֵי זוֹ חֶזָקָה. הַזִּיז, עַד טֶפַח יֵשׁ לוֹ חֶזָקָה, וְיָכוֹל לִמְחוֹת; פָּחוֹת מִטֶּפַח אֵין לוֹ חֶזָקָה, וְאֵינוֹ יָכוֹל לִמְחוֹת.

משנה ז: לֹא יִפְתַּח אָדָם חַלּוֹנוֹתָיו לַחֲצַר הַשֻּׁתָּפִין. לָקַח בַּיִת בֶּחָצֵר אַחֶרֶת, לֹא יִפְתָּחֵנּוּ לַחֲצַר הַשֻּׁתָּפִין. בָּנָה עֲלִיָּה עַל גַּבֵּי בֵּיתוֹ, לֹא יִפְתָּחֶנָּה לַחֲצַר הַשֻּׁתָּפִין; אֶלָּא אִם רָצָה, בּוֹנֶה אֶת הַחֶדֶר לִפְנִים מִבֵּיתוֹ, וּבוֹנֶה עֲלִיָּה עַל גַּבֵּי בֵּיתוֹ וּפוֹתְחָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. לֹא יִפְתַּח אָדָם לַחֲצַר הַשֻּׁתָּפִין פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח וְחַלּוֹן כְּנֶגֶד חַלּוֹן. הָיָה קָטָן לֹא יַעֲשֶׂנּוּ גָּדוֹל. אֶחָד לֹא יַעֲשֶׂנּוּ שְׁנַיִם. אֲבָל פּוֹתֵחַ הוּא לִרְשׁוּת הָרַבִּים פֶּתַח כְּנֶגֶד פֶּתַח וְחַלּוֹן כְּנֶגֶד חַלּוֹן. הָיָה קָטָן עוֹשֶׂה אוֹתוֹ גָּדוֹל. אֶחָד, עוֹשֶׂה אוֹתוֹ שְׁנַיִם.

משנה ח: אֵין עוֹשִׂין חָלָל תַּחַת רְשׁוּת הָרַבִּים, בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר - מַתִּיר, כְּדֵי שֶׁתְּהֵא עֲגָלָה מְהַלֶּכֶת וּטְעוּנָה אֲבָנִים. אֵין מוֹצִיאִין זִיזִין וּגְזֻזְטְרָאוֹת לִרְשׁוּת הָרַבִּים, אֶלָּא אִם רָצָה כוֹנֵס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ וּמוֹצִיא. לָקַח חָצֵר וּבָהּ זִיזִין וּגְזֻזְטְרָאוֹת הֲרֵי זוֹ בְּחֶזְקָתָהּ.

תהלים

פרק של הרב שליט"א

פרק פ"א: א לַמְנַצֵּחַ עַל הַגִּתִּית לְאָסָף. ב הַרְנִינוּ לֵאלֹהִים עוּזֵּנוּ הָרִיעוּ לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. ג שְׂאוּ זִמְרָה וּתְנוּ תֹף כִּנּוֹר נָעִים עִם נָבֶל. ד תִּקְעוּ בַחֹדֶשׁ שׁוֹפָר בַּכֶּסֶה לְיוֹם חַגֵּנוּ. ה כִּי חֹק לְיִשְׂרָאֵל הוּא מִשְׁפָּט לֵאלֹהֵי יַעֲקֹב. ו עֵדוּת בִּיהוֹסֵף שָׂמוֹ בְּצֵאתוֹ עַל אֶרֶץ מִצְרָיִם שְׂפַת לֹא יָדַעְתִּי אֶשְׁמָע. ז הֲסִירוֹתִי מִסֶּבֶל שִׁכְמוֹ כַּפָּיו מִדּוּד תַּעֲבֹרְנָה. ח בַּצָּרָה קָרָאתָ וָאֲחַלְּצֶךָּ אֶעֶנְךָ בְּסֵתֶר רַעַם אֶבְחָנְךָ עַל מֵי מְרִיבָה סֶלָה. ט שְׁמַע עַמִּי וְאָעִידָה בָּךְ יִשְׂרָאֵל אִם תִּשְׁמַע לִי. י לֹא יִהְיֶה בְךָ אֵל זָר וְלֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל נֵכָר. יא אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַמַּעַלְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם הַרְחֶב פִּיךָ וַאֲמַלְאֵהוּ. יב וְלֹא שָׁמַע עַמִּי לְקוֹלִי וְיִשְׂרָאֵל לֹא אָבָה לִי. יג וָאֲשַׁלְּחֵהוּ בִּשְׁרִירוּת לִבָּם יֵלְכוּ בְּמוֹעֲצוֹתֵיהֶם. יד לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ. טו כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ וְעַל צָרֵיהֶם אָשִׁיב יָדִי. טז מְשַׂנְאֵי יְהוָה יְכַחֲשׁוּ לוֹ וִיהִי עִתָּם לְעוֹלָם. יז וַיַּאֲכִילֵהוּ מֵחֵלֶב חִטָּה וּמִצּוּר דְּבַשׁ אַשְׂבִּיעֶךָּ.

פרק של הרבי

פרק קכ"ג: א שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֵלֶיךָ נָשָׂאתִי אֶת עֵינַי הַיּוֹשְׁבִי בַּשָּׁמָיִם. ב הִנֵּה כְעֵינֵי עֲבָדִים אֶל יַד אֲדוֹנֵיהֶם כְּעֵינֵי שִׁפְחָה אֶל יַד גְּבִרְתָּהּ כֵּן עֵינֵינוּ אֶל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַד שֶׁיְּחָנֵּנוּ. ג חָנֵּנוּ יְהוָה חָנֵּנוּ כִּי רַב שָׂבַעְנוּ בוּז. ד רַבַּת שָׂבְעָה לָּהּ נַפְשֵׁנוּ הַלַּעג הַשַּׁאֲנַנִּים הַבּוּז לְגֵאֵיוֹנִים.

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ. שֶׁתּוֹלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַצְעִידֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַדְרִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתִסְמְכֵנוּ לְשָׁלוֹם. וְתַגִּיעֵנוּ לִמְחוֹז חֶפְצֵנוּ לְחַיִּים וּלְשִׂמְחָה וּלְשָׁלוֹם. (ואם דעתו לחזור מיד אומר: וְתַחֲזִירֵנוּ לְשָׁלוֹם). וְתַצִּילֵנוּ מִכַּף כָּל-אוֹיֵב וְאוֹרֵב וְלִסְטִים וְחַיּוֹת רָעוֹת בַּדֶּרֶךְ. וּמִכָּל פֻּרְעָנֻיּוֹת הַמִּתְרַגְּשׁוֹת וּבָאוֹת לְעוֹלָם. וְתִשְׁלַח בְּרָכָה בְּכָל מַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וְתִתְּנֵנִי (בל' יחיד) לְחֵן וּלְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל רוֹאֵינוּ. וְתִגְמְלֵנוּ חֲסָדִים טוֹבִים. וְתִשְׁמַע קוֹל תְּפִלָּתֵינוּ. כִּי אַתָּה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה: בָּרוּךְ אַתָּה ה' שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה: